

POTESTAS*****

*******CLAVIUM**

Autor: Zoran Hercigonja

Zbirka kratkih priča

Zoran Hercigonja

Potestas Clavium

ZBIIRKA KRATKIH PRIČA

IMPRESSUM:

Autor: **Zoran Hercigonja, mag.edu.inf.**

Web: **zoran-hercigonja.webnode.hr**

E-mail: **zoran.hercigonja@gmail.com**

Nakladnik: **Vlastita naklada autora**

Graf. priprema: **Zoran Hercigonja**

Mjesto i godina

izdavanja: **Varaždin, 2018. godine**

Br. stranica: **62**

Uvez i format: **Meki, A5**

ISBN 978-953-8200-05-2

ZIMA JEDNOG LAVA

U jednom selu čije su ulice, odavna izgubile sjaj, a kuće dostojanstvo života, gdje se uselio mrak i jeza, gdje su plazile slinave i sluzave ruke neke nepoznate sile, gdje svijetlo sunca nije bilo dobrodošlo ni u koje doba dana; uz prozor kuće posljednjeg stanovnika ovog mjesta spustila su se dva bića nevidljiva za ljudsko oko, ali itekako vidljiva za srce koje upravo iščezava, za srce koje će osjetiti studen i zimu koja se provlači kroz vene zamjenjujući krv.

Šuma se prostirala okolo sela, ograđujući ga kao što trnje obrasta ruševine nekog davno zaboravljenog dvorca i činila okvir od crnog ametista što je stezao grkljan poput omče posljednje iskre života u njemu. Bila su to golema usta čiji se metalni gebis spušta odozdo i odozgo gutajući kao slastan zalogaj ovaj posljednji kolač finog jesenskog krajolika.

Dva bića su se nestašno stisnula uz prozor, zirkajući u unutrašnjost kuće i električni sjaj mliječno bijelog svijetla koje je otkrivalo lice pa tijelo čovjeka što leži kao mrtav u krevetu, bez pokreta i bez imalo životne snage. Prvo biće ne izdrža od znatiželje pa progovori: „Što on to radi? Zašto nepomično leži?“ Drugo biće odbrusi: „Pa vidiš da je star i umoran! Sav je suh i izmožden. Izgleda kao strašilo.“ Prvo biće nato odgovori: „Tiše malo mogao bi nas čuti pa bi se gospodarica naljutila na našu šeptrljivost! Sjeti se što je posljednji puta bilo! Umalo da nam nije iščupala dušu ona ledena stijena.“ Drugi se naceri te u nekakvom živčanom rastrojenju kaže: „Budalo! On nas ne može čuti ni vidjeti! Pa mi smo nevidljivi za njegove oči, ali i nače za oči smrtnika! Tko je tebi dao da radiš ovaj posao!? Tko?!“ Drugi milo odgovori oborivši pogled: „Ona me zaposlila! Rekla je da nas kosaca života ima premalo, a njoj se ne daju prljati ruke. Znaš zato me zaposlila!“ Oba utihnu u jedan časak dalje promatrajući kretanje čovjeka u krevetu, a onda opet počinje jedan od njih čavrljati. Drugi se neprestano namještao jer mu je tišina i iščekivanje pravog trenutka predstavljalo pravu muku pa se obrati prvom: „Slušaj! A zašto to ne učinimo sada!? Vidiš kako je miran i star. Taj se neće otimati!“ Prvi sad već bijesan odbrusi: „Slušaj ti budalo!! Gospodarica je rekla u dvanaest popodne i gotovo! Ne želim ponovno slušati njezine prodike i gledati kako nas muči svojim sablasnim likom!! Zato sad šuti i čekaj. Uči se strpljenju. Gnijido jedna mala.“

Nakon toga drugi usklikne: „Hej pomakao se! Što...gdje...kamo sada ide?!?!“ Prvi na to odvrati: „Diži se moramo ga pratiti i čekati da kucne čas.“ Starac se pridigne uz napor i pucketanje kostiju te otiđe prvo pred zrcalo kako bi popravio kravatu i odijelo koje se na torzu malo zgužvalo dok je ležao te ugleda staro i izmučeno lice od godina, slabu figuru nekad jakog mišičavog mladića, koju su sada napustili i posljednji životni sokovi, sjedu kosu koja je nalikovala na izgaženu kudeljku, a ne na kosu i upale oči, čiji se kriješ lavlje hrabrosti i nade polako gasio. Tada je shvatio da mu je devedeset i pet godina te progovori: „O Bože. Zar je već toliko prošlo?“ Popravi izgužvano odijelo, posljednji puta pogleda u ogledalo i pođe sjesti do komode na kojoj su bili poslagani satovi s oprugom na navijanje. Sjedne i izusti: „Vi ste mile moje vekerice jedini prijatelji u zimim mojih dana.“ te primi u ruke jednu po jednu i počinje ih navijati. U kuckanju i krckanju opruge, navru starcu sjećanja iz davne prošlosti.

Bio sam tada po prvi puta na svetkovini velikog sveca svetog Roka, zaštitnika od bolesti i prvenstveno kuge. Baka me vodila za ruku. Tada sam imao samo pet godina. Još uvijek se jasno sjećam velike povorke šadnova s igračkama, licitarskim izratcima i ukusnim medenjacija. Vijali su se oko crkve kao adventski vjenčići i činili krug, božansku krivulju. Ušao sam tada s bakom prvi puta u crkvu i začuđeno gledao sve te kipove svetaca i majke božje. Sve se doimalo tako čisto, sjajno i lijepo, baš kao naručeno za okrijepu duše. Pod je bio sastavljen od plavih keramičkih pločica i nalikovao je moru, čija je površina bila svjetla, prozirna i čista. Prekrižio sam se nekoliko puta jer mi je crkva izgledala poput ogledala raja nebeskog. Išli smo dalje unaprijed i sjeli na klupicu baš ispred kipa svetog roka. Slušali smo misu, a ja sam bio obuzet zvukovima nabožnih pjesama i pjevane liturgije. Bila je to podnevna misa. Najednom se oglasi sat koji je kucao šest sati popodne te odmah uz zvonjavu i buku koju je stvarao mehanizam sata, začu se zvonjava velikog zvona za koje nije bilo uobičajeno zvoniti u to doba za vrijeme liturgije. Ljudi su se uzbunili, svećenik stao izvoditi misu, a glavni orguljaš zaviče: „Ljudi! Pomozite!! Objesio se Čiča Mato!! O Bože ljubljani i presvjetli!!!“ Starac se naglo trgne iz razmišljanja, a još uvijek živo srce koje se bori s prolaznošću vremena, zadrhta. Ispod prozora se začu nekakvo komešanje, ali starac to ni ne primjeti. Ona bića su još uvijek tu i u čudu prate starčeve pokrete. Starac ustade i pomakne se opet do onog istog zrcala, ali ovaj puta sa suzama u očima. Promatra jedno vrijeme i shvati da sad kao svoj odraz vidi lice onog jadnika što se objesio za konopac crkvenog zvonika. Osjećao je nekakvu nepodnošljivu tugu, kao da ga sami vrazi rastežu i razapinju. Osjećao je nekakvu samilost za tim čovjekom, neko neobjašnjivu samilost i razočaranje. Zaplače gorko zbog toga te reče: „Jadan čovjek.“ Pokrene se s mjesta i sjedne ponovno za komodu i krene navijati mehanizam drugog sata. Kako je drhtava i izbrazdana vremenom ruka navijala mehanizam isto tako starog i okrhnutog zubom vremena sata, tako se počeo buditi i cvijetak sjećanja na ne tako davnu prošlost.

Venecija. Žarko sunce je obujmilo grad na vodi. Mostovi se međusobno isprepliću i povezuju zgrade te cijeli grad izgleda kao da je spojen golemim rebrima neke mitske zvijeri. Gondole vrludaju amotamo po kanalima, a gondolijeri pjevaju operne arije Rossinia, Bellinia i Verdijev Zbor robova. Preljepo mjesto za rađanje i sazrijevanje prvih ljubavi. Da. I bila je predivna ljubav. Žena srednjih godina, crne kose kao čadavo dimnjačarsko odijelo, gusta poput borovih iglica, leđa topla, kao svježje pomuzeno mlijeko, vrat kao sedef, lišće kao anđeo, a oči opake i neistražene kao oči opasne Gorgone. Bježimo od svijeta, bježimo od ljudi, činimo preljub, griješni čin. Činimo slatki grijeh pomame i strasti, činimo ljubav. Gradimo svoj grad na jednom od venecijskih kanala, zidamo zidove visoko poput babilonske kule, gradimo gnijezdo naše divlje ljubavi. A onda zaspimo u sparnoj i svjetlom medenog mjeseca ispunjenoj noći. Ujutro s duždeve palače bije šest, okrenem se da poljubim dragu, a drage više nema. Skočim s postelje, a ona visi na svojoj plahti s balkona beživotno. Pokajala se za svoj grijeh preljuba suicidom. Zadrhta starac od tolikih sjećanja i pogleda oko sebe po sobi koja je još uvijek svijetlila nekim sada čudnim i nepoznatim sjajem. Bilo je jedanaest sati prijepodne. Jedno od bića ondje do prozorskog praga upita: „Zašto stalno navija satove? Zašto ih neprestano miluje i gladi??“ Onaj drugi odgovori: „Ne znam. Izgleda da se starom sve izmiješalo u glavi. Gledajmo dalje!“ Starac opet ustane, ali ovaj puta pođe na tavan. Dok se penjao stepenicama, ono dvoje bića pohita za njim, smjestivši se ispod krova. Starac stane na sredinu tavana i gleda kao da nešto traži ispitivačkim pogledom. Jedno od one dvojice upita: „Što sada traži ovdje?!“

Ovdje nema ništa osim nekoliko krpa i jedne mreže u kojoj zavezanoj za dva susjedna stupa, leži krpena lutka.“ Trenutak što ovo čudnovato biće to izusti, ugleda starca kako premeće po toj mreži, podižući lutku i nešto mrmļajući. S čuđenjem oba bića gledaju u starkelju koji je sada očito i poludio. Za ovu dvojicu ona lutka je bila samo krpena lutka koju je netko, nekada ovdje ostavio. No za starca ona predstavlja dugoročno prijateljstvo i događaje vrijedne sjećanja. Starac je počeo voditi razgovor s lutkom koja je s njegova gledišta sada živo mlatarala rukama, sjedila i slušala što ima ze reći. Starac počinje govoriti: „Sjećaš se kada smo se prvi puta upoznali?“ Lutka samo odmahne glavom. „Pa kako se ne sjećaš. Hah. Bilo je to šestog prosinca u šest sati u zimsko popodne. Proklete šestice. Đavolje brojke.“ i nasmije se na to, ali ubrzo ga svlada kašalj. Nakon što obori napadaj kašlja, zastane te nastavlja: „Bila je zimsko vrijeme i večeri su dolazile brzo. Znatiželjno kao i svaki znatiželjni šestogodišnjak, kročio sam na tavan, kojeg sam se oduvijek bojao. To mistično mjesto prepuno golemih paukova koji vade krv žrtvama i njihove ostatke umataju u svilene srakofage. No smogao sam hrabrosti i ušao. Uključio sam svijetlo i ugledao tavan prepun šarenih krpica, širok i prostran, a onda najednom i tebe koji si i onda kao i sada ležao u mreži napunjenoj nekakvim starim dronjcima. Isprva sam se dobro uplašio. Ti si onako nekako svjež i vedar skočio preda me i uputio velik i sjajan klaunski smješak. Zamro sam od straha.“ I opet se nasmiješi. Nastavlja: „Mislio sam da ćeš me pojesti, ali ti si pohitao k meni i počeo mi pokazivati svijet u kojem živiš. Imao si bijele rukavice, košulju sa ljubičasto plavim kvadratičastim uzorcima, zelene hlače i kaubojski šešir na glavi. Zatim vezicu oko vrata i sjajne smaragdne, žive oči. Bio si kao kakav klaun, ali već onda su tvoje oči izgledale živo i prpošno.

Tumačio si mi kako izgleda svijet, kakvi su ljudi u svijetu, što je bilo čudno jer kako si ti uopće mogao poznavati ljude ako oduvijek stanuješ na tavanu.“ Lutak ga prekine kreštavim glasom: „Znaš da nije baš tako. Vidi moje zakrpe. Što one govore? Pa valjda da sam stanovao svugdje i posvuda. Prošao sam ruke cijelog jednog sirotišta i pet udomiteljskih kuća. Tvoja je šesta pa sam zato tu i ostao. To valjda znađeš da si ovdje udomļjen.“ Starac klimnu i dalje poslušā. Volio je kada je lutak pričao. On nastavlja: „Ne zaboravi da sam u svim tim trenucima upoznao različite vrste ljudi te njihove osobine žive sada ovdje. Recimo u mišu, pauku, muhi, termitima, svi oni su sastav mojega svijeta ovdje na mračnom i strašnom tavanu. Znaš dobro da se ljudi možda mijenjaju izgledom, ali ljudske osobine ostaju nepromijenjene. Sjeti se kako sam ti dao bonbon. Sjećaš se onaj od naranče. Hoćeš!? Imam i sada jednog.“ No starac samo odmahne glavom. Nato lutak kaže: „Nekad si volio moje bonbone. Što je sad odjedanput?“ Starac duboko uzdahne pa kaže: Druže moj stari morat ću te ostaviti. Znaš došlo je moje vrijeme. Mi ljudi umremo i više nas nema. Mi nismo poput vas lutaka, mi ne bismo mogli prišiti gdjekoju zakrpu i dalje živjeti. Naš biomehanizam je poput opruge sata. On biva navinuta od neke svevišnje ruke i ide dokle ide. Koliko primjećujem moj stari druže i ti si ostario. Boje su ti izgubile onu nekdašnju svjetlinu i žar. Lice ti se smrknilo, oko ispalo i šavovi popustili. „Lutak umah uzvratī: „Vrijeme je ubojica. Ali ne brini. Ja sam možda izgubio bitku s vremenom i izbliedio, ali ti ćeš dobiti rat. Ti si lavovski hrabar i vidiš kolike si godine doživio. Čak devedeset pet. Zar to nije dobro!?! Neki ne dožive ni polovinu tvojih godina! Što bi oni rekli na okrutnost smrti? Što? Moraš biti zadovoljan s malim stvarima. Sjećaš se kako sam te poučavao nekad!“ Starac se počinje opravdavati: „Nisam ja mislio na to. Star sam i zadovoljan sa svojim godinama.“ uzdahne i nastavi „Možda... Znaš ja želim umrijeti.

Već dugo smrt je moja želja, ali nikako da se dogodi. Ona mi je oduzela sve moje najdraže. Životnu radost i sreću. Ona me želi za sebe. Ona mi je ljubavnica cijelo vrijeme, a ljubav se dokazuje u povjerenju i mucu. Ona želi da se ja mučim i patim kako bih dokazao da sam zaista dorastao njoj. Ona je ta koja me cijelog života kažnjava i iskušava kušnjama te prisiljava na odricanje od nekih stvari koje su mi teško padale. Znaš ta smrt je nemilosrdna. Neprestano me gleda svojim zlobnim očima i proždire svu moju radost i zadovoljstvo, ali me ne želi uzeti k sebi. Što misliš? Zašto mi to radi? zašto ja moram biti njezin odabrani djever?? Ha?“ Lutak mahne glavom i odgovori: „Ne znam. Ne znam odgovora na to tvoje pitanje. Samo znam da trebamo čekati da ona dođe i onda je gotovo. Njezin poljubac je toliko jak da odmah popustiš i gotov si. Nema nikave borbe i naprezanja. To je sve što znam. Znaš. Gledao sam golubove koji su umirali ovdje na tavanu. Ja sam do posljednjeg časka bio s njima. I mogu ti reći da su brzo popustili poljupcu noći. Ona tebe čeka. No znaš da je možeš pozvati i ti nju počekati. Možeš je preduhitriti.“ Starac iznenađeno krikne: „Reci mi molim te ! Kako!“ Starac se poveseo kao nikada u životu i pokaže svoje porculanske umjetne zube. Lutak kaže samo jednu riječ: „Suicid. To je ključ svega.“

Starac se dignu, stisne lutki šaku i pozdravi se rekavši mu da više ne mora iščekivati njegov dolazak jer sada stvarno odlazi. Potrča niz stepenice, siđe u kupaonicu, uzme lavor i stavi ga pokraj kade. Legne u kadu, razmota rukav i britvom razreže zapešće na desnoj ruci. Krv počinje kapati u bijeli, metalni lavor, a starac sanjari o svojem sastanku. Još uvijek vedar, elegantan i pedantan, s puno nade iščekuje sastanak. Sada on neće biti taj, koji će zakasnuti na ljubavni sastanak sa svojom dragom. Sada će ona zakasnuti njemu u susret. Lavor se punio krvlju, koja će postati dar, grimizan broš njegove drage ondje na drugoj strani, gdje će opet kao i u ne tako davnoj prošlosti graditi grad na obali mora, gdje više neće biti smrti, niti će ga itko ometati u čistoj ljubavi i vječnosti. Starčeve snage su počele popuštati. On je klonuo, a smješak je i dalje ostajao na njegovom licu jak, stalozen i odlučan. Nato se probude ona dva bića koja su zaspala u tavanskom potkrovlju. Prvi se probudi i izusti sav uplašen: „Gdje je stari?!?! Kamo je otišao?? Koliko je uopće sati?“ Trkne drugoga i vikne: „Probudi se lijena mrcino!! Već je jedanaest i četrdeset osam minuta!! Moramo naći starog!“ I dok se drugi budio iz svojeg slatkog sna u kojem je sanjao o nekim dalekim predjelima u kojima je živio prije negoli je postao marionetom čelične ruke smrti, drugi je zavirivao u svaki kutak kuće i napokon zaviknuo: „O ne! O ne! Pa... Kako.... je to moguće!!! Stari je mrtav i to prije nego je trebalo!!! Ona luđakinja će nas ubiti po drugi puta, a više života nemam!! To je tvoja krivica prokleti stvore!!! Ti si nas doveo u ovu situaciju! Ti i tvoja prokleta nestrpljivost!!!!“ Drugi se počinje braniti, ali prvi ubrzo vikne: „Hajde idemo! Brže!! zareži i nastavi!“ Nešto ćemo smisliti pred onom sablasnom i opasnom damom. Požurimo prije nego što on tamo stigne. Hajdemo!!“

I potrčase oba te nestaše kao munja, a starac i dalje ne popušta u smiješku. Dok je posljednja kap krvi pala u lavor koji je gotovo pun, starac se već sada nalazi na nekom pristaništu gdje suvati izviru medom i mlijekom, na brodu zaljubljenih čekajući svoju dragu, a svijetlo posljednje žive iskre u smrću opustošenom selu se polagano gasi u agoniji.

POSLJEDNJI TRENUCI GUSTAVA MAHLERA

Jedina prava pokora i kazna za grijeh nevaljala života je smrt. U smrti saznajemo tko smo i što smo te peremo u rijeci mutne vode svoj krvavi obraz.

Sjedim u sobi za klavirom. U polumraku slušam gnjev i tjeskobu tišine. Kroz poluotvorene kapke radne sobe bujica mjesečeva srebrna osmjeha slika po zidovima krajobraze koje nikad nisam posjetio. Ili možda moje grijeh? Svejedno izgleda jezivo. Nalakćen sam na klavir, jednom rukom prebirem po notama nevješto napisanim na radnoj bilježnici, a drugom pridržavam glavu koja je preteška da bi je tijelo moglo nositi pa je moram držati. Misli su najveći ubojica čovjeka, samo misli i sjećanja. Toliko me boli što sam pogriješio u životu. Toliko jako da se ne da izdržati! Izgubio sam već jednom srebrni broš, a gledam kako spodoba otimlje i drugi iz moje škrinje najvećeg blaga. Sigurno je već jutro!?! Nemam pojam o vremenu ovdje u tmini ove sobe. Samo jedan mali prozorčić koji rijetko kada ugleda svijetlo bijela dana, jer ga zatvaram noćnim kopcima da me ne ometa u radu svijetlost sunca. Utroba mi se steže i boli, a glava vrije nekom paklenom magmom. Osjećam se poput vulkana, osjećam da ću uskoro eruptirati. Trenutno sam u tupom raspoloženju, neobjašnjivom delirijumu života. Ne znam procijeniti situaciju, ne znam što, kako ni gdje. Nemam više živaca za skladanje. Dosta mi je više izvođenja onih jezivih zvukova u kojima je i sam on utkan, ta spodoba koja mi je uništila život svojim pričama o slavi i moći i glupavim obmanama obmanula moju dječaćku osjetljivu maštu i poimanje života.

Sjećam se kao da je bilo jučer, kao da ga i sad u sojoj glavi čujem kako dubokim baritonom govori i tješi me. Sjećam se njegova izgleda. Visok, širokih ramena, razbarušane kovrčave kose crne poput mraka i oštre poput jezika kojim je rezao grkljane naivnih duša. Obučen u frak s bijelom kravatom u stilu Luja VI. Oči su mu plamtjele i rezao mi je vrat svojim pogledom. Samo s nekoliko riječi je zadobio moju potpunu pažnju i naposljetku dušu. „Gustav.“ Pozvao me po imenu svojim žamornim glasom, ali umilno i očinski. „Gustav dijete.“ Na te riječi sam samo zurio u njega i nisam imao što reći u svoju obranu osim samo slušati. Približava mi se i nastavlja dalje, snebivajući se nekako usiljeno zbog zvukova koji su dopirali iz susjedne prostorije gdje je moj otac zlostavljao majku. „Bojiš li se tih zvukova Gustave? Ma hajde velik si ti dečko. Takvim grubijanima treba stati na kraj.“ Tada sa samo šest godina, čudio sam se zbog pretjerane skrbi jednog stranca koji mi je nudio prividnu slobodu iz toga pakla koji sam proživljavao ne shvaćajući u kakav pakao ću sada dospjeti. Koža mu se rastezala kao plastična masa, a podbradak skupljao poput rebara harmonike. Nije odustajao od svoje zle primisli da me učini robom svoje fantazije vladanja svijetom. Zazivao je moje ime kao kakva brižna majka, ali iako sam bio malen, osjećao sam kako postoji nešto zlokobno u njegovu glasu. Kretao se po sobi razmećući se sablaznim pokretima tijela, a njegov glas je u meni izazivao jezu te se nisam mogao pomaknuti s mjesta. Upita me : „Želiš li poći sa mnom? Želiš li se maknuti od ovoga ovdje? i počeo mahati rukama. Želiš li i ti biti poput tvojeg pijanog i bezosjećajnog oca?“ Naglo sam zadrhtao i glasno rekao: „Ne! Ne želim!“ ne sluteći što sam tada učinio. Sam sam sebe stavio okove ovog čudovišta. On dalje nastavlja: „Ja ću te uzeti u svoju zaštitu i skrb te napraviti od tebe čovjeka, čovjeka o kojem će se nadaleko čuti, čovjeka koji će skidati zavijezde golim rukama.

Ja ću te držati u svojem naručju da budeš viši i veći. A što ti želiš raditi u životu? S čime se želiš proslaviti? Ha, o čemu sada razmišljaš?“ Te njegove pogane riječi su me dobrano namučile da sam jednostavno na kraju svojih intelektualnih snaga rekao: „Da. Želim poći s tobom! Želim svirati i stvarati glazbu tako da ječi i zveči, da para uši, da napaja usta duša koje su izgubljene.“ On me pogleda i nasmije se te kroz tihi šapat prozbori: „Bravo mali, bravo. Tako treba. Treba željeznom šakom odlučnosti udariti o stol gluposti i vladati.“ Od tada me svake večeri posjećivao i poučavao svemu što je znao, ali začudo njegovo znanje je bilo golemo. Dani su prolazili, a i godine, a ja sam bio obmanut i nisam shvaćao kako manipulira mnome ona životinja koju sam volio poput oca. Pripremao me za prve skladbe, govorio kako treba skladati te u svaku skladbu uvrstio i djelić sebe, svoje đavolske zavodljivosti koja je zavodila preko moje glazbe buduće naraštaje koji su je opisivali kao bolesnu i razdražljivu, ali su je i obožavali. Rastao je moj ugled, ali i njegov ponos. Imponiralo mu je što od mene stvara svoju vlastitu sliku i priliku. Sve više sam vremena provodio skladajući i stvarajući. Živio sam i dušom i srcem za svoju glazbu. Živio sam poput pustinjaka, a onda mi se dogodilo nešto najljepše, Alma Schindler. Rodila mi je dvije djevojčice. Tada je nastupila nevolja. Provodio sam više vremena sa svojim novorođenim kćerima, a manje sam se posvećivao onoj zvijeri koja je slinila nada mnom i željela me samo za sebe. Pa i ja sam bio njen jer sam se prodao tom odvratnom biću. Bio sam njegov rob. Da me potakne kao što se on izrazio: „Bilo je to za tvoje dobro vjeruj mi!“, uzeo je dušu moje malene Marie. Tada sam se zakleo da ću ga ubiti kako god znao i umio. Iz muke mojih sjećanja probudi me neko komešanje. Zbog suza koje su mi zamutile sliku stvarnosti, nisam raspoznao njegov veličanstven lik. Ovaj puta je bio prekriven plaštom. Gledao sam ga isto onakvim pogledom kao i nekada dok sam ga promatrao sa strahom i čuđenjem kao dijete, ali sada s mržnjom i mukom. „Ništa ne pišeš?“ Upita me. „Ne.“ Odgovorih sav kipteći od ljutnje i bijesa i bacih svoju bilježnicu s notama pred njega. Kada je stupio na mjesečinu, krenuo sam ga žustro osuđivati: „Došao si po nju je li? Došao si uzeti i nju? E da znaš neću ti je dati, a neću više ni stvarati! Dosta mi je bilo tvoje tiranije! Dosadilo mi je slušati tvoje zvjerske krikove koje sam morao ukomponirati u glazbu. Dosta! Dosta! Čuješ li!? Ne želim ti više služiti. Ne želim tvoju slavu i moć! Ionako meni nije to trebalo nego tebi! Tebi je trebao netko da se ti objaviš po svijetu! Ti si imao plan iskoristiti me da bi proslavio sebe! Zar ja moram toliko ispaštati pored tebe!? Zašto mi otimlješ najmilije? Išcupat ću ti poganu dušu vražino, ako je uopće imaš!“

Umorio sam se od ljutnje i bjesne govorancije. A on se nasmiješi sotonskim smjehom koji mi je ledio krv u žilama i slamao kosti koje su pucale poput kostiju žrtve pod očnjacima zvijeri. „To je bilo za tvoje dobro. Tako i sada. Ja je moram maknuti da bi ti mogao dalje u miru raditi. Tvoj sveti savez s Almom je bio pogreška. Ona te samo sputava! Umjetnik je onaj koji se odriče svega. Umjetnik se žrtvuje za svoju umjetnost. On se odriče čitavog svijeta jer je svijet jedna velika požuda!“ Tim njegovim riječima zadao sam pljusku: „A zašto si ga takvim učinio vražino, zašto? Ne čini li ti se da je svijet pod tvojom šapom đavolji gade postao požudan. Zar nije tvoja ruka otvorila Pandorinu kutiju zala. Ha!? Zar to nije istina!“ Znao sam da mogu vikati do mile volje jer me neće nitko čuti, jer su svi bdjeli uz moju kćer Annu koja se tresla u groznici. Samo sam ja bio udaljen od nje dok me je najbolje trebala. „Uništio si me! Svu životnu radost, pretvorio si u pakao! Što si mi dobroga unio u život!“

Vidio je koliko sam razdražen pa me počeo još više razdraživati i izluđivati svojim riječima, jer je volio moju muku, jer me volio gledati kako patim. „Zašto misliš da sam te upropastio? Pa dao sam ti sve. Sam si želio biti velik, slavan i bolji od svog nasilnog oca. Zar želiš takav život? Zar želiš da te pijanog po jarcima skupljaju? Što misliš kako bi bila tvoja Alma sretna kada bi je šamarao kao što je tvoj otac tvoju majku tu milu i povučenu, plahu ženu? Misliš da te ja žrtvujem za sebe? Nemoj biti glup! Oni vani te vole, obožavaju. Budući naraštaji kliću i pjevaju ti himne kao bogu. Ti imaš sve. Ti si njihovo zlatno tele kojem će se vječito klanjati. Zar si želio postati Mojsije koji kviri svako zadovoljstvo i ljudski trud razbijajući pločama kip kojeg su ljudi mukom i znojem slijali? A on? Što misliš? Da li je on bio pravedan i tko mu je dao te ploče? Možda Bog? Sam ih je izradio! Želio je biti slavan poput tebe, želio je biti bog! Nisi li tome težio? Zato šuti i slušaj svojeg dobrog tutora koji te čuva i udovoljava u svemu. Shvatit ćeš jednog dana da sam ti činio samo dobro. Premalen ti je djetinji mozak da bi mogao razmišljati kao odrastao čovjek. Zato sam ti potreban ja!“ Nasmije se na to, a ovu posljednju riječ „JA“ izgovori tako strasno da mi je neprestano odzvanjala u glavi. „Nećeš me pobijediti“ kažem. „Ti, vrazina si bez mene ništa. Bojiš se da ako te ostavim da ćeš potonuti u zaborav. Toga se bojiš! Misliš da sam toliko glup da ne znam da me iskorištavaš cijelo vrijeme. Misliš da ne znam!“ Pakosno odgovori: „Jesam li te kada udario?”

Milovao sam te kao najzlatnije, milo zlato, a da si kod njega kod one pijanice, ne bi se ni znalo od čega si.“ Osjetio sam u sebi nagon za obranu očeve časti, podigoh se sa stolice i apostrofiram: „Ne spominji moju obitelj koja je bila poštena i tisuću puta vrednija od tebe! Ti si našao mene! Ja te nisam zvao! Ti si bio taj kome je potrebna samilost i pomoć, a ne meni! Da sam trebao pomoć tvojih mračnih sila, bio bih te i zazvao! Ali nisam! Ti si došao k meni! Ti rugobo i ubojico!“ Naglo se zaleti prema meni i zgrabi me svojim jakim i koščatim šakama za vrat i prozbori: „Više ni riječi! Jesi čuo! Više ni riječi ne želim čuti od tebe!“ Pusti me i ode po onu bilježnicu. Podigne je i turne u ruke ovim riječima: „Duguješ mi toliko. Napiši do kraja ovu simfoniju, a onda ću otići. I nikada više me nećeš vidjeti. Pustit ću tvoju jadnu obitelj na miru, pustit ću te krhotine da leže u mraku života. I tebe ću pustiti da plaćaš cijenu stvarna života te da ga osjetiš dušom i tijelo jer si ti sada živio u blagostanju, a sada započinje muka. Vidjet ćeš kako je on težak, vidjet ćeš!“ Zadnje riječi prozbori kroz zatvorene zube i bio je ljut ko sam vrag. Na te riječi sam odgovorio : „Neću! Odbijam raditi ovo za tebe! Radi si sam svoje simfonije! Skladaj! Misliš da ne znam kako si i njega mučio? Onog doktora Faustusa prije mene? Misliš da ne znam kako si ga mučio cijele noći da piše knjige i proučava, da radi za tebe, da objavljuje tvoje riječi pomame i taštine? Što misliš da si mu dao neko prosvjetljenje!? Ništa ti ne znaš više od mene, više od ljudi! Jednaki smo, ta iz iste smo utrobe izašli!

ZAČARANA KUĆA

Stignem do željezničke postaje nekog gradića N. s koferom u ruci i mantilom prebačenim preko desne podlaktice. Spustim kofer i zarijem ruku u džep. Iz dubokog džepa izvadim stari antikvitetni džepni sat i otvorim prednji poklopac ne bih li saznao koliko je sati, ali zamrznem pogled na ornamentalnoj slikariji koja je ispunjavala pozadinu sata. Na njoj je bio prikazan ljetni pejzaž; šuma s meni lijeve strane ili mjesta gdje se nalazi brojka devet, potočić koji se protezao od broja tri, preko pet i dalje je otjecao u broj sedam.

Nad potočićem je košuta pila vodu ili gledala u svoj odraz koji ju je sablaznio ili pak utonula u duboko more sjećanja te plivala valovima prošlosti. Nad njom je stajao ponosan i vedar poput sokola jelen koji je rikao i slavio mali satni mehanizam izmjene mjeseca i sunca, smješten ispod broja dvanaest. A iz šume je vrebalo nešto tmurno, zlokobno, vrebala je smrt. Zelene sjene visoke borove šume služile su kao hrana njoj koja je rasla i gutala sve pred sobom poput vatre. Trgnuh se iz razmišljanja i gledah uokolo onako ukočen i nervozan gdje se nalazi moj vlak. Vlak je upravo dolazio u stanicu, a ja sam zadovoljan i nervozno nestrpljiv s nekakvim prizvukom straha i drhtavice, rekao samome sebi: „Opet na putu samo ja i moj vjerni stari drug, sat“. Prije nego što sam zatvorio poklopac sata pomislih: „Kakav prelijep prizor; jelen kao simbol vjernosti, potok kao simbol biserne čistoće života i kreposnog čovjekoljublja i šuma kao simbol sigurnosti i mirnog doma, ali i gnijezda neke nepoznate kukavice koja raste iz dana u dan na toplom ognjištu i hrane je svi ne sluteći da će ih jednog dana ta cinična i nemilosrdna kukavica, koja se sada pretvorila u sjenku smrti proždrijeti bez osjećaja, ravnodušno i zvjerski. Nju neće biti briga za one koji su je prihvatili, hranili, njegovali i podizali. Ona će biti sebična i neće je biti briga. Pitam se, zaista zar je smrt neka osamljena duša koja je proživjela golemu sramotu i katastrofu života pa se sada osvećuje ili puni usta nasladom odnoseći one nama najmilije? Zatvorih poklopac sata i počeh hodati prema vratima vlaka koja su već sada bila otvorena i svi putnici su izašli. Najednom, dok sam se penjao uz stubu vlaka, jurne mi misao glavom: „Oni, taj jelen i košuta imaju jedni druge, a u međuostalom i dom. No ja sam sâm i nemam nikoga. Putnik!“ Nasmijem se na tu pomisao i krenem tražiti kupe, neki mirni i tihi kupe, gdje ću moći u miru uživati vožnju i gledati prostranstva ovih divnih krajeva.

Došao sam do jednog kupea, a iza staklenih vratiju ugledam samo staricu u crnini koja nešto štrika. „Mora da je tiha i spokojna kada ovako u tuzi sjedi i ne obraća pažnju ni na što. „Pomislih. „ To bi moglo biti zaista mirno putovanje.“ Pokucam. Otvorim vrata i iz naučene pristojnosti upitam da li je slobodno. Starica okrene glavu prema meni i pogleda me svojim dubokim i crnim očima oronulim u koščato i sablasno lice aveti, koje su me prvoga trenutka plašile, a u čijim sam zjenicama vidio oči mnogo drugih vapećih očiju kako iz dubine mraka vapiju i zovu me da ih spasim te nato odgovori: „Naravno samo izvolite. Ugodno se smjestite“, a glas joj bijaše nekako mladolik i pun vitalnosti i napona snage. Sjednem na sjedalo nasuprot starice, a opet blizu prozora uz kojeg ću se ja, lualica nježno priljubiti i promatrati. Stavio sam kofer iznad svoje glave i pokušao u mrtvoj tišini kupea zapodjenuti razgovor sa staricom, ali nerado je odgovarala i samo bolno i koncentrirano gledala u svoje igle za štrikanje. Pustio sam je na miru. Primjetio sam kako nema nikakve prtljage, samo svoje vunene kugle, igle i komadić platna kojeg je upravo i štrikala.

Bilo mi je neugodno pitati pa se upustih u miran san u zipki nježnog drndanja vlaka, koji je upravo kretao sa stanice. San u koji me uljuljkavalo kretanje i izvijanje ove motorne zmije, biva nemilosrdan i mučki naporan. Sanjao sam da sam se nalazio u nekoj nepoznatoj crkvi, stajavši ispred glavnog oltara. Prostor je ispunjavala tišina i nijemo jutarnje svjetlo koje se probijalo kroz latice šarolikih vitraja. Oko glavnog oltara bijahu dva portala koji su vodili srce glavnog oltara. Nakon nekog vremena stajanja; koliko je to vrijeme stvarno u snovima, napravio sam prvi krug oko oltara. Zastanem. Udahnem hladni zrak i vidim vruga kako sav crven i zadihan stoji na sredini crkve i motri me. Zadrhtah od straha, ali me nisu mogli otrgnuti svi razumni razlozi da trčim i spasim se od znatiželje koja je vezala moje oči za njegovu crvenu put, ružnu izvoranu glavu s rogovima, koščato lice s brazdama golemih brazgotina, dlakava prsa koja se neprestano nadimlju, rep koji je vrludao uokolo kao jezik zmije koja traži trag plijena i njegove oči koje su gorjele paklenom vatrom Hada iz koje viču i zapomažu proklete duše. Trgnuh se s mjesta nakon što sam ga dobro promotrio i napravih još jedan krug oko oltara. Sada sam se sakrio iza kipova i cvijeća te pratio što je slijedeće. One spodobе koja me tražila ispitivačkim očima, više nije bilo. Sada je svećenik održavao normalnu liturgiju pred svojim vjernicima čija sam lica prepoznavao i bila su mi poznata. To su lica mojih mrtvih drugova. Krenem i treći put oko oltara, a onda se zaglavih na jednom od portala i probudih sav mokar i blijed. Vlak se još uvijek kretao stalnom brzinom. Svrnem pogled na staricu koja je još uvijek štrikala i sada je taj njezin komadić crno-bijelog uratka nalikovao šalu. Pomislih: „Stvarno je stara brza.“ Okrenuo sam se prema prozoru isprva motreći svoj blijedi porculanski obraz, a zatim sam počeo promatrati krajolik u koji je jurio vlak. Izgledalo je kao da vlak juri u usta, u ždrijelo gorostasne zvijeri krajolika. Nebo je bilo letargično i sivo poput olova. Olujni oblaci su nalikovali krdu divljih bizona koje se sudaraju tjelesnim težinama trčeći u pomamni trk za hranom. Njihov stampedo bio je zvuk i pojava modre munje koja je tražila svoga dragoga, svoj grom. Cijelo nebo je bilo poput zamiješenog gustog tijesta iz kojeg će se ispeći u kalupu neba oluja koja kida, razara i nosi sve pred sobom. Njihovi nabori, bili su nabori i bore namrgođene starice koja je buljila i dalje u svoj posao i nije micala glave od njega. Krajolik pored ovog sivila, nije nalikovao krajoliku, već opustošenom gradu kojeg su okrali i zapalili razbojnici. Grcao je od boli i jada u sivom pepelu. Vlak mi se najednom učini vremeplovom. Malo čudno, ali ostavlja sve za sobom, ostavlja prošlost, a munjevitom brzinom juri u budućnost, u neizvjesnu i nasmijanu budućnost koja se smije nama smrtnicima i čuva strogo tajne našeg daljnjeg zbivanja od nas samih, kako bi se slatko mogla zabavljati našom nevoljom. Iz misli me trgne glas konduktera kojeg uopće nisam ni primijetio u rijeci svojih misli. Bio je to visok čovjek, mrk u pogledu, hladna i ledena smiješka i lica poput egipatske faraonske mumije koja je postupkom mumificiranja ostala bez životnih sokova. Mrko me pogleda i kaže: „Kartu na pregled moli gospodine.“ Naravno, odmah, istog časka izvadim kartu i dajem mu je u ruke koje su bile isto tako mrtvačke i koščate. Vratio mi je kartu, okrenuo se i pogled uputio starici, koja je sada prestala štrikati i namatala šal oko ruke. Pozdravio nas je i zatvorio vrata kupea. „Vrlo čudno“ pomislim. Zaista čudno. Njoj nije pogledao kartu niti je zatražio. Čudno. Ali možda je kartu već pregledao dok sam ja spavao. Možda ali oni izmijenjeni pogledi su izgledali zlokobno. Nisam se nadao ovakvim događajima, ali vjerujem da oni pravi tek slijede. Ovo je vlak živih mrtvaca. Nakon starice i konduktera, ništa me više ne može iznenaditi.

Vlak je najednom počeo usporavati što je značilo da stižemo u stanicu. Dok je vlak usporavao, starica je počela ponovno štrikati i dva puta me krišom pogledala. Otvorio sam malo prozor, da bih pustio zraka u ovu grobnicu koja smrdi po samim mrtvačkom raspadanju i truleži. Vlak se iznenadno vrlo kratko zaustavio u stanici i ponovno krenuo. Novi putnici su počeli oblijetati kupee i jedna od njih se zaletjela na vrata našeg kupea. Bila je to dama srednjih godina, ali svakako nekad je bila prava ljepotica. Bujne i visoke grudi, ispunjavale su dekolte, a kosa gusta kao mahovina i crna poput gavranova krila, lepršala je pod propuhom koji se nepozvan probijao kroz kupe. Pozdravila je i upitala je li slobodno. Starica je mrko gledala, ali ništa nije odgovarala. Ja sam potvrdno odgovorio: „Naravno, možete ući. Ima dosta slobodnog mjesta ovdje.“ Za ruku je vodila malo dijete, dječaka od pet godina i nosila poveći kovčeg. Digao sam se i pomogao dami smjestiti kovčeg i ponovno sjeo na svoje mjesto. Ona je sjela nasuprot meni, a dijete joj je leglo u krilo. Zatvorio sam prozor i ponovo pogledao van. Bili smo već podosta odmakli od stanice. Na tu moju gestu uzvratih ovim riječima: „Gospodine hvala vam na pomoći. Ako želite slobodno otvorite prozor, nama neće smetati.“ Oči su joj bljesnule nekim sjajem zahvalnosti i umilne dobroćudnosti. Nato odgovorih: „Ma ništa zato. Ne želim da se mali prehladi.“ Vidio sam je kako me promatra. Sigurno me drži za dobrog čovjeka. Nasmije se i započne razgovor: „Vidim i vi nekamo putujete s punim koferom prtljage.“ Uzvratih osmijeh te odgovorim: „Da i ja putujem no nikada nemam određišta. Putujem toliko da putujem. Ja sam stalni putnik. Može se reći i apatrid. Ja nemam doma. Moja jedina bliža rodbina je avantura.“ Nasmije se malo glasnije ona i prozbori: „Lijepo. Baš ste se pjesnički izrazili. Dakle tvrdite da nemate doma, da nemate pristaništa. Ali gospodine svaka voda se vraća svojem oceanu pa tako i vi sigurno imate neko pristanište, neku pučinu ili otok.“ Riječi su joj bile vrlo krute i ozbiljne kao kod prave samosvjesne i emancipirane divljakuše. Na te riječi uzvratih: „Vidite stvar je malo komplicirana. Neprestano putujem u potrazi za nečim, a ni sam ne znam što tražim.“ Prekine me: „Možda dom?“ Ja nastavljam: „Možda. Da. Ne mogu živjeti na jednome mjestu. Volim putovati, upoznavati nove krajeve, a pogotovo one u kojima me ljudi ne poznaju. Znae ne slažem se baš dobro s ljudima i oni mi dosade nakon nekog vremena. Mislim da me je posjetila vila avantura i toliko sam se zaljubio u nju da je više ne puštam iz naručja.“ Na te riječi se nasmijala i rekla: „Mislim da ste vrlo zanimljiva osoba. Hoćete li čuti moju priču. Nije baš tako zanimljiva. Ne radi se o potrazi za domom ili slično, ali je poučna.“ Rekoh: „Naravno samo izvolite. Olakšajte svoju dušu. Vidite ja sam svoju pred vama otvorio i olakšao i osjećam se odlično jer sam teret podijelio s nekim.“ Započinje svoju priču, njen mali se okrene u njenom naručju, a starica pomiče glavu iz svojeg ukočenog položaja i izgleda da i ona željno iščekuje priču. Dama kreće s bolnim uzdahom: „Vidite ja sam žena koja je imala dom, kuću, muža i ovo preljepo dijete. I spusti svoje usne na njegovo lišće. Ali zaskoči nas nesreća. Muž izgubi posao, počinje se opijati, a dijete naglo oboli od epilepsije. Nakon toga muž me ostavi i ode. Ni dandanas ne znam kuda je otišao i ostavio nas same. Kao što i vidite sad putujemo liječniku. I posljednje novčiće trošim kako bih mu osigurala sve. Ali bez uspjeha. Napadi epilepsije su sve gori i češći.“

Tako se bojim za svoga mališana. Muž se ne javlja. Zakonski smo još vjenčani, ali njega nema pa živim kao da je umro. Bojim se za malog!“ I pokrije uši djetetu te šaptom nastavi. „Liječnik je rekao da učestali napadaji znače samo jedno, preranu smrt.“ Nato joj suze navale na oči. Ja je pokušavam umiriti i kažem da liječnici ponekad mogu i pogriješiti. Ona ustade i ispriča se jer mora malo u hodnik da udahne zraka i smiri se. Zamoli me da pričuvam na trenutak malog. Naravno pristanem. Mališan me s osmijehom pogleda i upita: „Znaš li ti pričati priče?“ „Naravno.“ Odgovorih i dalje nastavljam: „A jesi li čuo za priču Ivica i Marica.“ Radosno odmahne glavom i pogleda me milim očicama. Prije početka pričanja uputim malome ove riječi: „Znaš meni su tu priču pričali dok sam bio dijete i zabavna je.“ Na trenutak stanka. Muk. Gledam malog u oči koje mi govore želim živjeti! Zatim krenem pričati o začaranoj kući, vještici i mališanima Ivici i Marici koji su se izvukli iz ralja nemilosrdne vještice. A najedanput u žaru pričanja mi sine misao kako je priča stvarna. Začarana kuća, to je vlak koji se kreće i svijetli u noći, vještica, to je ova pakosna starica koja ovdje guta svaku moju riječ, a putnici su djeca koje ona guta i proždire svojom bezvremenošću. Pred sam kraj priče se vraća majka ovog djeteta i zahvali mi na svemu govoreći kako se približavamo sljedećoj stanici koja je njihovo odredište. Naravno ispratio sam ih do izlaza iz kupea i zaželio sreću. U taj čas se dogodilo nešto vrlo neočekivano i zanimljivo. Starica zazove dječaka i zamota ga šalom koji je upravo isplela te reče: „Izvoli maleni da ne ozebeš. Ja nemam unučice pa će tebi biti od pomoći.“ Majka zahvali sa suzom u očima i pođe. Zaista me iznenadila ova gesta. „Možda sam krivo procjenio staricu.“ Pomislim i sjednem natrag na svoje mjesto. Tek što sam sjeo starica izusti: „Neće ono dijete još dugo.“ Histerično sam viknuo: „Što! Što to govorite!? Kako se usuđujete ovo govoriti! Stari ste sto godina, a govorite gluposti!“ Bio sam ljut i došlo mi je da je izbacim iz vlaka. No ona i dalje tjera svoju teoriju: „Ja dobro znam da će uskoro otići. Ta čuli ste i sami.“ Opet sam viknuo: „Vještice što to govoriš! Bilo bi bolje da ti odeš! Kako se samo usuđuješ i pomisliti na takvo što stara vještice!“ Ona odgovori: „Ne znaš ti ništa o meni prijatelju.“ „Nisam ja tebi prijatelj babuskaru.“ „I pusti me na miru!“ Histeričnom opaskom sam završio ovaj razgovor.

Zbog uzrujanosti i ubojitih misli koje su se neprestano vrzmlale po glavi kao vinske mušice oko vina, nisam ni primjetio da je vlak krenuo. Dok sam se malo sabrao, misli su mi se nekako vrtjele sve oko ovih događaja koji su se upravo zbili. Zar je to bila nova putolovina jednog pustolova? Pitao sam se duboko u sebi i pomislio da je to možda znak da se i ja malo uozbiljim i prestanem lutati nepoznatim krajevima. Ovaj nemili događaj toliko me pogodio da sam skoro u sebi počeo proklinjati onu naizgled nevinu, ali vrlo živu vilu Avanturu. Neprestano su mi se misli rojile oko Avanture. Pitam se u što će se jednom pretvori ona lijepa, blijeda poput snijega i jogunasta djevojka zlatne kose i još zlatnijeg imena Avantura. Naslućivao sam, ali nisam htio priznati sam sebi. SMRT! To postaje ona. Crna i neočekivana Smrt. I počele su odjekivati riječi one dame s djetetom: „Svaka voda se vraća svome oceanu.“ Nemilo, ali istinito riječi su me udarale ravno u srce i tještile. Pogledao sam u staklo vagona i vidio svoj vlastiti odsjaj u njemu. Blijedu masku sa šiljcima raznih pitanja.

Nato uđe neki nezgrapnan čovjek, nepedantan u zaprljanom i izgužvanom odijelu, lica nacerena, kao da će plakati, cjelokupnog izgleda kao da je na kraju svojih nervi. Rastreseno upita: „Je li ovdje slobodno?“ Stara nije izustila ni jednu jedinu riječ, samo je zurila u svoje igle i namatala konac na kuglu od vune. „Naravno.“ Odgovorim. Čovjek sav plav i natekao od alkohola i batina koje je zadobio u za vratima neke kavane, sjedne do mene i počinje zuriti nekako samilosno i bespomoćno. Izgledao je kao olinjalo pseto koje slini za koricom kruha. Upitam vrlo kratko: „Jeste li dobro?“ On drsko uzvrat na moje čovječno i istinjsko pitanje koje je natopljen u još iskreniju brigu za ovim jadnikom: „Ma vraga sam dobro!“ I počinje liti suze. Dalje nastavlja: „Znate li mili moj gospodine, da se već nekoliko dana povlačim u onome gradiću iz kojeg je vlak krenuo po kavanama i moje oko ne vidi sunca. Znate li da sam očajan, ojađen i boli me duša jer sam ostavio ono najmilije blago, ona zemaljski biser, moju obitelj.“ Izdahnuo sam s gnušanjem i srce mi je počelo snažnije udarati, jer se pobjah da ovaj ovdje, još uvijek u pijanome stanju, ne počinje izvoditi nebuloze. Odgovorim mu na njegove riječi mirnim i zagasitim tonom misleći pritom da ću pogasiti požar usijane glave: „Umirite se. Sada je noć. Ona nam zadaje najveće probleme i tjeskobu. Za neke noć predstavlja mir i počinak, a za neke nevolju koja tek počinje.“ Gledao me jedno vrijeme ispitivačkim pogledom i ko iz topa izgovorio: „Ostavio sam ženu i bolesno dijete koje pati od epilepsije. Sad se kajem i molim boga da snađem snage da se vratim životu, svojoj ženi i bolesnom djetetu. Ali nemam ni jedne prebijene pare.“ Na te njegove riječi stara okrene glavu i odgovori smireno i ravnodušno očima punim zadovoljstva i naslade: „To dijete je već mrtvo.“ Umah se stvorila vatrena atmosfera gorućih kometa koji bombardiraju planet svom žestinom. Onaj jadnik je počeo vikati, plakati, kajati se. Najednom se dignuo, istrčao u hodnik, otvorio prozor i iskočio prije nego što sam uspio bilo što poduzeti. Mislio sam da ću se onesvijestiti i brzo sjeo na svoje mjesto i davao plućima zraka. Stara se nasmiješila i izgovorila: „Ode još jedan. Ah, danas je bio dobar ulov.“ Shvatio sam da imam posla sa samim vragom te uzeh kofer u ruke, obučem mantil i čekah da vlak zastane, jer je za nekoliko minuta vlak trebao ulaziti u slijedeću stanicu. Pomislih: „Idem. Dosta mi je. Ovaj vlak je proklet i začaran. Ova vještica će me još i ubiti. Vlak je stao, a ja pošao prema izlazu iz kupea. Najednom osjetim koščatu ruku starice i kroz zubati smiješak stara progovori: „Sretno putniče. Sretno u potrazi za domom.“ Istrgnuh ruku i brže-bolje pobjegoh iz kupea, a u hodniku se za mnom okrenula visoka silueta konduktera. Izašao sam iz vlaka u zadnji tren. Zastao na stepenici vlaka i glavu mi je ispunio neki nepoznati vakum. Kad sam skočio sa zadnje stepenice vagona, vlak je već počeo kretati. Udahnuo sam duboko i zaputio se prema jednom lokalu, ali osjetih naglo neku slabost i neizdržljivu bol u prsima. Svijetla su mi se počela gasiti pred očima, koljena su klecala, a tijelo se stropoštalo na šljunak pored pruge. Shvatio sam da umirem. Pokušah pozvati pomoć, ali moja moć govora je zauvijek utihnula. Pomislih u tom sudbonosnom trenutku na onog jelena i košutu koji se vraćaju kući u svoju šumu. Tako se i ja sad vraćam svojoj kući. U posljednjim trzajima života vidjeh ispred sebe onu staricu iz kupea koja pruža ruku prema meni i poziva me u svoju začaranu kuću, u vlak koji ne staje ni na kojoj stanici, u vlak koji putuje u vječnost. Konačno sam završio svoje putovanje.

EVANĐELJE PO KRISTU

Noć je. Debelo meso samotne udovice, primiće se prozorskim oknima te zamagljuje vid umornog putnika, koji koraca u mislima kroz te bogate naslage straha, jeze i tjeskobe koje uporno pobuđuje noć. Nema zvijezda na vidiku. Oblačno je. Mjesec je ugasio medeni sjaj svoga života pred naborima haljine one opasne i bludne ženskadije, noći. Noć je kupleraj iz kojeg se čuju poneki zvukovi naslade i divlje strasti i ništa više. Krik u noći je poput ženskog krika koji pobuđuje muški falus u trenutku ekstaze koju proživljavaju ljubavnici. Noć je kor tihih i skrivenih glasova što uznemiravaju umornog čovjeka koji skapava od jada i muke za ovim stolom. O kako zavidim ljubavnicima što u naručju jedan drugome drže srce i šapuću o dalekim krajevima koje će posjetiti njihova mašta, a možda i oni sami.

Sjedim tup i preopterećen poslom za radim stolom u mojoj maloj i neurednoj radionici, koja nalikuje na kakvi rimski skriptorij s razbacanim svicima i drugim pomagalicama koja služe za odgonetavanje tajni mrtvih riječi na pergamentu i papirusu. Preda mnom sije električnim sjajem mala stolna svjetiljka koja jedina u svojoj ovoj prostoriji rasvjetljava djelić mene koji sam okružen sveopćom tamom tajni i straha pred onim što me progoni. Ono što me progoni jest pisana riječ ovih mrtvih i davno zaboravljenih spisa. Ne znam zašto neke stvari jednostavno ne možemo zakopati za vjeke vjekova i nikad ih više ne otkapati. Sve ovo preda mnom je već bilo otkriveno i ponovno zakopano. Provodim ovdje sate i dane svoga života, tragajući za nekakvom tajnom, za nekakvim nemogućim mitom koji samo postoji u fantaziji mojeg mecena koji me unajmio samo da bi uslišao svoju ludu želju za isticanjem u javnosti. Financirati i voditi takav jedan projekt, takvu značajnu ekspediciju, koja bi uzdrmala temelje javnosti i svjetske povijesti je vrijedna velikog priznanja i goleme zlatne kolajne koja daje sve povlastice u društvu. Ta kolajna je očito i ulaznica u nebo. Moj protestata, Alfred Zagrajski je pomahnitali luđak, koji je unajmio moju spretnost i moje kompetencije u poslu kojeg sam najviše volio čitavog svog jalovog života te ga raadio profesionaln. To je naravno arheologija. Uspješan sam arheolog koji voli prekapati po mrtvim i u davnoj prošlosti zapečaćenim grobovima u kojima počivaju veliki ljudi, aristokrati, moćnici koji su vodili i obmanjivali narod. Ja Maksimilijan Kaltnecker sada vodim ovu ludu srednjovjekovnu potragu za nekom vrstom svetog grala. Sve u svemu, čudno je to da se ja, jedan židov zanimam za kršćanske stvari za neko skriveno evanđelje, za neku ludoriju zbog koje je i moja mašta u potpunosti pomahnitala. Moje židovsko prezime Kaltnecker upravo govori o mojem karakteru, o hladnoći i zaleđenosti mojih osjećaja te o grubom, bezosjećajnom zadirivanju. Hladni zadirivač. Kalt i necken. Da. To je prijevod mojeg prezimena.

Istinabog volim zadirivati ljude, posebice svojeg dvadesetogodišnjeg nećaka Milutina Kaltneckera koji upravo sada kao uspavana ljepotica spava za svojim radnim stolom na povijesnim spisima koji bi mogli biti od velike važnosti za napredak društva. Ludi zaljubljenik u starine, baš kao i njegov još luđi stric Maksimilijan. Roditelji su mi ga dali na brigu. Studira arheologiju pa mu praksa kod mene dobro dođe. Osim toga, poučavam ga još nekakvoj praksi. Hmm. Osvajanju žena. To nam je u krvi.

Istina on je jako plah, ali ja znam da treba probuditi uspavalu zvijer te da je sve onda u njaboljem redu. Jedan je sat ujutro. Pišem pismu svojem meceni u vezi ovog pergamenta kojeg sam upravo istražio. Izvještavam onu budalu o svakom svojem rezultatu. Što da sada napišem? Što? Zar da napišem : Dragi moj meceno, opet ne nađoh ništa. Mislim da je potraga za nekakvom stvari koja uopće ne postoji bespotrebna i suluda. Da. I što bi on na to odgovorio. Očito : Mrcino lijena!! Ne da se tebi raditi! To je to! Radi i istražuj dalje!! Mislim da bi me njegov živi i kreštavi glas potpuno dokrajčio. Nešto sam našvrljao. Nešto posvema kratko. Pečatim pismo i ostavljam ga na stolju. Zatim se strovaljujem u postelju u olovan san iz kojeg me ni jedno zvono, a ni top moga probuditi.

Spavao sam upravo kao tisućugodišnji faraon zakopan u svojem sarkofagu i fino hrkao. A onda netko razmeće stvari po sobi i posprema. Probudim se i ugledam kako se i moj nećak budi te trlja oči. Najedno začlujem glas svoje služavke: „Dobro jutro gospodine. Ove noći ste dugo bdjeli nad spisima.“ Sa zanimanjem dalje izusti: „I jeste li što našli gospodine??!“ Zakašljam se jer me ovaj suhi i otrovan zrak od svih prašnjavih spisa gotovo zadavio te odgovorim: „Dobro jutro i vama. Ne biste smjeli biti tako znatiželjni, ali nisam našao ništa. Još uvijek ništa. Dovraga i ta potraga za suludim.“ Gledao sam nejinu figuru, koja je sad nekako oronula, baš kao kakva mumija, koju je napustila sva životna snaga te kojoj su svi životni sokovi iscurili negdje postrance, ali svejedno se nasmiješim. Ona mi uzvratil s još uvijek vedrim i djetinjim smješkom. Pomislio sam na nekadašnje njezine neistražene krajolike, planine, gore, duboka mora, zavijutke, ravnine, kosine i čitavu njezinu geografiju koju sam marljivo poput kakvog konkvistadora otkrivao i osvajao baš u ovom krevetu, baš na ovome mjestu. Dođoh k sebi od svih tih misli i kažem: „Budite molim vas ljubazni te odnesite ovo pismo na poštu. Hvala unaprijed.“ Opet onaj smješak vražićka te mile i umilne riječi: „Ostavila sam vama i mladiću ovdje na stolu jelo. U slast.“ I ode. Nećak se proteže i glasno zijeva. Ja srdit kažem: „Upristoji se malo! Zaboga dijete! Pa ne možeš se rastezati ko da si u svome krevetu. Ipak je to moja soba.“ On se odmah brani: „Oprostite striče Maks. Nisam mislio ništa loše.“ Ja se nasmijem i odgovorim: „Šalim se samo. Znaš da te uvijek zadirkujem. Nije to zbog toga što te mrzim, već zbog toga što si mi doista drag“. Nećak priđe k stolu i krene jesti. Ja ga upitam: „Što misliš kako je mumijama u sarkofagu? Da li one imaju užitak rastezanja baš onakav kakav je maločas tvoj bio!?“ Milutin se glasno nasmije, a i ja prasnem u smijeh. Dalje nastavljam: „Znaš mili moj Milutine da mi je jako drago što ću imati nasljednika u ovome poslu. Moje pohvale i prezime koje nosiš će ti biti dobra odskočna daska u život. Pitam se zašto si baš inzistirao da postaneš arheolog? Hoću reći zašto želi to studirati?“ Nećak ošinuo pogledom i zastao u trenutku svojeg svetog čina jedenja te kaže: „Znaš ti si mi uvijek bio uzor.“ Ja na to prepun ponosa odgovorim: „No dobro je ne moraš mi se sada ulizivati. Ja sam to shvatio na samom početku. Poznajem te dobro pa čak i bolje od tvojih roditelja. Ti si pravi izrod obitelji kao i tvoj stric.“ Nato obojica prasnemo u smijeh. On nastavlja: „Znaš. Htio sam putovati svijetom, istraživati prostranstva starog i zaboravljenog svijeta i prije svega steći neku slavu“. Naglo presječem: „Samo to! Samo to! Kakv si ti to čovjek! Već sam ti jednom rekao. Što ti znači oploviti svijet, ako ne razumiješ zašto postoje sve te evolucije i revolucije. Arheologija nije samo znanost. Ona je nešto više od toga. Ona je oživljavanje mrtvog, otkrivanje načina na koji su ti ondašnji ljudi živjeli. To znači oživljavanje mrtve riječi. Vraćanje u život .

To je magičan i sveti čin. Kako samo možeš reći da te zanima slava! Stvarno si izrod ove obitelji!“ Nećak me preneraženo gledao, a ja se mu nasmijem u brk pokazujući mu kako sam ga opet prevario te kako sam dobar u zaidrkivanju. On se nasmije i olakša svoje raspoloženje te upita: „Čuj striče. Što onaj tvoj mecena, kako ti kažeš, traži od tebe. Nije mi točno jasno što tražimo. na početku si mi nešto natuknuo, ali to je jako malo. Očinskim nagonom potaknut, počinjem objašnjavati: „Gledaj. Stvar nije tako jednostavna. Onaj luđak koji financira ovu ekspediciju, želi naći jedno evanđelje koje je prema njegovom mišljenju najvrednije i izravni je nauk velikog Isusa Krista.“ Nećak me prekine: „To je kao peto evanđelje?“ Ja odbrusih vrlo snažno: „Šuti kopile jedno i slušaj pobogu!! Postoje četiri evanđelja. Sama riječ evanđelje dolazi od grčkog izvornika “ euangelion“ što znači objava ili radosna vijest. U povijesti nakon njegove smrti i uskrsnuća kako je to pisano u kanoničkim evanđeljima, nastala su i lažna evanđelja te heretički nauk zvan gnoza. Prati me dobro. Ovo govorim samo jedanput.“ Izbuljenih očiju samo klimne glavom i prestaje žvakati hranu. Nastavljam: „ Vidi. Sva pisana evanđelja su nastala nešto poslije Kristove smrti. To znači da su bivala prenošena usmenom predajom. No osim Kristovih učenika, postojali su i drugi, koji su to shvatili na drugačiji način te su to tako individualno izložili u svojoj verziji tumačenja. Zato su i postojala tolika evanđelja u povijesti. To bi se moglo usporediti s novinarima. „ Pričao sam živo te gledao kako u potpunosti zaokupljam pažnju svojeg nećaka, koji je upijao svaku moju riječ. Dalje pričam: „Onaj novnar, koji prvi stigne na mjestu događaja, će taj događaj opisati onako kakva ona zaista jest. To znači da u njegovim novinama ima puno istine. Ali drugi novinari koji nisu prisustvovali tom događaju, dakle nisu bili na licu mjesta, oni će vijest objaviti prema nekakvim natuknicama koje su pričali drugi ljudi ili će prepisivati iz već postojećih novina koje su objavile tu vijest. Da ih nitko ne bi optužio za plagijat,dodaju nešto svoje i tim e prikrivaju pravu istinu. Ako se usporedi njihova vijest i vijest novinara koji je pisao na licu mjesta o tom događaju, vjerojatnije će biti da će se njihova vijest više cjeniti. Prvotna crkva je morala imati dobre naučnike i stručnjake, koji će utvrditi istinitost ili neistinitost tih evanđelja.“ Nećak je nijemo gledao, a ja sam uživao u tome što ga svojim naukom mogu prosvijetliti. Nastavljam: „Crkva je radila kategorizaciju, iz širokog izbora djela uži i tako dalje, dok nije došla do četiri evanđelja koj e poznajemo kao Matejevo, Markovo, Lukino i Ivanovo. Pitanje koje bi sigurno postavio da nisi u takvom suhićenju bi bilo zašto baš četiri? E vidi. Postojala su četiri glavna kršćanska središta Antiohija, Sirija, Jeruzalem i Rim. Svako je imalo jedno od evanđelja. Utvrdivši identičnost ili sličnost tih četiriju evanđelja, crkva ih je uvrstila u kanon. Kanon inače za tvoju obavijest znači pravilo. Dakle sva ostala su bila ili spaljena ili su ih neki pristalice gnosticizma negdje sakrili. Zato sada mi imamo svitke s mrtvog mora i tako dalje. Njih su tamo sakrili pripadnici raznih sekta, a jedna vodeća heretička je bila gnosticizam, da bi ih očuvali od spaljivanja. Naš zadatak je da od svih tih skrivenih i zaboravljenih spisa prepoznamo i pronađemo evanđelje po samom Kristu. To znači da moramo izbor od svih tih evanđelja svesti na jedno jedino od kojeg je krenula ova ludnica događaja.“ Nećak mi naglo upadne u riječ: „Pa to je u potpunosti suludo! To je uzaludno trošenje sredstava na nešto što ne postoji. Isto su tako srednjovjekovni kraljevi trošili novac iz kraljevske riznice na ekspedicije koje su tražile sveti gral koji nikad nije ni postojao. Što ako je samo legenda to Isusovo evanđelje upravo onakva raspojasana legenda kao i sveti gral!?!?“

Nasmijem se te rečem: „Dobro je odmori malo. Pojedi što imaš i obuci se. I ja ću nešto baciti na sebe pa onda idemo dolje u kavanu nešto konkretno toplo pojesti i popiti te se malo raspojasati od ovog posla u ženskome društvu. Usput vidio sam te kako gledaš onu jednu namigušu dolje u kavani. Hajde idemo!“

Kavana, moje omiljeno mjesto. Mjesto radosti, veselja, zaborava svih briga koje na stješte i razapinju našu jadnu egzistenciju. To je sveto mjesto, jedan veliki portal iz kojeg su se rađali revolucionari svjetske misli, revolucionari novoga doba, jedan veliki olimp svih boema koji su svojom žrtvom na križu umjetnosti dali narodu znanje, spoznaju i produhovili svijest. Iz kavana su nicali svjetski poznati pjesnici, slikari i revolucionari. Baudelaire, vlaho Bukovac, Karl Marx, rađali su novo doba u mukama ovog malog kazamata, ova četiri zida. Kavane su bile katakombe novoga doba, nova religija koja nas je sve pomirila. Zato često posjećujem kavane, ali i s razloga što sam nekada davno ovdje upoznao razuzdanu ženskadiju, koja je pobjegla iz raja nebeskog te iskusio podosta s tom istom ženskadijom. Ulazimo u kavanu koja je uvijek bila vesela i radosna, bez prizvuka ikakve tuge. Rekao sam nećaku: „Nađimo si dobro mjesto i ostanimo barem do podneva, a onda na posao.“ Naručio sam nam obrok i navalio jesti kao kakva izgadnjela životinja koja nije jela tri dana. Zapanjivao sam apetitom sve oko sebe, ali i samoga sebe. Nećak me promatrao u čudu. Prišle su nam i žene, a nećak je neprestano zurio u jednu zgodnu mladu namigušu. Bocrnem ga i kažem: „Ma hajde! Neće ti biti ništa. Znaš da neću ništa reći tvojim roditeljima. Hajde zabavi se i malo izbij iz glave one proklete pergamente, a i ja ću uskoro.“ Milutin klimne glavom i otiđe za onom namigušom, koja ga je baš iščekivala. Zapuhnuo me oštar miris parfema one ostale debele ženskadije, koje su se brusile svojim erotskom figurom o moja ramena. Ubrzo i ja krenem za njima. Sati su prolazili u blaženstvu koje sam proživljavao. Izgubio sam pojam o vremenu, pojam o stvarima, pojam o svemu. Iz tog bajnog i pomalo jezivog sna, probudi me nečija vika koja je zazivala moje ime. Bila je to moja služavka. Dignem se, obučem i potrčim do mjesta s kojeg je dopirao glas. Služavka vikne: „Gospodine! Dođite brzo! Vaš mecena je stigao i čeka u vašoj radnoj sobi!“ Problijedio sam od muke i rekao: „Dobro! Stižem. Ugosti ga s bilo čim.“ Pošao sam po nećaka, koji je sada sklupčen ležao u sobi ispunjenoj mladenačkim mirisom divlje strasti i jetkog mirisa znoja i daha i ispričao što se dogodilo. On naglo ustade i pođe za mnom. Pred kućom je bio parkiran veliki automobil limuzina. Neka dva čovjeka su stajala pored njega. Mrko su me pogledali i pokazali ukočenom gestom da me „gazda“ čeka. Uđoh sav u strahu u radnu sobu i zateknem mecenu kako premeće neke od spisa. Pozdravim, a on mi odzdravi i pokaže iisto onakvom hladnom i ukočenom gestom da želi nasamo razgovarati sa mnom. Nećak me ostavi i otiđe u svoju sobu, a ja sam sada bio prepušten hladnim i ubojitim riječima i optužbama koje su padale na moju glavu kao jesenja kiša. Poštovani i plemeniti gospodin Zagrajski kaže: „Tako dakle! Vi se smucate uokolo umjesto da radite! Zato i nema rezultata. Ne trošite moje strpljenje!!!“. samo sam šutio obarajući oči u pod i drhteći u sebi ne od straha već od bijesa da prerežem vrat ovog luđaka. On neprestano mrmori, a ja ga pobožno slušam i tresem se. Nastavlja dalje: „Rekli su mi da ste najbolji od svih. Rekli su mi da ste dosad davali najbolje iskopine javnosti. Što se sad dogodilo? Kako? Zašto? Što? Jeste li vi bjedniče svjesni kolike sam pare ja uložio!? Uložio sam svu svoju uštedevinu u potragu za tim evanđeljem!

Morate ga pronaći pa makar ga i izmislili!!“ Zareži i nastavlja: „U pitanju je moja čast i moj autoritet. U pitanju je moja nagrada. Ako otkrijem to evanđelje te ako se potvrdi da je izravni Isusov nauk, to će mi donijeti bogatstvo!“ Bilo mi je teško neprestano slušati njegove naslade riječima i prenemaganje te usiljeno čuđenje. Bilo mi je teško slušati kako se sve vrti oko onog odvratnog novca i slave. Svi teže za nečim, ali njegove težnje su nesrazmjerne. On je luđak. Nakon što se dobro izvikao progovori mirnim i tihim glasom: „Dajem vam još jednu priliku i molim vas da me ne upropastite, jer ako ja padnem, past će i vaš gled vrsnog arheologa. Doviđenja!“ i izađe sav preponosan svojim scenskim nastupom. Sve te trenutke sam samo šutio kao jaderno pseto i povio rep. A što sam zapravo i mogao? Možda proturječiti? Onda bi stvar bila još gora. Dao sam se na posao, prelistavajući sve te spise i pokušavajući odgonetnuti gdje se krije evanđelje onog velikog revolkucionara koji je promijenio svijet, čije se ime izgovara pobožno i sa strahom, čiji se simbol muke nosi oko vrata. Pokušavao sam, ali bez uspjeha. Nato uđe moj nećak sav uzbuđen i radostan. Još ga nikad nisam vidio ovakva. „Što je!“ upitam i samo promatram situaciju. Savladavajući uzbuđenje kaže: „Vidi našao sam Tomino evanđelje! U velikoj mjeri odgovara onim kanonskim evanđeljima! No daj pogledaj striče Maks!“ Uzeh u ruke pergamenat na kojem je pisalo Evanđelje po Tomi i proučavah što je to tako uzбудilo nećaka. Prstom mi pokaže jednu prispodobu i pročita je: „Kraljevstvo je poput pastira koji ima stotinu ovaca; jedna od njih, najveća, odluta; on ostavi devedeset i devet i ode tražiti sve dok je nije pronašao. Evo vidiš to je istovjetno s Mtejevim, Markovim i Lukinim evanđeljem!“ Nasmijem mu se i kažem: „Ti očito misliš da su naša četiri evanđelista prepisivali iz Tomina evanđelja prispodobe i koncepte?“ On klimne potvrdno glavom. Nastavljam: „Gledaj ja sam to evanđelje prelistao već jedanput i mogu reći da je gnostičko.“ Nećak se počinje boriti sam sa sobom ne znajući što bi uopće rekao i naposljetku izusti: „Pa kako!! Vidiš da se prispodobe pojavljuju i u kanonu!“ Prekinem ga: „Mir! Mir! Sačeka da ti objasnim narav stvari. Gnostičko učenje ili hereza uči da ne postoji monoteističko božanstvo, već da postoje eoni odnosno više božanstava koja čine pleromu ili puninu. Dalje gnostici vjeruju kako je naš židovski i kršćanski Bog samo jedan eon koji je zastranio i stvorio kozmos. Nadalje. Gnostici vjeruju da se čovjek može spasiti jedino ako probudi svoje znanje i spoznaju, a ne preko vjere i izravne povezanosti s bogom preko molitve. To u njihovom tumačenju ne postoji. To je sablazan.“ Nećak me pobožno i s netrpiljenjem slušao i gledao, ali se nije usudio ništa reći. Ja ponosan dalje nastavljam: „U Tominu evanđelju postoje prispodobe, koje nemaju konačni kraj što znači da su nedovršene. Primjeti ovu s ovcom. On naglašava najveća od njih se izgubila. Što ti to govori!?!“ Nećkao se da nešto kaže, ali ipak popusti mom odgovoru. „To govori da je ovca zastranila. Zato je najveća. Doživjela je prosvjetljenje i preobrazila se u znanju te će imati spasenje. To je izrazito gnostičkog karaktera. Vidiš kako se čovjek može zavarati.“ Nećak me pogleda milim pogledom i kaže: „Znaš striče. Ti me svakodnevno iznenađuješ. Kada ću aj biti poput tebe moćan i toliko pun znanja?“ Odgovorim potaknut očinskim nagonom: „Jednog dana ćeš biti veći od mene. Vidjet ćeš. I pametniji.“ Nastavljam: „Mogao bi malo posjetiti i svoje doma. Već dva mjeseca nisi bio kod kuć.“ On se naglo pobuni ovim riječima: „Ali striče pravi arheolog voli srcem i dušom svoj posao! Ne želim sada kući kada je sve napeto!“ Naglo odbrusih: „Ideš i gotovo!“

To je zbog tvoje sigurnosti! Ne želim da ti se što desi! Pa i sam si čuo onog luđaka. On je u stanju učiniti bilo što. Ne želim te dovesti u napast i opasnost. Zato ideš doma i gotovo!! Kad sve ovo završi, pozvat ću te.“ Nije mogao proturječiti mom opernom tenoru koji ga je iznova i iznova pobjeđivao u svakom njegovom pokušaju apostrofiranja. Noć sam proveo sam u istraživanju nečega što uopće nije imalo smisla. Nisam ni primjetio da je stiglo jutro te sam se jako trznuo kada me nećak došao pozdraviti. Suze su mu navirale na oči, a ja sam morao to spriječiti jakim zagrljajem i ovim riječima: „Pa neću umrijeti ovdje bez tebe zaboga! Hajde sretno i budi dobar!“ I ode. Ostao sam sam potpuno nezuinteresiran za sve. Srkao sam kavu koju mi je spremila služavka koju ovog jutra nisam primjećivao. Bio sam sada sam sa svojom mukom. Ostao sam ležati u mraku kao kamen. Svoj teret nisam imao podijeliti ni s kim. Jutro je trajalo kao vječnost, a moje je tijelo vegetiralo između jave i sna. Najednom uđe netko u moju sobu. Isprva sam pomislio da se radi o mojoj služavci, ali taj netko je bio moj nećak. Naglo zavikah: „Što ti radiš tu!! Zar ti nisam rekao da otpučeš!“ Ta freska čovjeka koja je nalikovala na mojeg nećaka progovori mirno i vrlo ozbiljno: „Ja nisam Milutin.“ Zaviknuh: „Što to izvodiš!“ On dalje nastavlja bez imalo ustručavanja: „Gledaj! Ja sam tu da bih te poučio onome što tražiš. Promatram te već dugo vremena, ali nisam htio prije smetati. Htio sam izabrati trenutak kada smo sami. I tvoja služavka je izašla. Vidi. Ovo nije moje tijelo. Ovo je tijelo tvojeg nećaka.“ Uzbuđen i bijesan uzviknem: „Što si mu učinio!!“ i pridignem se. On nastavlja mirno i staloženo dalje: „Polako. Nema razloga za bijes i viku. Sve što je onostrano, ti ne možeš vidjeti svojim mehaničkim očima. Zato ja potičem tvoju maštu koja mi kreira tijelo, kako bih lakše komunicirao s tobom. Tvoj nećak je dobro. Eno putuje svojoj obitelji. A pošto ga jako voliš koliko vidim, tvoj mozak mi je odjenuo njegovo tijelo. Sada te molim za trenutak sabranosti pa ću ti odgovoriti na tvoje pitanje. Gdje je evanđelje koje sam ja napisao?“ Sjednem i zinem u čudu. On se smjesti do mene i započinje milim govorom pripovjedati. Tonuo sam u slatku rijeku njegovih riječi i prepustio se da me posvema obuzme. Govorio je vrlo ritmično: „Ti tragaš za nečim što sam ja napisao. To nešto je tu pred tobom. „i pokaže na staru bibliju okrznutih korica koja je stajala nedaleko od mene. Nastavlja i dalje ritmično i nježno: „Dijete moje.“ To me zaista razdražilo i zadrhtao sam pritom. „Možeš li mi reći tko su moji najveći evanđelisti?“ Odgovorim brzo: „Dakako Matej, Marko, Luka i Ivan.“ Potvrдно klimne i upita dalje: „A tko je najveći među njima?“ Odgovora nisam znao, već sam samo zurio u njega. Dalje nastavlja: „Možeš li mi molim te, reći kako su apostoli prikazani na srednjovjekovnim freskama?“ Kao i prvi put brzo i žustro odgovorim: „Marko u obliku krilatog lava, Luka u obliku bika, Ivana u obliku orla, a Mateja u obliku anđela.“ On ponovno upita: „I kakvo lice ima taj anđeo?“ Odgovorih kratko: „Pa ljudsko!“ On se nasmije i reče: „Evo ti odgovora.“ Bio je neopisivo veseo, baš kao dijete, koje je iznenadilo i zateklo roditelja u nekoj nejasnoj situaciji. U meni se sve gnušalo i kuhala se nekakva juha spoznaje te sam naposljetku shvatio da je on Krist i njegovo evanđelje je zapravo Matejevo. Od uzbuđenja sam počeo mucati ponavljajući nekoliko puta u sebi ono što sam maloprije pomislio. On se ponovno dobroćudno nasmiješi, dotakne me rukom i reče: „Dopusti mi da ti ispričam svoju priču. Kada sam sišao među ljude, moja zadaća je bila propovjedanje kraljevstva božjeg. Nisam gubio ni dana ni trenutka u kojem ne bih spomenuo najveću krijepost, ljubav. Jedne večeri kada sam posjedao sa svojim učenicima, pomislio sam kako bi bilo dobro napisati moje predavanje o ljubavi i kraljevstvu božjem jer sam dobro poznao ljudsku prirodu i znao sam da će ljudi moje riječi zaboraviti već kad svane jutro.

I tako sam cijele noći pisao svoje predavanje i učenje u obliku dijaloga između gomile i pojedinca. Bilo je to vrijeme kada je živa riječ bila važnija od one mrtve na papiru. To je kasnije i Platon promicao. Živa riječ je bila sve. No kad sam to napisao, sam Bog mi je šapnuo na uho da to nije dobra odluka, jer će se moj čisti nauk pretvoriti u nekakve političke ili pobunjeničke pamflete te da će doći u red sa svim ostalim sektaškim govorima koji su ujedno i politički programi njihovih skupina. Rastrgao sam tada papirus i bacio ga. No našao se jedan od mojih učenika, koji je prepisao moje riječi i dovršio ga pišući o mojem životu do njegovog kraja na zemlji. Njrgovo je ime bili Matej. Svi ostali i Luka i Marko i Ivan su to prepisali od njega kako bi ovjekovječili te moje riječi. Budući da je neka bilo moguće samo umnažati tekstove prepisivanjem, upravo su to učinili Ivan, Lika i Marko. No svaki od njih je dodao i nešto svoje kao specifičnost autora. Eto vidiš sada. Ja nisam želio da moj nauk postane knjigom koju bi štovali idolopoklonici, već živom riječi koja će živjeti i prebivati među ljudima. Nisam želio dati oblik i uobličiti tu svoju riječ, jer su ljudi ograničeni i sposobni vjerovati u meteijralno, a ne u ono pravo i istinjski kakva riječ zaista i jest. Isto je i s našim dobrim Bogom. Mnogi pitaju kakav oblik ima Bog? Najjednostavnije je reći da on nema oblika, jer kad bi ljudi saznali za njegov oblik, slili bi zlatno tele i častili toga svevišnjeg dobrog boga kao ikonu od zlata ili srebra. Bog bi tada kao i moja riječ postala predmetom slijepog obožavanja. Moje evanđelje je nadomak ruke svakog čovjeka, samo je pitanje kada će taj čovjek odrasti i to moći shvati. Sad te ostavljam i ostaj mi jak u vjeri!“ Zagrlj me, a za njim se prosula neka tajanstvena i ugodna svijetlost, koja me nije zaslijepila, već okrijepila i učinila toliko jakim da sam čitavog dana proučavao Njegovo evanđelje. Nakon toga u večernjim sam satima napisao pismu svojem meceni u kojem je bio samo jedan redak: „Poštovani javljam vam da više ne želim sudjelovati u vašoj gluposti. Odustaje. Nađite si sposobnijeg i boljeg arheologa koji će služiti vašoj fantaziji i ludoj želji za slavom i ugledom. S poštovanjem Maksimilijan Kaltnecker.“ To je bilo pismo koje sam ostavio, prije nego sam se oprostio sa služavkom i ostavio joj svoj stan da se snađe u novonastaloj situaciji i uputio se svome nećaku da umirim njegovu savjest. Zagrlj me, a za njim se prosula neka tajanstvena i ugodna svijetlost, koja me nije zaslijepila, već okrijepila i učinila toliko jakim da sam čitavog dana proučavao Njegovo evanđelje. Nakon toga u večernjim sam satima napisao pismu svojem meceni u kojem je bio samo jedan redak: „Poštovani javljam vam da više ne želim sudjelovati u vašoj gluposti. Odustaje. Nađite si sposobnijeg i boljeg arheologa koji će služiti vašoj fantaziji i ludoj želji za slavom i ugledom. S poštovanjem Maksimilijan Kaltnecker.“ To je bilo pismo koje sam ostavio, prije nego sam se oprostio sa služavkom i ostavio joj svoj stan da se snađe u novonastaloj situaciji i uputio se svome nećaku da umirim njegovu savjest.

TROJICA NEIZLJEČIVIH ILI TRETMAN

Psijhijatrija. Odjel četrdeset i pet. Ured primariususa, doktora Sigismunda Freuda. Čekaonica je krcata ljudima i njihovim ostacima, koji su još uvijek ostali sabrani u svoj toj ludosti. Istinabog u čekaonicama plaze sami luđaci, luđaci s raznim problemima i preosjetljivom maštom na svijet izvan njihovog fikcijskog poimanja. Jedni vide bijele miševe, a drugi bijele leteće vrane i sve u svemu oni su ludi. A i ovo zimsko vrijeme je potpuno ludo. Ljudi čame zatvoreni u svoje krletke i trpe dugu i mračnu noć koja nikako ne prolazi. Vrijeme djeluje na ljude. Monotonija zime i apatija, glavne su družice svakog sjetnog i ojađenog čovjeka. Upravo one izvlače iz dubokog podruma ljudskog razuma, ludost. One čine ljude sablstima što mrmljaju u čekaonici, po hodnicima i vode solilokvije sami sa sobom. Ima ih dosta. Ima ih kao snježnih pahulja što neprestano pune ceste moždanih vijuga ludošću. Mozak luđaka je sasušena šljiva, voće bez životnih sokova. Njima nema više pomoći. Jedni vide bijele miševe, a drugi bijele leteće vrane i sve u svemu oni su ludi. A i ovo zimsko vrijeme je potpuno ludo. Ljudi čame zatvoreni u svoje krletke i trpe dugu i mračnu noć koja nikako ne prolazi. Vrijeme djeluje na ljude. Monotonija zime i apatija, glavne su družice svakog sjetnog i ojađenog čovjeka. Upravo one izvlače iz dubokog podruma ljudskog razuma, ludost. One čine ljude sablstima što mrmljaju u čekaonici, po hodnicima i vode solilokvije sami sa sobom. Ima ih dosta. Ima ih kao snježnih pahulja što neprestano pune ceste moždanih vijuga ludošću. Mozak luđaka je sasušena šljiva, voće bez životnih sokova. Njima nema više pomoći. O svemu o čemu ćemo razgovarati ovdje unutar četiri zida, ostat će zapečaćeno unutar tih zidina. Bit će to naša tajna. Smatram da ova vrsta problema ili bolesti, od koje vi gospodo bolujete se može riješiti samo ako nekolicina ljudi koja pati zbog sličnih problema i simptoma tih problema, međusobno podijeli te probleme. Znae već, to je kao nekakav prijateljski razgovor uz nadzor odgovorne osobe, dorasle ovome problemu, a to sam u ovom slučaju ja. Znadete da smijeh liječi sve bolesti tijela, a uzajamni prijateljski razgovor liječi baš sve mentalne probleme. Znam da sve to izgleda bezumno i strašno, ali olakšat ću vam. Ovdje sam pripremio vaše kratke životopise koje namjeravam iznijeti pred vama, kako bih vas međusobno upoznao. Pa počnimo. Gospodin Fjodor Mihajlović Dostojevski. Rođen u Rusiji, većinu života proboravio u zatvoru i zatvorskim zakutcima. Po profesiji pisac i to vrlo uspješan realistički pisac koji rabi mnoštvo riječi da bi opisao svaku sitnicu. Vaša djela su od iznimne važnosti za duge zimske noći. Čitanje je tada pravo kraćenje vremena i užitak. Boluje od gadne bolesti epileptičnih napadaja. Proživio je teške situacije u životu i našao se u koštac s raznim problemima, među kojima je najveći problem kocka i kockanje. Zato ste i ovdje.“ I upravi hladan smješak prema Dostojevskom. Upita: „Slažete li se sa mnom gospodine Dostojevski da su najbolja djela svjetske književne povijesti napisana baš u zatvoru. Uzmimo za primjer Balzaca, Miguela de Cervantesa te Nicola Machjavelia.“ Dostojevski se napokon trgne iz Freudove govorancije te udari u pričanje jer je to i bilo najjače oružje koje je posjedovao: „Mislim da ste u pravu gospodine Freud. Zatvor je užasno mjesto gdje upoznajete razne ljude tekoreći šljam zemaljski, ali i poneke koji nezasluženo sjede i trunu u zatvoru. Moja divlja i nagla mladost me je koštala ovoga robovanja i mogu vam reći da nije bilo tog kokošinjca s toliko različitih ljudi istovremeno smještenih na jednome mjestu (koje sam kasnije preradio u svoje čuvene likove), nikad se ne bih latio pera. Zatvor je mjesto iz kojeg ni duhovi mrtvih ne mogu izići. Mračan prostor, jedna slamarica i tisuće batina.

Pa napisao sam i sam knjigu o tome. Uz teški život koji sam tamo vodio, proživio sam i sretne trenutke svoga života. Bila je to moja žena i djeca, ali lijepe stvari kratko traju tako i ljudski život. Izgubio sam ženu i djeca su mi umrla. Užasna tragedija. A da stvar bude još neugodnija, molim lijepo počeo sam patiti od napadaja luđačke epilepsije.“ Gospodin Proust, zaogrnut u tešku i debelu bundu digne ruku u zrak kao dijete u školi te nježnim glasom reče: „Oprostite, ali iz vaših pričanja nisam shvatio što je to epilepsija? Upozoravam vas, ako mi se ne razjasni taj pojam, neću moći dalje pratiti vaše riječi gospodine Dostojevski.“ Nato uskoči Freud s učenim jezikom i upotrebljava iste takve riječi: „Gledajte. Drugi naziv, više bi rekli pučki naziv je padavica. Radi se o tome (rečeno vašim jezikom gospodine Proust) da mozak nije dovoljno jak u nekim trenucima napora ili izrazitog uzbuđenja te jednostavno preplašen tim nepoznatim događajem što slijedi, isključuje organizam. Čovjek pada kao mrtav, a zapravo je onesvješten i grčevi mu grabe cijelo tijelo. Tijelo poskakuje, a udovi vrludaju amo-tamo bez kontrole jer se mozak isključio.“ Proust je raširio svoje zjene već ionako proširene od svih tih droga i lijekova i kao raznježeno psetance klimnuo glavom u znaku razumijevanja. Freud pokaže rukom Dostojevskom da nastavi svoje pričanje. Dostojevski malo zbunjeno promišlja, sjeti se gdje je stao i počinje govoriti: „Da. Padavica je gadna bolest. Možete prelaziti cestu i naglo te nenadano vas uhvati napadaj pa se strovalite na tlo i nedajbože da prelazi kočija. Zna li vi koliko je to smrtonosno. A zamislite samo da vas uhvati dok ste na nekom visokom mjestu. To bi bila prava katastrofa. Najgora od svih tih bolesti i bolesti je kocka. Kockanje mi je odnijelo zdravlja. Kockar se ne može promijeniti, on ostaje kockar. Kada imaš pa makar i jedan gulden ili rubalj u džepu, moraš zaigrati, jer te neko unutarne biće ne pušta s lanca te naslade. Mnogo puta sam rekao sutra, sutra će svemu biti kraj! To sutra nikad nije stiglo i zato sam naravno ovdje da bih se izliječio od kocke.“ Freud nastupi: „Bravo gospodine! Divno ste se otvorili pred svojom javnosti. Rekli su za vas da niste dobar govornik, ali da ste spretni u pisanju. Eto vidite gospodo kako to nije ništa strašno. Čak je i poučno te zanimljivo, zar ne?“ I nakesi se. Nastavlja: „Vjerujem da prepoznajete sebe u tim pričama! Nisam li u pravu? No tko će sljedeći? Što nitko se ne javljaj!? Hajde gospodo, budite hrabri. Dobro ja ću započeti, a vi se priključite. Dakle sljedeći životopis je Proustov život. Gospodin Marcel Proust je rođen u uglednoj Francuskoj obitelji Proust. Njegov otac je uvaženi francuski lječnik. Upozoravam nije moje profesije. On je secirao tijela, a ja seciram dušu.“ I opet se radosno nasmiješi naizgled hladnim, ali žarkim sotonskim smješkom. Nastavlja: „Dakle. Po profesiji pisac iz razdoblja svjetske moderne. Tvorac vrlo teških i podugačkih rečenica, dugačkih po nekoliko metara. Ja bih rekao da ste vi Proust (nemojte zamjeriti) dijete. Vaši opisi su djetinje nabranje i nizanje epiteta. Vi biste htjeli reći toliko toga u jednoj jedincatoj rečenici. Uspjeli ste u tome. No valja spomenuti da pati također od jedne neugodne, gospodske bolesti, alergijske groznice. Prema svježim podacima, vaša groznica traje od 15. svibnja do 1. srpnja. Istina je da ste proboravili takoreći u 'zatvoru', vlastitom kućnom pritvoru kojeg ste sami odredili. Iako ste se družili s uvažanim gostima, s visokom gospodom, s vojvotkinjama, grofovima i tako dalje, najzad ste posljednje trenutke života proveli sami u svojoj sobi obloženoj plutom. Vaše ubojite i hiper senzibilne misli, vješto su iznešene u cjelom ciklusu vaših romana U traganju za izgubljenim vremenom te sačinjavaju vaš život. Valja napomenuti da ste izgubili svoju veliku ljubav, zapravo dvije ljubavi baku i divnu Albertinu.“

Proust preuzima riječ i započinje nježno i poletno s govorancijom: „Imam ja posvuda prijatelja, gdje ima skupova ranjenih ali neporaženih stabala što su se udružila da zajednički, uporno i patetično, preklinju nesmiljeno nebo koje nema milosti za njih. Moja Albertina je bila jedina prava ljubav moga bolesnog i mimoznog života. Znajte da svaki muškarac nalazi ženu i to svaki drugačije žene, koje su suprotne onom tipu koji traže njegova čula. Vi dragi doktore kažete da pišem kao dijete, ali kažem vam da kad prijedemo neke godine, duša djeteta, koje smo poznali nekoć i bili duše mrtvih iz kojih smo proizašli, dobacuju nam u pregrštima svoja bogatstva i zle kobi, tražeć da sudjeluju u novim čuvstvima koja nas obuzimaju i u kojima ih brišući njihovu nekadašnju sliku, pretapamo u izvorno djelo.“ Prekine ga razdražen Freud: „Gospodine Proust! Molim vas! Fokusirajte se na terapiju, a nemojte sada filozofirati i upotrebljavati te djetinje riječi i puno razmišljanja. Vaš najveći problem je vaša urođena hipersenzibilnost i hipersenzibilitet. Da stvar bude još gora, vi ste se toliko uživjeli u svoj hipersenzibilitet, da pronicete u tuđe duše i to vas čini ranjivima. Vi ste odviše empatični i uživljavate se u emocionalno stanje neke tamo nepoznate osobe. Gospodine Proust! Vaš karakter slabi s pretjeranom sentimentalnošću. A što je najgore u svemu vi umišljate neke stvari. Vi umišljate da ste bolesni, kao što i gospodin Dostojevski misli da je kockar. Ni on ni vi to ne mislite ozbiljno, samo neki bijeli štakor ruje duboko u vašem podrumu duha i psihe te osjetljivom maštom dovodite svoj razum do ludila. Vi mislite da ste bolesni, ali zapravo niste. Vas guši vaša sanjarija.“ Nato se Dostojevski uspravi u svojoj fotelji, pogleda prema Proustu i Krleži koji je začudo drijemao ili se tako činilo da 'krli' odnosno drijema te uputi neke riječi da bi zaštitio Proustovu reputaciju: „Sanjar, ako treba da se točno utvrdi nije čovjek, nego, znate, nekakvo biće srednjeg roda. Nastanjuje se ponajviše gdje god u nepristupnu zakutku, kao da se krije u njemu čak i od danje svjetlosti; no kad se zavuče u svoj stan, tako će prirasti uz svoj zakutak, kao puž, ili barem u tom pogledu jako nalikuje na onu zanimljivu životinju koja je u isti mah i životinja i kuća, a zove se kornjača.“ Freud sav razdražen zaviče gromoglasno: „Dosta!!“ Snizi malo ton i smiruje se: „Dosta!“ Odahne i nastavi: „Gospodo dosta je filozofiranje i zabranjujem vam da u mojoj prisutnosti filozofirate i upotrebljavate ove teške riječi. Ne zaboravite zašto smo ovdje. Ovdje smo poradi vas samih i nemojmo duljiti.“ Na te riječi Proust nježno izusti: „Predajem se milosti Božjoj kao oni koji, pošto su se upinjali da dokuče problem stvarnosti vanjskog svijeta ili besmrtnosti duše, puštaju svoj umorni mozak da se odmori u nekom činu vjere.“ Freud poludi: „Rekao sam dosta! Prestanite već jednom! Zabranjujem vam. Hajde. Smirimo se. Polako. Vidite da ste saznali nešto jedan o drugome. I imate zajedničkih točaka. Obojica ste pisci i magovi riječi. To je dobar početak druženja. Molim vas da tako i ostane. Ne kvarite trenutke napretka. Moramo dati još priliku gospodinu Krleži da ispriča svoj problem. Da ja započnem? Može li gospodine Krleža?“ Krleža uzdahne, blago se nasmije i klimanjem glave odobri početak govorancije. Freud započinje: „Prije nego što išta kažem o vama, moram vam priznati da je vaše prezime zaista zanimljivo. Namučio sam se istražujući podrijetlo vašeg prezimena. Isprva sam mislio da vaše prezime dolazi od riječi veža što znači u prijevodu ulazna vrata, ali sam se grdno prevario. Vaše prezime dolazi iz jedne latinske molitve 'kire eleison' što znači gospodine pomiluj nas. To je molbenica potekla iz latinskog. Na govornom području vas (moram priznati) iznimnih i pravednih Hrvata ta riječ se skraćuje na kerleš i otuda vaše dragocjeno i cijenjeno prezime. Gospodin Krleža je najmlađi među vama ovdje prisutnima i rodio se u Zagrebu (dakle Krobocija) i već od malih nogu se susretao s makinacijama, šantažama njegovih nadređenih.

Podosta vremena je proveo u vojsci. Po profesiji je pisac iste takve teške riječi i grubog pera kao što je i vaše gospodo. Nije dovršio nauke, ali su ga iznimna sposobnost, nadarenost i talent nagnali na književno stvaralaštvo i postao je ravan vama divovima književne povijesti. Bio je oženjen, a žena mu nije darovala nasljednika. Žalosno. Opet je žena bila ta koja uništava polovicu muškarčeva života. Da li biste htjeli nešto reći o nanesejoj nepravdi od strane vašeg učitelja. Poznato je da vam je predavao latinski i tukao vas. Poznato je također da ste promijenili škole zbog tog despota te da su vas tamo uhvatili njegove kolege, profesori. Hoćete li molim vas uvesti i nas u tu priču?“ Krleža se prije svega nakloni i počinje iznositi svoje teške riječi: „Tamo je u tim kućama hladno i neugodno kao u pivnici. Samo rijetko se provuče po koja traka svjetlosti. Hladnoća tih kuća, ubila je u meni čovjeka kakav sam nekad bio. Čovjek koji ne okusi zraku sunca, čovjek je bez matere i oca, čovjek je koji traga za vlastitim podrijetlom, a što vi hoćete?“ Proust t se uplete u riječ: „Uskoro, povučeni u smrdnu kraljevstvu svomu, žena će uzeti Gomoru, a muškarac Sodomu, i pogledavši se iz daleka razdraženo, to će dvoje umrijeti svak u svome razdvojeno. Hoću samo reći da vas razumijem i suosjećam s vama.“ Nato se uključi Freud: „ A s kime vi ne suosjećate Proust. Dopustite gospodinu mogućnost da upriliči ovdje pred nama svoje poteškoće.“ Krleža nastavlja: „ Vidite svi ljudi žive s velikim životnim zamahom u sebi sve do jedne psihološke crte, a kada prijeđu tu posljednju đavolsku crnu crtu, onda su saznali za bezbožnu smrt. Čovjek može da pod zvijezdama očovječi svoj život i da mu dade ljudski smisao. To je jedina svrha Svemira. Čovjek može da stvori svoj vlastiti ljudski život ako je Čovjek, ako ne vjeruje u boga, u kraljeve i kardinale u banke i dividende. Vjerujući u te sablasti, on još uvijek nije Čovjek i nema smisla da osvaja nova kopna i da se tamo iskrcava sa svojim balastinom. Zašto sa pao ovako duboko do ovdje do tvrde gdje istjeruju đavle i vragove tamjanom i molitvom? Zašto!? Mišljah da su stube što vode do te vječnosti ljubav, nesebična, nadljudska, čista ljubav bližnjega prema bližnjemu. A oni koje sam ljubio svom dušom svojom, oni su pijani i izdali su me!!“ Freud sad već bjesan udara po stolu i viče: „Dosta!!! Dosta!! Rekao sam da prestanete upotrebljavati te riječi. Prestanite biti toliko originalni! Zaboga ljudi koristite malo suhoparnije riječi, malo pučkog žargona. Molim vas!“ Otvori ladicu stola, uzima šaku tableta i proguta ih.“ Ova trojica začuđeno pogledaše, a Dostojevski upita: „A što je to?“ Freud sad smiren i umiren tabletama odgovara: „Ovo je za one štakore koje i vi imate u podrumu vaših potisnutih želja. Ja ih imam dva i ovakva su.“ Te pokaže razdaljinu na stolu oko pola metra. Nastavlja: „Vi niste noramalni gospodo. Niste. Vi imate pregršt problema. Pa tko bi to uopće mogao razrješiti. Ni sam bog to ne bi mogao, a kamoli ja. Vi imate probleme zavezane u Gudijev čvor. Vas muče žene, poroci, umišljene bolesti, umišljene radnje. Vi ste totalno ludi.“ Opet se uznemiri i poče se cerekati: „ Vaša djela su poput vas ljudi. Luda su do krajnje granice. Dostojevski se bavi pijanicama, idiotima, kockarima, ubojicama, višestrukim prijestupnicima, Proust opisuje svoj jadan i mršav život, a Krleža neprestano traga za nečim. Te ne zna tko mu je otac, te ne zna gdje mu je dom, te ne zna što hoće od života.“ Ponovno povisi ton: „Vi niste normalni ljudi. JA ne znam kako vas je htjelo pero. Ja bi vam zabranio da pišete ovakve stvari i da bulaznite! Vi ste luđaci!!“

Dostojevski se uplete u već poludjelog Freuda i šibicom provokativne riječi zapali stog sjena nagomilanog Freudovskog bijesa: „Jeste li primjetili da su najtankoćutniji krvolovci gotovo uvijek bila najciviliziranija gospoda, kojoj kojekakve Atila i Stjenke Razini ponekad ne bi bile dostojni ni cipele izuti, a ako oni ne upadaju toliko u oči kao Atila i Stjenka Razini to je samo zato što se isuviše često susreću, odviše su svakodnevnici, postali su suviše obični.“ Nato Krleža nabaci: „Nigdar ni tak bilo da nekak ni bilo i nigdar nebu da nam vezda ne bu.“ Freud već sada gotovo lud i bijesan viče iz svega glasa: „Šta si rekao!!!? Zna li koji je vaš problem vi krvoločne zvijeri, vi povampireni ostaci ljudskog roda! HA!? Zna li!? Vi ste željni ugleda i pažnje u društvu. Zato izmišljate izgubljenost, boleštine i ovisnosti da bi vas ljudi gledali u vašem jadnom patetičnom životu! I vaša djela ne valjaju ni groša! S papirom na kojem su štampana vaša djela, ne bi ni dupe obrisao. Vani je pun hodnik luđaka, a nijedan nije toliko lud, toliko originalno koliko ste vas trojica. Vi biste i boga izludjeli, vi i vaša bolesna fantazija. Van!! Van!! Gubite se iz moje rezidencije vragovi! Van!“ Ubrzo se predomisli: „NE!!! Čekajte! Nemojte ići!“ Sotonski se i zlobno nasmije te vadi revolver iz džepa kaputa te ga uperi prema Krleži, zatim prema Proustu, zatim prema Dostojevskom. Proust u tom trenutku još uvijek umotan u debelu bundu rekne nježno i usiljeno: „Jezik je jači od mača.“ Na te riječi Freud poludi i prosvira si mozak, a svi mali kukčići i životinjice što su nastanjivale njegovu glavu, počеше bježati, a među njima i dva golema bijela štakora. Krleža reče: „Gospodo evo sad se je jadnik oslobodio svoje ludosti. Gledajte samo kako štakori vrludaju po sobi. Velika je doza ludosti u njima.“ Dostojevski dometne: „Tko je uopće izmislio tu glupu psihoterapiju?“ Proust odgovori: „Neki Židov. Freud su ga zvali.“ Krleža pobrza: „Židove razapeo si Krista. Vrag nek nosi tebe i tvoju terapiju“ Dok su tako buljili u sve one beštije što su se rasule iz Freudeve glave, Proust upita: „I što ćemo sad?“ Dostojevski odgovori: „Možemo zaigrati karte da nam prođe vrijeme. Ovdje je tako dosadno.“ Proust se namrgodi: „Ne...znam. Možda bi trebali otići do nadstojnika neka nam vrati novac. Terapija nije uspjela.“ Krleža predloži: „Hajde idemo. Možemo zaigrati i ruski rulet. Evo nam revolvera od Freuda. Barem nam je to naknada za ukraden novac. E Židove, Židove, Judo, što pobogu učiniš? Hajde Dostojevski uzmi mu pištolj i pazi da ne staneš štakoru na repinu!“ Zavlada kratki smijeh i iziđe iz ureda vodeći neki intelektualni razgovor. Životinje su i dalje vrludale po tlu, režile, grizle leš i neprestano nešto tražile, a goleme štakorske repine grickale su zid želeći pobjeći na slobodu i osloboditi se ovog smrada što je dolazio od leša velikog psihologa i psihijatra Sigismunda Freuda.

GUJINO LEGLO

Nebo je bilo vedro. Zvijezde su poput krijesnica lutale i meškoljile se po praznini mraka te resile osiromašen tminom nebeski svod. Mjesec je sjao kao jadni i tmurni ostatak danjeg plamena, kao golema iskra usred sveopćeg mraka i straha. Uzdizao se visoko, a njegov kiseo smiješak, titrao je po zrcima pjeska i sijao ravnodušnim, hladnim i polarnim svijetlom. Takav je bio život nomada, život u strahu, u tmini, bez pravog utočišta i kamena temeljca postojanja. Svi oni jadnici što su pod mjesečinom spavali i u snu, molili se raznim nomadskim bogovima i božanstvima da usliše njihovu prošnju, bili su vječito progonjeni, bili su u vječitoj potrazi za obećanom zemljom. Hrlili su k livadi gdje će ih zasuti med i napajati rijeke mlijeka. Tražili su i vapili za ognjištem njihove sreće i života. Njihovo čvrsto ognjište, čvrsti jezik vatre pak biva šator usred pustinje, a život vjera jednih u druge i gdjejoja oaza. U jednoj takvoj pustinji, sjedio je čovjek ispred svojih šatora i održavao malu vatru usred noći te buljio u nju pogledom čovjeka koji razmišlja, koji promišlja te kojeg muče raznorazni problemi. Vatra je titrala slabim sjajem, a on je čeprkao nešto po njoj, nešto po pijesku i zamišljen se naginjao čas prema vatri, čas od vatre. U pijesku je stvarao svoje nebo, na koje su letjele pucketave iskricice izgorjelih grančica i dahom oživljavao brazde što ih rukama iskopa u pijesku. Svi su spavali i molili se svojim bogovima, a on je jedini tražio odgovor na svoje jedino pitanje „Hoće li mi bog ikada pomoći?“. I nije bio jedini u pustinji koji nešto iscertava po pijesku. Nedaleko od njega, savijala crna zmijurina što je elegantnim pokretima svoga savitljivog tijela i kralješnice iscertavala polukrugove. Mišići su joj se nadimali, a crna koža blještala glatkoćom crnog mramora kraljevskih dvorova. Približava se čovjeku, a oči joj sve jače blješte i blješte nekom nepoznatom vatrom. Ljuske njezina tijela, odbijale su mjesečev letargičan izraz lica i melankolično polarno svijetlo njegovog beživotnog osmijeha. Približila se čovjeku, a on naglo ustane i prihvati se štapa, da njime dokrajči ovo gmizavo stvorenje, ovaj otrov pustinjski. Ali zmija se savine u klupko i glasnim siktajem zavrišti: „Stani!!! SSSS! Ne diži ruku na mene! Ja nisam tvoj neprijatelj!“ Čovjek sav smeten riječima što ih prozbori zmija, zapikne pastirski štap u pijesak i udalji se nekoliko metara od zmije. No zmija dogmiže za njim, a on počinje sve brže i brže odmicati. Nato zmija dometne: „Čekaj! Ne uzmiči, ionako mi ne možeš pobjeći pa makar se sakrio na dno svih dna ovoga svijeta.“ Čovjek vidjevši da se ovo demonsko stvorenje ne šali, stane i prozbori: „Što hoćeš sotonom od mene!? Pusti mene i moje ovčice na miru! Idi !! Gubi se prokleta griješna spodobo!“ Zmija se ovaj puta savije u oblik opruge i siktavim govorom mami uplašena čovjeka: „Ti kažeš da sam ja griješna i nazivlješ me sotonom, misliš da ja ne znam što si ovdje črkarao po pijesku? Misliš da se ne vidi? Pa i anđeli s neba bi mogli razaznati da si u ovaj pustinjski pijesak utisnuo svoje grijehe. Znakove koje si ostavio pored sada ugasle vatre govore da si ubio čovjeka te da sad u izgnanstvu robuješ zajedno s ovim jadnicima, s ovom djecom dine.“ Čovjek se s vremenom približi zmiji i pokuša zazvati ljude ispod šatora, ali nitko se ne odaziva. Zmija zasikće sve jače i ponovno kroz siktav govor izreče: „Koliko se god trudio, ne mogu te ćuti. Dok si ti marljivo uređivao svoje misli pored vatre, ja sam u njihove vene ispustila svoj otrov.“ Čovjek usklikne: „Ubila si ih!!!? Zašto!?”

Tamo je bilo moje dijete!! Zašto si to učinila!? Svaka riječ koju je zmija spretno isplela i izgovorila, bila je popraćena siktajem što je plašilo čovjeka. Zmija nastavi: „Nisam ih ubila! Ne . JA nisam takva. U njihove vene sam pustila samo otrov za spavanje, a ne onaj smrtonosni otrov. Probudit će se oni ujutro, ali ćeš i ti također biti drugi čovjek.“ Čovjek se rasrdi i vikne: „Tko si ti i što hoćeš od mene!? Zmija ne govori bez prisutstva vruga!“ Zmija se nadimlje i siktavim glasom protuslovi: „Sada ću ti objasniti tko sam i što hoću, a li prvo da te nešto upitam. Zašto misliš da zmija govori zbog prisutstva vruga? Možda u njoj u ovoj svevišnjoj prilici govori i Bog.“ Čovjek se smete i zanijemi, a zmija dalje govori ne mijenjajući svoj skamenjen položaj: „Ti si živ jer sam te ja spasila.“ Čovjek se čudi i pita sam u sebi kako je to moguće da ga je sam nečastivi spasio. Zmija nastavlja: „Da nije bilo mene, ne bi te nitko iz rijeke izvadio dragi Mojsije. One noći kada je egipatski faraon krenuo poklati svu židovsku djecu, tebe je majka spretno u košarici pustila na rijeku. Ja sam tada stanovala na dvoru faraonske rođakinje i bila u obličju riječne zmijske. Mene je ta mlada princeza omatala oko ruku i mazila. Bila je jako nježne puti i brižna prema svojem djetetu, meni. Kada sam ugledala dijete koje leži u vodi, pohitala sam da spasim to dojenče i nejače. Tvoju košaricu od trstike, odvela sam ravno u ruke tvoje pomajke i ja sam te iz vode izvadila. Znala sam ja da u tebi ima nešto veliko za što je tvoj život predoređen. Ti imaš veliko srce. I zato sam spavala pokraj tebe pazeći da te neka ruka ne povrijedi i brižno pratila svaki tvoj korak gmižući nevidljivo uz tebe. Faraon je tvoj narod učinio robovima i mučio ih. Ti si bio robovsko dijete i srdžba protiv faraona i onoga koji tvoje ljude, tvoj jedan jedincat sveti narod upravi u ruke tog tiranina. I onda kada si ubio onog čovjeka, zarivši mu oštricu u srce. Znaj da je ta oštrica bila moj gvozdeni rep. JA sam te pronašla i došla ti pomoći. Mojsije ne mogaše vjerovati u riječi ove zmijske zato posumnja pravednom sumnjom i reče: „Želiš me upraviti protiv mojega jedinoga Boga! Želiš se poigrati mnome! Kušaš me je li! Reci mi! Je li ovo Njegova kušnja!? Odgovori!!“ Zmija se razmota iz prethodnog položaja i uspe svoje crtno kao ametist tijelo uza pastirski štap što ga Mojsije zapiknu u pijesak. Tijelo je živo obavijalo štap, kao da želi svući sa sebe staru kožu, staru čahuru i preobraziti se u leptira slave. Zmija, nakon što je posvema prionula uz drveni štap, progovori: „Tvoj bog kojeg tako srčano braniš je sebičan sjedobradi starac što od dosade ne zna što bi radio. On je rasuo sav ovaj prah u svemirskoj noći zato jer mu je bilo dosadno! On je previše lijen da bi pokupio taj prah i previše ohol da bi sam priznao svoju grešku. Zato je stvorio nas niža bića da skupljamo komadiće njegove gluposti i besmisla. To ga je zabavljalo i činilo mu ugodu. Tvoj bog je bog tiranin i osvetoljubiv bog. On je stvorio tvoje pretke Adama i Evu i uživao u njihovim ljubavnim igricama. On se volio zabavljati na račun drugih. On je tiranin. Ja sam bio jedan od anđela, najsvjetliji anđeo na čitavom svodu nebeskom. Usprotivio sam se njegovoj tiraniji i borio za onu slobodu koju zaslužuje svako stvoreno biće. Zbacio me s prijestola svoje licemjerne gospodštine i moje pristalice koji su stali uza me. Upozorio sam tvoje roditelje na to i u obliku zmijske (jer me tako taj sebični i licemjerni starac nije mogao prepoznati) i dao im razum. Otvorio sam im oči, ali bezuspješno. Oni kao i ti su osuđeni na njegove igrice. I tvoj jedini narod je dao u ruke onog faraona. Taj tvoj bog je licemjerman te zato i ima tri lica. Svatko noramalan ima samo jedno pravo i pošteno lice, ali ne i tvoj bog. Vjeruješ li mi sada?“

Mosije počinje mucati i jedva izreče nekoliko riječi: „Ja...Ja želim spasiti svoj narod... od...od najezde tog faraona.“ Sotona u obliku zmije upita: „Vjeruješ li mi sada?!“ Mojsije potvrdi: „Ako mi želiš po...po...pomoći vratiti moj nar...rr..narod iz ropstva, vjerujem!“ I zmijin lik se počinje mjenjati. Njezine oči se rasplamsaju plamenom, a duž njezina tijela u žlijebovima je tekla goruća magma i slijevala se niz drveni štap što nije sagorijevao. Najednom plane visoki plamen gotovo do neba, a iz njega izađe anđeo smrti. Plameni jezici su obrublivali njegov lik; glava mu je bila golema i titrala je od raznih nijansi plamenih jezika, a krila su dodirivala gotov nebo. Cijelo tijelo je izgledalo poput same vatre. Obrisi anđela prisili Mojsija da poklekne pred takvim gorostasom. Taj plameni anđeo kaže: „Ići ćeš sa mnom u Egipat faraonu i govoriti na javno. Tražit ćeš od njega da pusti tvoj narod i morat će pustiti tvoje roblje.“ Mojsije podiže glavu i rekne: „Gospodaru! Ali ja ne znam govoriti. Pa i sam vidiš da mucam.“ Sotona se prigne k njemu i dubokim glasom mu rekne: „Ne brini. Ja ću biti uz tebe u ovom tvom pastirskom štapu. Ti jedini ćeš čuti što ti ja tada budem govorio, a svi drugi će nijemo pratiti tvoje riječi. Ja ću izvesti tvoj narod iz ropstva. Ja!!!!“ I luđački se nasmije. Mojsije osjeti njegov vatreni dah na sebi i gleda kako vatra koja gori nikada ne izgara. To je bilo čudo neviđeno. I ponovno mu se obrati Sotona u liku zmije: „Sutra ujutro ćeš krenuti, a ja ću sada usnuti u tvom štapu. I znaj ako ovo učiniš poradi svojeg naroda, postat ćeš njegovim bogom i voljet će te i poštovati taj jadni narod izbrazdan godinama teške robije. I ja ću te također nagraditi za tvoju poslušnost i odanost meni. Dat ću ti sva blaga ovoga svijeta, samo ako me poslušat i poklonit mi se ničice.“ I plam tog bića iščezne te ostade samo štap od drva zaboden u leđa pješčane dine. Mojsije legne sav iscrpljen od straha i ovoga čuda te pored sebe polegne štap u kojem spava onaj čija želja pomame neće biti još uvijek jasna onome koji će izvesti izraelski narod iz egipatskog ropstva. U tom štapu je spasenje naroda, ali i okovi za duše koje će biti porobljene u Egiptu i odvedene u pakao. Jutro ubrzo svane, a žarko sunce se već propinja nad Horebom i žeže despotskom žegom suho lice zemlje. Mojsije se pozdravi sa svojim najmilijima i krene izvesti narod iz egipatskog ropstva. Na putu u Egipat, kojeg su krasili samo pijesak i škorpioni što su uzimali pred nogama spasitelja naroda. Mojsije začuje glas iz svojega štapa: „Nemoj dopustiti da te glas savjesti odvrati od ovoga puta, jer je to glas sebičnog starca koji želi i tebe okovati za kamen svoje dosade da ga zabavljaš.“ Nakon dugosatnog putovanja, Mojsije dođe do gradskih vratiju Egipta. Začudo stražari ga bez pitanja pustiše u grad jer bijahu zaslijepljeni moći što je isijavala iz Mojsijeva štapa. Mojsije je putovao gradom, prolazio kroz štandove s hranom i raznim tričarijama, ali ga je glas zmije uvijene u štap odvrćao od tih prelijepih stvari, od zlata, srebra, miomirisa, sandalovine i drugih plemenitih stvarčica. Sotona je želio samo jedno, nevine duše. I stigoše pred sam carski dvor. Dočekaše ga dva čuvara i upitaše: „Ovo je dvor faraona. U njega ulaze samo pozvani! Da li si ti pozvan?“ Mojsije odvrati: „Ne. Nisam pozvan.“ Stražar se naljuti: „Onda odlazi propalico!“ Ali glas Mojsija prepozna jedan od izravnih faraonskih paževa i pohita govoreći: „Ti si Mojsije?!“ Mojsije samo klimnu. Paž nastavlja: „Faraon će biti radostan kada mu napomene da si ga došao posjetiti. Jučer mi je govorio o tebi, o danima vaše mladosti, kako ste se zabavljali i utrkivali dvopregom.“

Hajde uđi!“ I uđe Mojsije u dvor koji mu već bijaše poznat, jer je u njemu odrastao čitavo vrijeme svojega života. Približava se ubrzo tronu njegovog davnog prijatelja, sada faraona. Faraon, obučen u samo zlato i svilu, dadne znak da se gost približi njegovoj uzoritosti. Faraon sada ugleda izobličinu prošlost koje se živo sjećao i u svojoj oholosti i sebičnosti te samovolji upita: „Što želiš od mene Mojsije? Pa ti si odabrao pustinju ako se sjećam dobro. Nisi li? Ili si se sada ipak odlučio moliti me za milost? No?! Što hoćeš!“ Mojsije ne zna što bi rekao u ovom trenutku, ali začuje štap kako živo zbori: „Reci mu! Daj mi moj narod i pusti me da odem. „Mojsije ponovi te riječi na koje faraon pakosno odgovori: „Oni su moji robovi i nitko ih nikamo ne vodi!“ Zmija zapovijedi Mojsiju, a on poslušna i ponovi svaku njenu riječ: „Mene šalje moj bog da te upozorim ukoliko ne pustiš moj narod, svi će tvoji izginuti ovdje.“ I baci štap pred faraona kako mu bi zapovijedeno od zmijine volje i štap se umah pretvori u gvozdenu zmiju, kraljicu svih zmija, kobru. Faraon zapovijedi da njegovi magovi načine iste vračarije. Pojave se dvije crne zmije faraonskih magova, ali ova kraljica svih zmija i gospodar svakoga zla, besramno proždere ove dvije zmije. Dok je žderala tijela dviju otrovnica, osjeti u faraonu nekakav strah i popustljivost te štrčne nevidljiv otrov kroz faraonove nosnice što ga učini gnjevnim i potpuno zajedljivim. Mojsije uzme zmiju za rep i izravna je ponovno u štap. Faraon zaviče da se sve orilo dvoranom: „Idi! Gubi se! Nek tvoj bog nosi tebe i tvoj narod!“ I Mojsije ode po svoj narod da ga izvede iz ropstva. Ali otrov klete otrovnice, što je zastao u srcu faraonskom, počinje djelovati i faraon prekrši svoju riječ. Sotona je bio žedan krvi i nevinih duša. Sotona u obličju neprimjetne zmije je spremao igricu kojom dobiva sve. Glas iz štapa najavljuje Mojsiju sve bolesti i sva zla koja misli poslati na faraoneve ljude i njegov narod (da bi kako je slagao Mojsiju) omekšao kamenito srce faraona. Zmije paklene su rigale skakavce, najezde žaba i čireva, štrcale su otrov u vodu koja je promijenila bistrinu u grimiz i palile vatru s neba i sva zla s kojima su skobile faraona i omekšala njegovo srce. Ali otrov kraljevske kobre, je još uvijek djelovao onako jako kao na samom početku i faraon biva obmanut svojom moći i nepopustljivošću, jer kakav bi to bio faraon kad bi popustio volji svakog prosjaka. Zapovijedi zmija Mojsiju da krvlju poklanih jaraca namaže nadvratnike i dovratnike kuća njegovog naroda. Njezina će sila i otrov zatrovati sve prvorodence. I tu kobnu noć, otrov se prolio, zmija je izjednačila faraonski narod i Mojsijeve ljude. Tisuće zmija su gmizale jedna do druge, jedna preko druge u svim šarama i bojama, nalikvale su na maglicu što se širi ovim mjestom. Siktale su skupine krvožednih guja i pljuvale otrov iz svojih očnjaka u srca i duše nevinih ljudi. Širila se ta najezda i anđeo smrti je zagrizao svako srce i odvuкао ga u okove pakla. Gujin rep je grabio sve više i više, a jecaji umirućih su se gubili u mrkloj noći. Zmija je pobijedila i dobila što je i tražila u svojoj pomamnoj igrici. Dobila je duše jadnika, duše ni krivih ni dužnih. I eto izlazi Mojsije iz Egipta grada sa svojim narodom i pjeva himnu počasti onoj koja ga je izvela iz ropstva. Putuje tako ni ne osjećajući da je otrov gujinih očnjaka, ponovno ražestio srce onoga čije je najveće egipatsko blago propalo u ždrijelo pakla. Dođe Mojsije sa svojim narodom, čvrsto držeć u ruci štap i moć zmijina otrova, jer zmija je i njih otrovala, taj bijedni narod željan slobode i mira. I oko njihovih srca se omotao gujin rep. Došli su pred more i shvatili koliko su sada bespomoćni. More je bilo duboko i ljuljalo se na sve strane, a najveće more opasnosti je bilo iza njihovih leđa.

Faraon je otrovan srdžbom i mržnjom prema Mojsiju koji mu oduze sina prvorođenca, nagnao vojsku da pobije sve robove, taj prokleti narod izraelski. Zmija zaviče živo Mojsiju: „Šta stojiš! Baci me u vodu! Hajde šta čekaš!?“ Baci Mojsije drveni štap u more, a iz mora izbije debelo i kolutićavo tijelo morske nemani. Bila je ogromna i prostirala se od jednog kraja mora na drugi kraj. Oči joj sjevnuše zelenim sjajem, a crno, mramorno tijelo zablista pod pjenušavim valovima uzburkanog mora. Morska neman izravna svoje tijelo, koje postane ravno poput daske i izvane se iznad Crvenog mora. Svi ljudi žurno na Mojsijevu zapovijed počеше bježati preko zmijina tijela koje je bilo njihov jedini spas, most spasenja i propasti. Svatko, tko bi zagazio to golemo, crno zmijsko tijelo, osjetio bi snažne otkucaje srca što je željno iščekivalo i mamilo jadnike koji će se survati zajedno s njome u more. Svako stopalo, koje je dodirnulo njezina leđa, osjetilo bi vruć pakleni dah iz srca samoga pakla. Faraonova vojska krene za njima i kada su bili s ratnim kolima i konjicama na polovici zmijskog tijela, morska neman se obližne dugim crvenim jezikom i umota u sebe ove jadnike što s njome potunuše u dubine rijeke Hada. More se napokon umiri, a prema obali ispliva mala crna zmijica, koju Mojsije ponovno izravna u štap. Faraon ostaje sam u svojoj ludosti i žalosti jer je izgubio svu moć moćnoga grada Egipta. No njegovo srce neće biti usamljeno, jer će ga uskoro posjetiti zmija i proždirati njegovu utrobu dok ne izgine potpuno.

Nakon dugih sati hoda, Mojsije i ljudi zastanu, postavljaju svoje šatore i konačno počinu. No Mojsiju se javi glas savjesti koji od njega zatraži da se uvuče na samotno mjesto. Zapikne štap u pijesak, pođe na brdo odmoriti svoju dušu. U duši je tutnjalo i neprestano je promišljao o svemu što se dogodilo te što mu je zmija kazala o njegovom dragom bogu, Jahvi. Osjeti kako njegovim tijelo nešto gmiže, nešto maleno i slinavo, kao zmija. I napokon, zmijski zubi prosvjetljenja ga ugrizu ravno za njegovo pravedno i ponizno srce te se stresa i zavapi: „O Gospode dragi i premili Bože! Pa što ja to činim!? Koga ja to slušam? Zar jednu opasnu zmiju? Zmija je zlo. Njezin ubod, ubod je zla i smrti. Ja sam bio obmanut njezinim riječima, baš kao i prvi ljudi. Obećavala mi je zmija sva blaga svijeta! Željela me pridobiti za sebe i gotovo uspjela. Ali ne! Ne ću joj se pokloniti jer ja imam jednog jedinog boga svoga Jahvu.“ Pridigne se i uze u ruke otkinut kamen sa stijene te na njem rukama išara kletvu protiv zmijine sudbine. Vрати se natrag među ljude i vidi da su ljudi, koje je samo načas ostavio slili od svega zlata što ga poniješe sa sobom, golemi kip zlatne zmije. Kip su uzdizali u zrak, a obličje tog kipa bila je ista ona kraljica zmija što je stajala pred faraonom. Sav srdit i razočaran i sobom i ovim narodom, baci kletvu koju napisao na kamen, u zlato idolopoklonika. Zlatna kobra se razdijeli na dva dijela uz strašan tutanj i vrevu. Svi zanijemise od straha s kojim se skazaše njihov sada ljut vođa, Mojsije. Mojsije srdit počеше vikati: „Vi slavite zmiju! Vi joj podižete oltare i kipove, a ne poimate koliko je njezin otrov jak da začara i vas i mene.“

Meni se objavio pravi bog čija nas je ruka neprestano štitila i vodila. JA sam vidio tog boga i on me probudio iz sna u koji me navukla svojim otrovom ova prokleta zmijurina. Moj gospodin, dobri bog Jahve je rekao „Prokleta bila za sva vremena! Gutat ćeš prah zemaljski, a potomci Evini će stati tebi na vrat!“ Onaj koji želi osloboditi duh od zmijske kože, neka pođe za mnom. Riječi koje sam uklesao na kamen, riječi su boga koji proklinje gujino leglo. JA sam vas kao i moj dragi bog Jahve, oslobodio slomivši kip pozlaćene zmijske prikaze.“ I ljudi povjerovali su gorostasima koji ih prosvijetli istinom. Mojsije uze štap u kojem je prebivala zmija i baci ga daleko od sebe u pijesak. Najednom, digne se snažna pješčana oluja u obliku pješčanog crva i nosila je sve što joj se nađe na putu. Mojsije i ljudi pobrzaše na drugu stranu i žureći, bježe od kobnih ustiju ove pješčane zmije. Iz daljine Mojsije proklinje zmiju, a ona siktavim glasom prijete: „Izdajniče! Kažeš da su na mojoj glavi iznikli rogovi, ali znaj da su ti rogovi tvoja nesreća, tvoje izdajništvo i tvoje varanje. Nećeš jadniče, nikada vidjeti obećanu zemlju koju ti poklanja tvoj Bog. Ja ti to neću dopustiti izdajniče! ! Nikada te neću pustiti na miru, tebe ni tvoje potomke!“

Mojsija i njegovih putnika nestade, a pješčana oluja se stiha. No zmija nikada ne odustaje. Njezino postojanje u ljudskom rodu je maleni crv zla što neprestano kopka rajsku jabuku, srce čovjeka. I njezin pomlad se širi kao crv vremena što nas guli i otrovnim očnjacima vremena oduzima mladost i život u zatvorenom staklu pješčanoga sata.

PRIČA O SNJEGULJICI I ČETVORICI PATULJAKA

U mračnom podzemlju Hada, iz čije su utrobe ljudi čupali iznutrice iz korijena i prodavali ih kao najvrijednije blago i kamenje vanjskom, gornjem svijetu, nad rijekom grčke ljepotice, božice Stiks, zaklinjale su se Smrt i Škrtost na svoje opakosti. Njihove riječi su bile svete i neopozive pred zavjetom sveživotne, mutne rijeke.

Gledajući tamo kako ljudi gaze skrletne cvjetove što ih svojim jecajem i uzdahom upozoravaju da gaze vlasništvo Hada te da još nije njihovo vrijeme boravka ovdje, čučala je Smrt i prkosila Škrtosti svojim hladnim i perfidnim riječima: „Daj mi trećinu svojih ljudi i pusti me da odem.“ No Škrtost odgovori hladno i potpuno ravnodušno: „Neću ti dati ništa.“ Smrt se nasmije iz svega glasa i ponovi: „Daj mi trećinu svojih ljudi i ja ću otići. Časna riječ. Zar bih riječ obešćastila nad ovom svetom rijekom?“ Škrtost zari nokte u stijenu opkopa i trljajući nešto u lijevom dlanu kaže: „Odlazi! Gubi se i pusti me da radim.“ Smrt se nasmije potpuno zlobno i kaže: „Dobro onda. A...što to držiš u ruci?“ Škrtost opet ravnodušno odgovori: „Tri zrna žita. To je moje! Što se to tebe tiče?!“ Smrt, sva ponosna na svoju moć i preusiljeno kaže: „Daj mi jedno zrno žita, samo jedno da ga zasijem u svojem vrtu, a onda ću stvarno otići.“ Škrtost sva sleđena od hladnoće, ali ipak sva zadovoljna gledajući ljude, kako sve dublje i dublje pomamno kopaju rudnik, kaže: „Zar si zaboravila kako se zovem!?“ A Smrt na to reče: „Zar si ti zaboravila kako se ja zovem!? Moje ime je Smrt i sve što ovdje vidiš je moje. Gledaj. U onoj bari živi vru-ći-ca. Dat ću im piti ove vode. Gledaj“ Počinje prizivati ljude majčinski nježnim glasom, dok je Škrtost samo gledala: „Dođite jadnici moji, dođite. Popijte malo ove ukusne vode.“ I svatko tko se dotakao vode, s vremena na vrijeme svi koji su dotakli vodu samo usnama, razbolješe se od vrućice. Škrtost zaviče: „Odlazi molim te! Odlazi i idi onima koji te trebaju, a meni ostavi moje ljude. U prepucavanju i odmjeravanju snage Smrt kaže: „Tri zrna žita molim!!!“ Međutim Škrtost opet ravnodušno i patetično odgovori: „Neću ti dati ništa.“ Smrt se ovaj puta nasmije iz svega glasa i sablažnjive opakosti te reče: „Vidi je zove se kuga. Ha, ha, ha.“ I samo što je to rekla, neka čudna kuga se nadvija nad dolinom smrti i lepeta krilima, a sve oko nje počinje se urušavati. Pucaju potporne grede, ljudi vapiju, zazivaju bogove, gaze jedni druge i bježe prema izlazu. Svatko se pokušava spasiti no mnoge ubija golemo kamenje, slomljene grede i doticaj crnih i oštrih krila kuge, koja se sklupčala i spava nakon napornog rada donošenja nesreće. Škrtost, sada već pobijedena tjera svim snagama Smrt: „Gubi se odatle! Odnjela si trećinu mojih ljudi, a sad idi!!!“ Zvjerski smijeh zadovoljne Smrti, koja je imala vrlo uspješan plijen i ulov, vraća se svojoj kući i pozdravlja svoju prijateljicu: „Zbogom draga!! Zbogom! Ha, ha, ha! U tišini i mrtvačkoj letargiji ovog razorenog doma, čuje se neko komešanje i mrmljanje. Netko iz mraka zaviče: „Ima li koga živog ovdje!? Ako je netko živ, neka se javi!“ I nakon tih riječi, čiji se ton u potpunosti gubio u ovoj maloj jazbini, netko zapali plam male petrolejke. Vatra oživi ovaj skučeni kazamat i otjera mrak izvan zidova, negdje daleko. Snažan čovjek sa svjetiljkom, prosječnih godina izrazite muskulature i mišićnog tonusa, mrkoga lica se osovi i pođe prema unesrećenome što je maločas zapomagao. Prikleštila ga je greda. Čovjek sa svjetiljkom odloži petrolejku sa strane i podigne gredu iz sve svoje snage.

Drugi čovjek vedrog i veselog lica, guste brade i okruglih obraza te niska rasta, što je ležao priklješten, počinje se izvlačiti. Prvi čovjek, dok je držao gredu podignutu snagom iz petnih žila, zaviče: „Požuri! Ponestaje mi snage!“ Drugi čovjek se uspije nekako izvući i sejdne u kut pored nekog trećeg čovjeka što je bez svijesti ležao umrljan prahom i krvlju. Onaj prvi čovjek uze petrolejku ponovno u ruke i objesi je za neki komad grede što je stršila iz stropa te pohita onesvještenome. Ovaj drugi kaže: „Ima puls, samo je u nesvijesti.“ Prvi na to reče: „Pusti ti nesvijest, samo da nije ozlijeđen. Znam ja za takve koji leže u nesvijesti, uvijek imaju neko gadno unutarnje krvarenje ili lom. Probat ću ga probuditi.“ Uzme svoju bočicu s vodom i polije ga po glavi te dlanovima nježno razmazuje kapi vode po glavi i otire krv i prašinu s njegova lica. Onaj drugi čovjek, gledajući sve to reče: „Evo ga budi se! Bit će mu dobro. Inače ja sam Emil i hvala što ste me spasili.“ Prvi čovjek pruža ruku te uz snažnji stisak progovori: „Moje je ime Alfred i ti nisi još spašen kao ni svi mi ovdje. Gledaj gdje smo zapeli.“ Emil se na to nasmije i da oštru kritiku: „Imate dobar smisao za humor.“ Obojica pomakoše trećeg čovjeka, koji se tek budi i nešto bunca: „Što...gdje... jesam li ja to u raj.“ Alfred mu zada snažan pljusak, od kojeg ostane trag čeličnog dlana na licu trećeg unesrećenog čovjeka te reče: „Ma probudi se. Nisi u raj. Stigao si u pravi pakao. Pogleda prema Emilu. Ako pakao uopće i postoji, onda će mi tamo biti godišnji odmor.“ Pritom spaziše i četvrtog čovjeka, koji je nijemo promatrao iza sjaja svjetiljke što se zbiva. Alfred upita: „Što je s tobom!? Jesi li ozlijeđen!? Čuješ li ti tamo!!?“ Emil ga prekine: „Ma pusti čovjeka, vjerojatno je još u šoku. Sjedni rađe i saberi se i ti.“ Upravi pogled prema trećem čovjeku koji se sada potpuno sabrao i upita: „Kako je tebi ime?“ Brišući obraz od prašine i osušene krvi teško i mučno izgovori svoje ime: „Kornelije. Zovem se Kornelije.“ Emil približi bliže svetiljci Kornelija i sam sjedne do njega te započinje razgovor: „I gospodo što ćemo sada?“ Alfred srdito napomenu: „Umrijet ćemo ovdje.“ Emil protrne od tih riječi te reče: „Nemoj tako. Nekog će valjda poslati ovdje među nas. Neće nas samo tako pustiti da umremo ovdje.“ Alfred gubi strpljenje i oštro kao britvom šine u Emilovo lice: „Kako ne razumiješ! Mi smo za one gore samo stvari! Njih ne zanima tko smo i što smo, već što ćemo im donijeti. Oni su željni samo zlata i ničeg drugog. Njih nije briga da li imamo obitelj ili nekoga za koga se brinemo. Za njih smo samo kopači, krtice što ruju po cijele dane rovove i izvoze zlato. Čim više zlata, to bolje za njih. Tko se uopće brine za nas!? Zar nisi primjetio kako nam smanjuju i obroke u posljednje vrijeme. Stoka! Briga je njih za nas. Nesreća u rudniku je normalna nesreća. Nakon nas će dovesti nove budale i jadnike te im obećavati brda i doline. Sve su to samo opsjenarije. Na izlazu iz rudnika nas kontroliraju da ne bismo prenijeli u svoju korist koji komadićak zlata te njime naplatili naš mukotrpan rad. To je to. Mi smo samo robovi ovdje.“ Emil pokušava smiriti situaciju te dometne: „Mi smo slobodna zemlja. U njoj nema robova. Radi što želiš i kako želiš. Nismo više pod papučom nekog feudalca, grofa. Više nemamo pakosnog i suludog monarha. Sada imamo demokraciju.“ Alfred proturječi: „U ratu jaki porobljavaju slabe, a u miru bogati siromnašne i mi nosimo lance iako se oni prostim očima ne vide. A demokraciju si možeš zataknuti da ne kažem za što.“ Trenutak šutnje. Nato po prvi puta ozbiljno progovori Kornelije: „Sigurno si imao buran život kada tako govoriš?“ Alfred se na te riječi potpuno umiri i kaže: „Da moj život je proklet i zato me kazna snašla ovdje u ovoj krtičinoj jazbini.“ Emil pokušava razvedriti situaciju i predloži: „Ako ti je teško, pričaj s nama, sigurno nisi jedini koji ovdje ima probleme. Svi ljudi ih imaju.“ Alfred odbrusi: „S vama da razgovaram. Pa vi to ne biste razumijeli. Vi biste to razglasili posvuda i doveli me na još lošiji glas.“

Emil se nasmije i reče: „Da. A kome bismo to mogli reći. I sam si rekao da ćemo izginuti ovdje ili se to u tebi krije neka nada? Sve što se ovdje kaže, unutar ova četiri zida, ostaje unutar jazbine.“ Alfred se malo udobrovolji i upita: „A što hoćete o meni znati?“ Kornelije se priključi: „Sve o tebi. Kako se zoveš, gdje živiš i da li imaš ikoga tko bi te volio? Ne znam. Jednostavno sve, jer ako umremo, barem ćemo moći tamo drugovati i prisjećati se naših razgovora“ Alfred se nasmije, popije malo vode i počinje pričati: „Molim vas kao prvo i osnovno da me ne prekidate, jer mrzim prekidanja i ako me tko prekine, zavrnut ću mu glavom. Jasno! Prisutni samo klimnuše glavom. Moje je pravo ime Alfred Ručić. Rođen sa na jednom slavonskom imanju, na selu i dane svoga djetinjstva sam provodio tamo. Svijet kojeg sam tamo upoznao je bio najveća idila s kojom se nikad više neću moći susresti, jer sam ga zauvijek izgubio.

Svijet koji sam imao, sve ljude, imanje i ostalo blago, sve je to razorio neprijatelj. Bio sam pravi bećar i mlade dane svoga života provodio sa ženskadijom i čašom punom vina. Imao sam toliko prijatelja. Bila su to vremena.“ I odahne malo te gucen gutljaj vode. Nastavlja: „Obradivao sam slavonske ravnice, duge i vječite hrvatske ravnice i živio mirno i jednostavno. Završio sam trogodišnju zanatsku školu za automehaničara. Imao sam prijatelja s kojim sam jednog dana otvorio privatnu radnju za popravak automobila i drugih strojeva. Živjelo se i bilo je lijepo. Jednom kada smo šetali šumom u potrazi za fazanima, zastao sam na trenutak i skrio se prijateljem u obližnji grm. Ispred nas je bila gola ženska. Mlada, blijedog tijela i mesa kao porculanska lutka. Kosa joj bijaše garava i gusta kao mahovina, a tijelo, au, kao da su ga anđeli tkali.“ Najednom ga radoznalo prekine Kornelije: „I onda!? Što je bilo onda?“ Alfred se nasmije i nastavi: „Onda... onda... kako bi rekli moji sumještani i komšije. Zapjeva. Carica se popela na drvo, drvo krivo, a ja navirivo.“ Svi prisutni se nasmijahu. Alfred nastavlja: „Da znate kakve je samo guzove imala, a bilo joj je tek sedamnaest. To su bili dani. Nikad nisam toliko iskusio sa svom seoskom ženskadijom, koliko s njom. Pokosio sam sav njezin šumarak, sve njezine livade i preorao sve njezine oranice.“ Kornelije se počinje glasno smijati, nakašlja se i reče: „Bome. Bio si pravi car.“ Alfred nastavlja: „Dašto, dašto. Trebala mi je postati ženom, ali izbio je naš domovinski rat i sve što sam ikada imao je pobijeno i razoreno. Jednom prilikom sam se vratio kući. Selo je bilo razoreno, a svoje sam našao na groblju. Kada sam saznao da je sve moje ubio najbolji prijatelj s kojim sam otvorio radnju, shvatio sam da me je život za vazda zasjekao s boli i mukom. Više nisam imao nikoga i krenuo sam dalje u rat. Pobio sam mnogo ljudi. Mržnja prema životinjama koje su poklale ono meni najmilije su zaslužile kaznu kao i ja sada što moram ovdje biti s vama. Nasmije se, a drugi ga u čudu gledaše. U svemu bijesu prema tom narodu koji je iščupao svaki korijen moje radosti i mladosti, ozlijedio sam zapovjednika moje jedinice i zbog toga proboravio tri godine u zatvoru. Izašavši iz zatvora, nigdje nisam dobivao posla. Godinu dana sam se potezao posvuda. Nešto kasnije sam čuo za rudnike u Francuskoj te otišao ovdje. I evo me gdje sam sada? U paklu i primam kaznu za svoje grijeh. „ Pogne glavu, srkne malo vode i pogleda prema svjetiljci čiji je plamen titrao. Oglasi se Emil: „Hajde sad ti Kornelije. Reci nam nešto o sebi. I kao, prvo kakvo je to uopće ime? Tko ti ga je nadjenuo? Očito je tvoja majka bila pametna, kada ti je dala tako učeno i veliko ime.“

Kornelije se okrene, licem prema svima, obriše znojno čelo i počinje pripovjedati: „Zapravo moja je majka bila prokleti komedijaš.“ Svi se nasmijaše pa i onaj u kutu, iza svjetiljke što je čitao nekakvu knjigu. Kornelije nastavlja: „Zovem se Kornelije Rabuzin i rođen sam u blaženoj Krobociji, u zemlji zatucanosti i hvala bogu enormne primitivnosti. Istinabog rođen sam u kupleraju.“ Svi ga začuđeno pogledaše, a Emil klimne neka nastavlja dalje. Da baš u kupleraju. Što je tu čudno. Majka je radila kao upraviteljica kupleraja i mene odgajala u tom istom kupleraju. Oca nikad nisam upoznao. Pričala mi je o njemu vrlo malo, a i sama je bila doseljenica, Makedonka. Nemam pojma kako je postala upraviteljicom.“ Alfred ga prekine: „Možda suknjom preko glave!“ Kornelije nastavlja bez obzira na primjedbu: „Odrastao sam među ženskadijom. Gušili su me svi oni parfemi ženskadije. Bilo je mladih i starih. Mnoge su obolijevale od bolesti bubrega, mnoge su zatrudnjele te radile abortuse. Sve sam to gledao, sve slušao. Kupleraj je imao sobu do sobe. Svi ti uzvici, dahtanja, svi ti mirisi, krv nakon nespretnog izvedenog abortusa i sva ta lica onih žena koja su se već bila rastopila pod golemom naslagom pudera i šminke, sve to me predodredilo za budućnost. Sve te žene, bile su poput slonova i vodenkonja i iskreno zamrzio sam ih. Žene, kada bi me ugledale, štipale bi me za obraze, i nježnim riječima zavodile moje nevino i mlado srce. Činile su sve, samo da bi se svidjele mojoj majci, jer je ona bila upraviteljica. Upoznao sam razne ljude, turiste, koji su dolazili s raznih strana svijeta i svraćali u kupleraj. Razne dobrostojeće mušterije. Tako sam i upoznao jednog pravoslavnog svećenika koji je tu navratio i shvatio da je moja sudbina svećenstvo i svećenička služba. Majka je bila imučna i mogla mi priuštiti bilo kakve škole, a kad je čula da joj sin želi u svećenika, zatvorila me na tri dana i izgladnjivala, sve dok ne prestanem o tome govoriti. Jednog dana, kada sam navršio petnaestu. Točnije jedno jutro, kada se kupleraj budio i dizao na noge nakon sinoćnjeg napornog rada, ukrao sam novce i pobjegao u franjevački samostan. Tamo sam proveo dio svog mladog života u pokori, molitvi i siromaštvu, iako sam svake noći novce držao čvrsto pod uzglavljem i stiskao ih. Što reći. Majka me je tražila. Tako sam barem čuo od drugih ljudi. Tako se barem pričalo. No nikada nije obavijestila policiju od mojem nestanku, jer je smatrala da bi to ugrozilo njezin posao, koji je cvao. Došlo je i vrijeme kada sam napunio dvadeset godina i izrazio želju da se zaredim za svećenika. Fratri su me dali u daljnje školovanje i ubrzo sam se zaredio i postao svećenik. U kupleraj se nikad nisam vratio. Nenadano, jednoga dana je stiglo pismo u kojem me država obavještava o smrti moje majke. Umrkla je u ludnici.“ Na trenutak zastane i obriše suze. Nastavlja, a glas mu je bio nekako sjetan i drhtav: „To je bio početak nevolja. Kao svećenik je bilo teško živjeti u režimu socijalizma-komunizma. Morao sam se snalaziti za svoju egzistenciju, da bi me naposljetku taj isti sistem, taj isti pokvareni režim sravnio sa zemljom i prisilio me da ljubim dno dna. Optužili su me da sam širio propagandu u svojim govorima za vrijeme liturgije. Zatvorili su me i iz mene izvukli priznanje batinama i riječima koje još uvijek žežu moje slabo srce te koje me još vijek bude iz sna. U zatvoru sam saznao za kompromitaciju od strane svojih drugova svećenika, ljubomornika, koji su podlegli strasti za velikim novcima što ih je nudio organ ovog spomenutog sistema. Ja sam bio propagandist u crnoj matniji. Po izlasku iz zatvora, zabranili su mi biti svećenikom..

Zbog svoje neslavne prošlosti nisam mogao dobiti nikakvu službu u toj „svetoj“ državi i njezinom sistemu. S novcima koje sam još imao, otputovao sam u Francusku i kanio tamo započeti novi život kao rudar u rudniku zlata. I mogu reći da mrzim čovjeka, jer je čovjek zvijer, proždrljivija od hijene, jer hijena prežderana strvinom može pokraj smrdljivog mesa zaspati, dok čovjek, koji se prežderao toliko da mu se od sitosti diže utroba, još uvijek ždere i promatrajući oko sebe druge, gladne, sebi slične životinje, oblizuje se zadovoljno.“ Najednom ga podrugljivo prekine Alfred: „Jesi li konačno svršio?“ Svi nahrupe u smijeh. Dalje prozbori Alfred: „Kažem svršio, jer je ovaj posljednji odlomak tvojeg pričanja bio pravo intelektualno svršavanje. Usput. Mogao bi nas ispovijediti pope.“ Kornelije se nasmije i kaže: „Svak neka se ispovijeda za se izravno dragom Bogu. Ja više nisam svećenik.“ Emil svrne pogled prema trećem čovjeku u jazbini te reče: „Što to čitaš? Pusti se knjige i pridruži nam se pričajući nam o sebi. Da i reci konačno kako ti je ime!“ Čovjek koji je držao knjigu u ruci se pridigne i sjedne bliže drugima. Njegovo lice je jedino odisalo mladošću i životom i bio je nježnog izgleda poput kakve djevojke. Napokon i on prozbori nekoliko riječi: „Zovem se Adam Lederer.“ Kao i obično Alfred opet prekine: „Koliko ti je godina mladiću? Izgledaš vrlo mlad.“ Mladić se okrene prema Alfredu i reče: „Ove jeseni sam navršio dvadeset i pet godina.“ Emil upadne u riječ: „Vrlo si mlad. Mislim i najmlađi među nama ovdje. Nisi mi odgovorio na pitanje što to čitaš?“ Adam se uzvrpolji i blago reče: „Germinal.“ Emil ustukne: „Divna knjiga!“ Adam veselo upita: „Pročitali ste je?“ Emil klimne glavom i pomisli: „Da baš pročitao. I više od toga.“ Upadne Kornelije te upita: „I što je fabula knjige? Što se zbiva, o čemu se radi, pričaj nam.“ Adam naprosto kaže: „Piše o rudarima u Francuskoj, kako se bune za bolje radne uvjete, o ljubavi i ljubomori te o rudarima koji su zarobljeni kao mi ovdje.“ Alfred srdito kaže: „Zar ti nije dosta što si rudar, mali crni patuljak, čađav i uništen tim neprestanim kopanjem blata, nego još i čitaš to šugavo sranje. Da mi je samo znati tko je to napisao. Lupio bih ga ovim krampom po glavi.“ Emil pokušava primiriti uzbuđenog Alfreda ovim riječima: „Polako. Dajmo mladiću priliku da ispriča svoju priču.“ Mladić klimne glavom i počinje pripovjedati: „Nisam rođen u Francuskoj, već sam ovdje prevezen kao bjegunac. Izvorno sa iz Bosne i Hercegovine i morao sam krenuti u potrazi za nekavom egzistencijom. Kod kuće imam tri mala brata i sestricu. Majka mi je bolesna, a otac poginuo u domovinskom ratu. Još uvijek ne znamo gdje mu je tijelo. Ja sam najstariji sin i moram skrbiti za obitelj. Jedan čovjek koji svraća u onu našu pustaru, ponudio mi je da radim za njega u Francuskoj u rudniku. Obećao mi je dobru plaću i koji komad bogate rudače.“ Alfred nestrpljivo upita: „I to je sve!“ Mladić potvrdi: „Da i to je sve. Ah da! prije tjedan dana sam naučio čitati, pa mi je to sad prva knjiga koju ću u životu pročitati. Zbog velike neimaštine, nisam si mogao priuštiti škole. Nešto sam malo išao, ali poslije rata se sve raspalo i škola i predstavnici sela. Ne znam da li sam uopće upisan u knjigu rođenih u BiH. Škola u koju sam trebao ići je bila predaleko, a autobusa si selo nije moglo priuštiti. Nikad nisam bio zaljubljen i nikad nisam ništa iskusio sa ženskadijom Tako da sam sada sretan što barem znadem čitati, iako neću dugo. Nato Alfred upravi mrki pogled prema fenjeru i vidi kako svjetlo sve više slabi te da ostali to ne primjećuju, jer su im se oči priviknule na to. Živo pogleda Emila i reče: „Hajde sada ti. Na tebe je red. Samo šutiš i hraniš se našim životima ovdje. Podijeli nešto i s nama.“ Emil se opravdava i govori: „Dobro. Dobro. Hoću. Samo tren.“

Počinjte: „Moj život je jednostavan. Nije složen kao vaš. Moji roditelji su se doselili ovamo iz Hrvatske prije mog rođenja. Ja sam praktički rođen u Francuskoj i tu sam se školovao za novinara. No svoj materinji jezik nisam nikad zaboravio. U roditeljskoj kući sam govorio hrvatski, a izvan kuće francuski. Bio sam uspješan novinar, našao ženu, jednu lijepuškastu kišobranarku i imao s njome mnogo djece. Brak me prisilio da mnogo radim.“ Prekine ga Alfred s neumjesnom šalom: „Vidi se da si bio vrijedan.“ Svi se nasmiju. Emil dalje nastavlja: „Pisao sam i pisao te napisao osim novinskih članaka i nekoliko knjiga. Zbog tih knjiga koje su mi trebale donijeti slavu i proslaviti me kao književnika, doživio sam nepravdu. Optužili su me da tiskam pobunjeničke pamflete, zatvorili, a moju literaturu zabranili tiskati. Izgubio sam posao u novinskoj kući, a što je još najgore, izgubio sam i obitelj. U stanu su se ugušili plinom koji je negdje puštao. Ja mislim da su mi to namjerno podmetnuli dok sam još bio u zatvoru. No ipak neki kažu da je to bilo slučajno. Bog bi znao. Nakon toga sam se zaposlio u rudniku i tu tražim sreću u obliku nekakvog zlata s kojim bih krenuo u novi život i nove pothvate.“ Alfred upita: „I nisi nam rekao imena. Kako se točno zoveš?“ Emil se nasmije i na iščekivanje sviiju reče: „Zovem se Emil Zola.“ Svi ga u čudu pogledaše, a Adam, mladić što je čitao knjigu uzvikne: „Neeeeemoguće! Vi se šalite. To nije moguće!“ Nato Alfred prigovori: „Ti tvrdiš da si autor ove knjige *Germinala*.“ Emil klimne u znaku potvrde jesam. Alfred opet negativno krene s govorancijom: „Hajde ne zajejavaj nas. Kako bi to uopće bilo moguće. Ti bulazniš. Nadisao si se ovoga otrovnog plina u rudniku ili je ponestalo kisika u tvojoj glavi. Trabunjaš gluposti.“ Emil se ponosno isprsi i progovori: „U ovome ludom svijetu, sve je moguće i mrtvo i živo.“ Kornelije upita: „I kako je na drugome svijetu?“ Emil u čudu pogleda i upita: „Kakvom drugom svijetu?“ Kornelije nastavi: „Pa sigurno si umro i sad si samo duh ovdje. Zola je živio u prošlom stoljeću i morao je umrijeti.“ Emil na trenutak ustukne i nakon kratke šutnje reče: „Nisam umro. A u međuostalom, vidjet ćete ubrzo, jer sudbina nam je umrijeti.“ Alfred popije i posljednji gutljaj vode te srdit reče: „Ma pustite ga! Vidite da nas pravi budalama!“ Adam upita Emila: „I kako završava tvoja knjiga? Da li su se rudari spasili?“ Alfred uputi snažan i vrlo grub pogled prema mladiću koji je očito (prema njegov mišljenju) pao u ruke ovog luđaka, a Emil srdačno reče: „Spasio se glavni junak, a ostali su nažalost umrli.“ Kornelije podigne glavu i ugleda kako plamen sve više slabi. U Bespomoćnom plamenu, koji se bacao amo-tamo, boreći se za život, vidio je svoju sudbinu i pojavu, koja grca, boreći se za posljednji dah, vidio je svoja pluća, koja pucaju uslijed naprezanja za posljednjom molekulom kisika. Iz duge tišine, izbavi se Kornelijev glas: „Mi smo sada izgubljeni patuljci iz one priče o Snjeguljici. Ta je priča izmišljena u Francuskoj. Nije li tako?“ I uputi riječi Emilu. Prije nego što je Emil bilo što rekao, preduhitri ga Alfred i poškropi ih otrovnim riječima: „Da mi smo ti crni patuljci, što kopaju po cijele dane i sada smo se zbog pohlepe izgubili u hodnicima rudnika. Njih je bilo sedam. Toliko, koliko je potrebno za savršenstvo toga broja, složnost i puninu njihovih srdaca, ali su se četiri od njih odvojila i prepustila pomamnoj želji za zlatom. Ostale je našla Snjeguljica, a sad još traga za nama. Ta tri pronađena patuljka su ona trećina ljudi koja sad mrtva leži ovdje zakopana pod ruševinama od zlata. Njih je pronašla Snjeguljica u obličju smrti. Jedino nas četvoricu još uvijek traži, ali će i nas uskoro naći.“ U govoru ga prekine kašalj i počinjte se gušiti. I sva ostala trojica osjete kako slabi koncentracija kisika u prostoriji te primjećuju plamen koji titra sve jače i jače.

Plamen se ugasi, a potpuna tama proguta četiri patuljka. Zvijer koju je smrt nazvala kugom, probudi se, rastvori krila i odleti iz rudničkih dubina uz sablasni vrisak. Izgleda da je očito Snjeguljica našla izgubljena i lakoma četiri posljednja patuljka, koja joj se sada čvrsto privijaju u naručje.

NEŽELJENI POVRATAK

Hipnotizirano je stupao i gutao maglu sve dok pod nogama nije osjetio kvrgavi teren. Kao da je gazio po velikom plošastom i skliskom kamenju, po ruševinama nekog davnog grada. Kad se prenuo iz sretnih i šupljih misli, u kojima je osjećao ispunjenost i pripadnost sebi, zamijeti da se to kamenje pod njegovim nogama miče i poprima ton krvavocrvene boje. Postao je svijestan da bi ga to kamenje u kretanju, moglo koštati života, ali nije dopustio srcu da se prene i potjera ga u bijeg kao uplašenu životinju. Stao je usred livade i okretao se na peti, prateći pokrete kamenja koje je počelo poprimati svoj konačan oblik. Magla se udostojala, podići svoj veo s lica i izbaciti crvene divovske bubamare s crnim točkama koje se razilaze na sve strane po zelenoj livadi. Odon se nasmije prizoru divovskih bubamara koje su ga podsjetile na nabrekle lubenice. Osjeti radost i slobodu nesputavanja. Odluči stati na jednu od njih i pritisnuti je nogom na tlo. Bubamara batrga nožicama, ali ne može se pomaći. Odon se jače smije i ne može odoljeti djetinjoj razigranosti i ispitivačkoj znatiželji. Odluči i drugom nogom stati na bubamaru. Uspne se na nju kao na neki visoki kamen. Vrane oko njega trepere kao vjetrom nošeni komadići tkanine nepravilnog oblika. Izgubio se u tom fragijalnom graktanju. Bubamara počinje vibrirati, tijelo pulsira kao da je ispunjeno samom želatinom i njiše se. Bubamara prsne baš poput lubenice prignječene velikim batom. Odonove prošupljene cipele natope se zelenkasto crvenom želatinom. Kroz rupe na prstima, ušulja se toplina rasplinute utrobe. Odon preplavljen osjećajem nevidljive sreće, skoči na drugu bubamaru; i ona prsne kao lubenica. I tako sretan sa smiješkom na licu skače s jedne na drugu, uvijajući svoj lik u nježno platno magle. Osjeća se slobodnim, sretnim, svojim, jakim i nadasve nesputanim. Magla dosljedno podiže i spušta svoj veo, nad prignječenim bubamarama. Kao da prati svaki Odonov korak koji iskače iz okvira kojeg je sama magla isplela. Svako malo povlađuje njegovom djetinjem smijehu i razdraganosti, svakom skoku na bubamaru. On trči ispod njezine suknje i svaki puta kada dođe do ruba livade koji je ograničen nježnim paperjastim maglenim pokrivačem, magla ga otkriva i pušta dalje. Skaćući tako s bubamare na bubamaru, razdrганиm smijehom uživajući u drobljenju i gnječanju, Odon spazi zelene oči iz dubine magle. Oči svijetle fosfornim sjajem i laganim korakom mu se približavaju. Skamenjen bez riječi, prestaje se smijati i guta zapelu slinu u grlu. Uz zelene oči, naziru se i usta, bijeli porculanski zubi s nabreklim usnama nakrivljenim u luđačkom smijehu. Usne su nalikovale na dvije debele i tuste rastegnute riđovke.

Srce je tuklo i tjeralo Odonu u bijeg, ali skamenjen, nije se mogao maknuti s mjesta. Izgarao je iznutra prema van. Dah mu je izgarao bijelom parom, a oči i nakrivljena usta, iz magle, bile su sve bliže i bliže. Odon shvaća da je ulovljen u zamku. Pokuša pomaknuti noge, no slijepile su se u rasprsnuloj utrobi jedne od bubamara. Crveno zelena sluz, ukrutila se kao beton. Zelene oči i nabrekle usne, sasvim su se približile Odonu. Kružile su oko njega u različitim smjerovima kao pčele i tražile mjesto uboda. Napokon, našle su se pred Odonovim bradatim licem. Odon izdiše u njih strah i nemir; dah prelazi kroz njih i utapa se u magli. Odon shvati da se nebo zatvorilo sa svih strana, a zelene oči kroz koje sad gleda, jedino su okno preko kojeg motri vrijeme njegova najranijeg utamničenja.

Probudio se na odjelu intenzivne njege u bolnici okružen obitelji. Gledao je sve t eljude oko sebe i nije mogao vjerovati: Bio je tik trenutka do istinjske sreće. No sada je opet s njima. Sin zove sestru vičući: "Sestro! Tata se probudio." Žena ga je dragala po licu i smješila se: "Dragi. Probudio si se iz kome. Sada si ponovno s nama." Sestra i doktor su euforično iščupali cjev iz dušnika. Bolesnik isprva kašlje jer još uvijek osjeća trag cijevi u grlu. Zatim nešto tiho šapće. Doktor u međuvremenu objašnjava ženi: "Trebati će vremena da ponovno stane na noge..." Sin prinosi uho da razazna što bolesnik govori. Bolesnik sikće kao zmija: "Opet sam tu... Proklet ja...Opet sam tu..." I utopi tugu u suzama.

JAZBINA

Opet sami. Opet sami u sobićku pod skutom zvjezdane haljine svemira. Sami. Samo ja i moja duša udišemo hladan zrak tišine što se odbija od zidova malenog kazamata na trećem katu nebodera. Samoća. Ta slatka i gruba žena što dugim prstima hladnoće prebire po sjećanju na bolje dane i budi iz sna pravednika svoju sestru letargiju. Negdje daleko, na samom uglu svemira, zabačen je moj dom, moja mala jazbina. Nitko ni ne zna da sam živ u grobnici jer što je drugo dom negoli duboka raka u koju će biti vrlo uskoro zazidana naša surova egzistencija ili bolje reći naši ostaci. Što li samo ostade od čovjeka kada ga zazidaju u njegove odaje vječnosti i zamotaju u svete plahte. Ništa! Veliko ništa! Istrunemo i ugasnemo iz sjećanja onih koji su nas voljeli. Smrt našeg duha je brža negoli smrt tijela. Tijelo se godinama rastapa i rastvara u grobu, svaki životni sok se vraća svome oceanu, a svaki djelić našeg mesa postaje slasna gozba za stanovnike podzemlja. No sjećanje na tu, sada već istrunulu osobu ugasne u trenutku kada zakopaju čovjeka zajedno s njegovim drvenim krevetom u crnu majčicu zemlju. Pogotovo iščeznemo, ako nas naši sahranitelji mrze. Mržnja tada poput zvijeri ždere i posljednji komadić nas. Jedina razlika između dubokih grobova i stanova je ta što zidovi stanova još uvijek dišu, imaju prozore. Da. I moja mala lisičja jazbina ima prozor, pod čijim prozorskim pragom propuhuje nepozvani gost vjetar. Danas zaista puše. Očito ni taj vjetar nema osjećaja za stanovnika ove sablasne tvorevine. Volim biti sam. Gledati kroz prozor i uživati u djelima velike svepriznate umjetnice majke prirode. Njezini najjači aduti su četiri godišnja doba. Sva sposobnost, talent, kreativnost i umjetnička spontanost su ukalupljeni u ta četiri atraktivna godišnja doba. Proljeće. Tko može zamisliti proljeće bez svih onih mladica i paperja nježnih latica tek propupalog cvijeća? I sve one divne glasove probuđenog života? Ah. Priroda je multitalent. Ona znade nadražiti sva naša osjetila i vid i sluh i okus i opip. Ljeto. Sunce grije našu kožu i pecka u nama osjećaj ugodnosti i zadovoljstva. Zlačane zrake struje kroz sve živo na zemlji i bude uspavala srca što čame u sjeti. Kada se samo sjetim onih predivnih zalazaka sunca. Sunce koje krvari na zapadu i nebo koje ima porođajne muke u ljubičastoj, plavoj, zelenoj i grimiznoj boji. Sunce voli svoje moreplovce koji jezde plavim i bistrim morima. Jesen. Kakva je dražest jeseni. Sve one divne boje propadanja, svo ono lišće koje je dotakao kist prirode u jesen. Majčica priroda je najveća umjetnica pa čak i od Da Vincia i Buonarotia. Svi su oni bili kompilatori njezinih ideja i neizmjerne kreativističkog i nadarenog duha. A tek zima. Zima ukrasuje krošnje golog i prozeblog drveća ledom, injem i kristalnim stakalcima što bljeskaju na danjem svijetlu. U zimi priroda vraća dostojanstvo umjetnosti koja je izgubila svoju spontanost i zaradila golotinju te krhkost jesenjom dekadencijom, šijući joj toalete bogatih nabora i čipke krupnih vezova. Njezina umjetnost nikad ne propada. Ona neprestano u spontanim valovima uništava i stvara i sva godišnja doba nisu ništa drugo nego njezino sazrijevanje i istinjski osjećaji sentimentalne dušice. Umjetnost prirode treba shvatiti kao more čiji valovi neprestano pretvaraju zimsku lavinu snijega u magmu ljetnih zbivanja i sjaj goruće zvijezde. U njezinoj umjetnosti ništa ne propada. Baš ništa. Sve se ponovo rađa i ostaje vječno. A ne ljudi. Njihove slikarije, njihove mazarije i ostala čuda koja kradu prirodi, propadaju i prije nego što istrune tijelo onoga koji je zapackao svoju majicu prstima masnim od žderanja i slinavim od pomame te ovjesio na štrik naivnih i zatucanih analfabeta.

Gledam u prozorska stakla i promatram mazariju velike umjetnice. Isplela je bijelu kao ljiljan i iznad zemaljske ljepote, čipku, koja se pomiče s jednog ruba prozora na drugi, čineći nezaboravno kretanje vješte igle pletilje. Vidi... I malen pauk plete mrežu u pravilnim osmerokutima čineći tako svilenu čipku unikatne vrijednosti i vrjednote. Ah. Obuzima me sjeta. Ja sam vuk samotnjak koji zuri u prazninu noći i očekuje da mu se dogodi čudo, nekakav plijen. Kakvo ja čudo očekujem? Hm. Moje je čudo ova prokleta moira što mi slini za vratom i smije mi se. Ali ignoriram je. Kod mene često naviru trenuci kada želim biti sam i čamiti u tišini, bez igdje ikoga i bez misli koje mi ne daju mira. Jedino me tiktakanje mojih satova čini živim i održava moje bilo života. Da. To je posljedica kada čovjek radi čitav život kao urar i voli satove. Zato sad i ne mogu bez njih, zato mi njihovi zvuci čine okrjepu i istinjsko zadovoljstvo. Pitam se zašto sam proživio život kao urar? Što je to bilo u satovima da me predodredilo za karijeru popravljača satova? Možda sudbina... Možda Bog? Pa i on je navijač satova. Samo što su to veliki i kompliciraniji satovi. Najvjerojatnije je sve to krenulo u samome djetinjstvu. Bio sam dijete koje voli znati kako i zašto. Ta pitanja su mi bila omiljena u mojim istraživanjima. Izluđivao sam svoje bližnje tim pitanjima, jer mene nije mogao zadovoljiti neki slabi odgovor primjeren mojim godinama, već dublji i stručni odgovor, pun konkretnih činjenica i dokaza. Bio sam drugačiji. Sjećam se kako je jedan sat u roditeljskoj kući, promijenio moj život. Bio je starinski s mehanizmom na oprugu. Imao je dva golemu utega s kojima se navijao satni mehanizam, velike kazaljke i zastrašujuće rimske brojke te kladivo, koje se gibalo u pravilnim razmacima ulijevo i udesno. Pomno sam motrio titranje i život toga sata. Gledao sam kako se kladivo miče, ono srebrno i ulašteno kladivo koje je nalikovalo golemom sarkofagu ispletenom svilenim nitima paukova truda i rada, kladivo mumificiranih životinja, komaraca i muha što ih je pomno pripremao pauk. Sat je bio moja slasna delicija s kojom sam hranio i utaživao glad znatiželje. Dugo sam ga pratio baš kao što predator oprezno zirkira i opaža plijen koji će uloviti. Baš tim proračunatim i elegantnim kretanjama, približio sam se satu i nespretno ga bacio na pod. Ustuknuo sam od straha jer sam znao da sada slijede batine. Razbio sam obiteljski sat, sat koji je već dugo vremena bio u obiteljskom naslijeđu. Kad je poput teške klade pao na pod, zatresla se cijela kuća, gotovo da se nije razbila kovačnica buduće sreće. Ležao je nepomično i beživotno stari sat na podu poput ranjena i ubijena jelena koji ne daje nikakve znakove života, a iz njega su se rasule opruge, zupčanici i vijci. Prizor je bio strašan. Imao sam osjećaj da su se sva mala bića (svi kukčići) koji su pokretali sat, razbježali u nagonskoj potrazi da spase svoju živu glavu. Njihov planet se srušio, a velik dio njih je poginuo. Oduvijek su me zanimali i ostavljali bez daha satovi, sav onaj život unutar njih me zaprepastavao. Mogao sam osjetiti bilo svakog sata, sata čiju sam oprugu ponovno navinuo. Popravio sam ih tisuće i tisuće i svaki sam vratio u život. U njih sam utkao i svoju dušu. Svoju dušu sam posvema zgužvao i uprljao kao staru krpu. Bije plahta moje duše, bivala je potrgana na krajevima i zaprljana prljavštinom ruku koje su kidale i prinobile komade te veličanstvene haljine satovima. Satovi su baš kao i ljudi. Oni imaju životni vijek. Trenutak od kada smo ih pokrenuli pa do trenutka kada su stali. To je njihov život. Jako nalikuju začetku i smrti kroz koje prolazi čovjek. I svaki čovjek ima svoj biološki sat u sebi. Svaki ga čovjek nosi i on je navinuti na određeno vrijeme, čije se otjecanje očituje kroz titraje našega srca, a kad stane, onda zaista stane i nije ga moguće više pokrenuti. Takvi su satovi. Mrzim one koji pričaju kako su za dug život potrebna zdrava prehrana i tjelovježba. Gluposti! Ne možemo zaustaviti vrijeme i otkucaje našeg biološkog sata. Zašto su uopće ljudi izumili satove? Što su htjeli time postići!?

Zar su bili toliko glupi i željeli zaustaviti vrijeme ili...ili ga vratiti u nazad? Zar ljudi nisu glupi. Pa tko može zaustaviti uru univerzuma? Tko je ikada pokušao zaustaviti (i uspjeti u svojoj ludosti) sat pokrenut rukom Svevišnje sile? Pa postojimo tek stotinku sekunde na bijelom svijetu. I što smo mislili, zadržati tu stotinku sekunde za vazda? Gluposti. Naši stručnjaci se čude da smo stari tisuće i tisuće, milijune i milijune godina. Puno je to godina, ali jako malo u odnosu na univerzumski sat. Mi smo samo mala kutija, baš poput ovog mojeg malog kazamata i odbrojavamo svoje vrijeme uređajima, koje smo slili svojom još uvijek nejakom rukom. Mi smo dojenčad u ovom svemiru. Ljudi su željeli zaustaviti vrijeme i otjecanje tog vremena, a stvorili su samo uređaj koji mjeri i prati to isto vrijeme. Evo ljudi su dojenčad! Nisu u mogućnosti i sposobnosti ni držati svoj život, a kamoli zaustaviti vrijeme. Mi smo samo u još jednom zatvorenom galaktičkom satu u kojem svaka komponenta ima svoju ulogu i svrhu. Satovi su me obilježili i dali mi nezaboravne pustolovine kroz koje sam jedrio jedrenjakom vlastitog veselja i znatiželje. Zašto se nisam skrasio i postao neka važna ličnost? Taj problem i strašna misao me morila neprekidno. Ali svemu dođe kraj pa i tome. Vrijeme liječi rane. Ja sam samo htio imati svoju jazbinu, a ne neku nepodnošljivu slavu. Slavni ljudi su nesretni ljudi. Jednom je netko veliki rekao: „ Lisice imaju svoje jazine, ptice imaju gnijezda, a sin čovječji, gdje će on skloniti svoju glavu?“ Da. Ja sam lisica i želim pripadati svojoj jazbini, a ne strahovati gdje ću položiti živu glavu. I onoga koji se ne može ustabiliti i uravnotežiti u svojem životu iako ima slavu, pregaziti će vrijeme isto onakvim mahom kakvim je i mene pregazilo. Ne izlazim već tri mjeseca nigdje, samo čamim, umotan u deku na stolcu u sredini svoje sobe i buljim u zid, a satovi me održavaju budnim. Bojim se da mi ne zaspe duh, a onda je gotovo. Jedne večeri me preplašilo jecanje i uzdisanje jedne žene, susjede, ove s lijeve strane zida moga stana. Isprva sam mislio da je netko tuče i ubija, a malo kasnije se začuje dahtanje i za oktavu viši glas kojeg sam odmah prisposobio muškarcu. Bili su u ljubavnom zagrljaju i trošili svoje vrijeme. To je tako kada živiš u stanu. A što se može. Vani, na zemlji nema ničega što bi me privlačilo, nema nikoga koga bi zabrinuo moj nestanak ili nedolazak. Sada sam sam i čeka dolazak one koja će razbiti moj sat o pod vječnosti, baš kao što sam ga i ja razbio o pod roditeljske kuće. Sada, daleko od svijeta i svih onih šašavih ljudi, koji se ne znaju suzdržavati i vladati se po nekom bontonu. Sada moje srce najjače tuče i čeka svoj kraj. Najednom netko pokuca na vrata. Ja samo šutim, a moje srce viče iz petnih žila i titra poput kvarcnog mehanizma modernih satova. Šutim i ne obazirem se iako se bojim. To je njezina igra. Zna da sam tu, ali ne smijem se prvi javiti. To bi značilo da sam se predao. Nabubrile su mi od uzbuđenja sljepoočice, a vratne žile pulsiraju poput bujica divlje vode, baš poput neumoljivih brzaca. Udarci u vrata počinju jecati sve jače. Sklupčam se u deku i s otežanim disanjem motrim vrata kroz koja će ući čudovište. Osjećam bol u prsima i hvata me nekakva nesvjestica. Šarke pucaju i vrata se strovaljuju na pod, baš kao i moje jedno i vremenom izmučeno tijelo. Netko dotrči do mene, a meni se grče svi mišići tijela i bore se za posljednji dah. Tresem se, a viku neke osobe u bijelom odijelu što nalikuje samom nebeskom anđelu, nadglasuju zvona svih mojih satova koja u jedan mah i trenutak, poput rajskog zbora anđela, pjevaju himnu mojeg odlaska i iščezavanja.

Budim se u mračnom prostoru. Pridižem se i gledam oko sebe pokušavajući shvatiti gdje se nalazim. To nije moja soba. Gdje sam to!? Hvata me panika i čujem neki čudni glas. Čujem nekoliko glasova koji međusobno zборе: „Ovaj starac ima sedamdeset godina. Nije izlazio tri mjeseca ni uzimao lijekove redovno kako treba. Vidim da nije redovito ni jeo.“ Oglasi se i drugi glas: „Nema nikoga koliko vidim, a on je moj pacijent! I imao je komplikacije sa srcem. Uzrok smrti je zatajenje srca.“ Treći glas: „Što da sada s njim učinimo?“ Prvi odgovori: „Ništa javimo policiji što se dogodilo i odjavimo ga s ovoga svijeta.“ Glasovi utihnu, a ja sjednem uz jedan zid ovog malog i skućenog prostora. Pitam se je li ovdje moja prava i jedina jzovina? Hoću li se opet morati premještati ili ću ovdje ostati zauvijek u kozmološkom satu svemira? Je li to moj pravi dom? Pitanje je samo vremena kadu ću to saznati.

SPAŠENI

Doveli su ga sinoć oko pola dvanaest. Jadnik. Bio je sav preplašen, sav nekako uvučen u samoga sebe. Kolabirao je bio u se, a malene sitne očice, živo su vrludale uokolo, kao da nešto traži. Nalikovao je prije kakvoj životinjici nego li čovjeku. Pomislio sam: „Ovaj ovdje je stvarno lud. Više ne živi u stvarnosti. Odavna je odvojen od nje.“ Teško mi je to priznati, ali gledajući njegove oči, zaključio sam da se nečega boji, nečega nepredvidivoga, nečega što vreba iz mraka. Lijevo oko je gledalo u jedan kut, a desno u drugi kut. Kao da nešto traži ili za nečim traga. Njega opsjedaju zle sile. Oči kao da gledaju vruga. Jedno gleda njegov rep, drugo rogove, prvo opet njegov jezik, a drugo čitavoga đavla. Čovjek zaista treba biti spretan s ovakvim stvarima, ako se ovaj tu može uopće nazvati čovjekom. Više nalikuje na kameleona, koji koluta očima svako u svojem smjeru. Vidi ga samo, sad je i prst stavio u usta i cucla palac poput djeteta. Ovaj čovjek se već dugo pozdravio sa zdravom pameti. Ovo mjesto je užasno, gore od samoga pakla tisuću puta. Noćima se ne da spavati, a ni danju. Noćima luđake opsjedaju razni gremlini i zlodusi te viču, urliču i jauču. Zavijaju kao vukovi na mjesečini. To traje čitavu noć. Mrak za te nevjernike i jadnike nije saveznik mira i počinka, nego strah, goleme oči straha što živo gutaju njihove bolesne duše. Kad se ugasi svijetlo, počinje cviljenje, kao da ih netko bode, kao da ih netko žive reže. Ne da se ni oka sklopiti. A danju? Danju je još gore. Oni jadnici bez duše, danju žive sve svoje snove i fantazije, sabiru cvijeće sa šarenih poljana njihove potisnute mašte ili pak love zvijezde golim rukama ili pak love leteće bikove. Neki ni ne znaju za sebe. To su teški prijestupnici. Njih vežu, jer tijelo samo od sebe skače, trza i grči se, a duša je bog te pitaj gdje. Njihova tijela su na javi, a duša u dubokom snu na drugome svijetu. U ćeliji je samo jedan prozor, kroz kojeg se vidi dio neba i malen komadićak zemlje. Jedan od sustanara ove ćelije stalno visi na njemu, držeć se rukama čvrsto za rešetke i neprestano nešto mrmrljajući, kao da nekog doziva, kao da se moli ili plače. Uglavnom mrmori i jedini raspoznatljiv zvuk od njegove strahovite pojave je glasan i jednodušan uzvik svakih dvadesetak minuta: „On dolazi! Spasit će vas braćo jadnici!! Dolazi Zaratustra!“ Kad ne visi po cio dan na prozoru, obilazi cijelu ćeliju i ispituje da li itko od nas ima hostiju. Čak prijeti: „Daj mi hostiju! Treba mi spas!“ Ima tu i par umjetnika, koji krase zidove naše ćelije. Svaki od njih ima svoju tehniku i ludost te svoj zid na kojem iscertava predjele neistražene mašte. Jedan sebe naziva Dali, drugi se bahati imenom Goya, a treći je nešto tiši i zove se, ako sam zapamtio Dürer. Svi oni nešto trabunjaju i dobacuju jedan drugome. Najgori je Dali. Ponekad kad je loše volje ili kad ima one dane pojačane hysterije, pregriza zapešća, kapa krv na kist i slika po zidovima vlastitom krvlju. Fuj. Sve u svemu ovo mjesto je predivno, ovo mjesto je zatvor za nedužne. Nismo mi krivi. Nitko nije kriv. Jutros sam bio dobre volje i prišao onome strancu što je gledao posvuda, samo ne u mene. Cuclao je svoj palac. Pridem i kažem mu: „Dobro došao ovdje.“ Nisam bio siguran da gleda u mene. Bio je razrok od ludosti ili čega drugoga. Kad bih sreo ovoga čovjeka na ulici te kad bih prionuo razgovoru, ne bih bio siguran, da li gleda u mene ili u prvi autobus koji ulazi u postaju. Nastavim: „Nov si ovdje. Bilo bi lijepo da se predstaviš, da mi kažeš ime, ako ti to dopušta tvoj izgubljen razum, ako ga uopće imaš.“ Izvadi palac iz ustiju, uspravi se iz položaja fetusa, sjedne na klupu i reče: „Moje je ime Ateist.“ Tek sada sam vidio njegovu pravu pojavu.

Bio je sama kost i koža, bio je nedonošće, koje je upravo ispalo iz inkubatora kao pilić. Ne dam se omesti mislima koje su mi zaigrale glavom te priupitam: „Ateist kažeš. I što si skrivio? Zbog čega si ovdje?“ Začudeno me pogleda i odvrti: „Što!? Nisam razumio vaše pitanje!“ Opravdam se: „Pa svi smo mi nešto skrivili te smo zato ovdje. Zar ne mislite tako?“ Trudio se pogled uperiti u mene iako su mu oči bježale te reče: „Što da vam kaže.“ Prekinem ga: „Sve naravno. Ispričavam se. Izvolite samo.“ Nastavlja: „Optužili su me da sam pisao pobunjeničke pamflete, da sam mladež trovao utopijskim vjerovanjima i idejama. Zbog mene su se maldi bacali s visokih nebodera u sigurnu smrt. Prozvali su me propagandistom, a moju literaturu propagandističkom. Smatrali su da u ljudima, a posebice mladeži izazivam agresiju i mržnju te ih vodim ravno u suicid. Mnogi nisu mogli izdržati moju filozofiju.“ Prekinem ga vrlo drsko: „A što je to filozofija?!“ Ozlovolji se mojim prekidanjem, ali svejedno nastavlja: „Riječ filozofija dolazi od dvije grčke riječi filos što znači ljubav i sofia što znači znanje. Filozofija je ljubav prema znanju. Filozofiju mogu definirati kao čovjekovu potrebu za znanjem, za spoznajom, za traženjem istine i odgovaranjem na sudbonosno pitanje „Zašto?“ . Filozofija je ljudska tvorevina i daje temeljni smisao i odgovore na pitanja gdje vjera ne može dati. Filozofija je traženje smisla s čovjekove perspektive ili kako bi rekli sa žablje perspektive. Ona je vruća misao čovjeka koji koristi isključivo razum da bi mogao shvatiti svoje postojanje. Moja filozofija poštovani gospodine odgovara na pitanje „Zašto čovjek postoji?“ Drsko odvratim na njegove riječi: „Zato i jeste ovdje jer ste hulili na Boga.“ On žestoko odvrti i iznenadi me njegova snaga za koju nikad ne bih ni vjerovao da postoji: „A tko ste vi da me provocirate i preispitujete? Jeste li možda sudac ili možda Bog?“ Baš kad htjednem odgovoriti na njegovo pitanje, među nas se uplete onaj luđak s prozora i raznježenim glasom upita: „Imate li hostiju!? Samo jednu molim vas. Samo jednu.“ Odvratim: „Idi svećeniku pa će ti je dati.“ I ode. Dalje nastavljam prisjećajući gdje sam stao: „Vidiš njega. On je poput tebe luđak i neznabožac. Pisao je isto tako pobunjeničke pamflete i tjerao mladež u smrt. Ali ne samo mladež već je klao i kvario svojim riječima i piskaranjem ljude svih životnih dobi. Njegove ideje su smatrali dobrima i jakima. Jedna velika grupa ljudi je prakticirala njegovu ludu filozofiju, ali su je ubrzo usudili kao i tvoju. Njegova filozofija je bratoubilačka filozofija. Zato je sad ovdje i zavrijedio je to. Usput moje je ime Apologije.“ Ovaj jadnik ansuprot mene se iskesi kao pseto i nasmije mi se u lice kroz smijeh govoreći: „Apologije!? A koga ti braniš tako vješto? Što skrivaš? Zbog čega si zapravo ovdje prijestupniče? Ha? Što si umuknuo?“ Iz dna ćelije se čuje svađa između umjetnika te tupi udarac kantice s bojom, koja se okliznula sa stolice i tresnula o pod. Rekoh: „Ja zastupam Boga.“ Nakesi se Ateist i reče: „Dakle advokat i to božji.“ Nastavljam: „Kriv sam zato što vjerujem u Boga. Takvi kao ti i onaj što sada namata brkove na prst ste me optužili za veleizdaju i propagandu.“ On odvrti: „Da!? A mene su htjeli ubiti ti tvoji božji mezimci.“ Pljuje na mene. Ja predlažem: „Objasni mi svoju filozofiju, ja ću saslušati i pomno izložiti svoju. Hajde da ja procijenim da li si vrijedan ove ovdje kazne.“ Počinje se nekako pravdati: „Ako postoji tvoj Bog i pakao kojeg je stvorio, onda bih sada rađe bio tamo nego li dubio ovdje na glavi. Ali svejedno ova mjesta mi se čine kao pogodna za razmišljanje, najviše o Bogu, i smislu postojanja čovjeka. Hm. Gledaj. Moja filozofija je filozofija egzistencije čovjeka. Ja se pitam zašto čovjek uopće postoji? Budući da nije unaprijed određeno što je čovjek, nego je to stvar njegovog, tvojeg i mogeg odabira, smatram da Boga nema. Naime sam Stvoritelj bi čovjeka stvorio za nešto; postojala bi neka svrha čovječje biti, a ako ga nema onda je sve dopušteno.

Nema nikakva objektivnog morala. Život nema smisla, apsurdan je. Čovjek je nažalost osuđen na slobodu. On mora odlučivati o sebi. Čovjekov je život neizvjestan.“ Prekinem ga vrlo sarkastično: „Kao i tvoja „Mučnina““. Odvrti i nastavlja dalje: „Da baš kao i moja „Mučnina““. Čovjek je beskorisna strast. Drugi ulaze u moj svijet te nastoje svijet i mene učiniti svojim i porobiti ga. Ako postojim, moram se boriti da ostanem svoj i ne dam drugima da svojataju moju slobodu. Što je drugo pakao nego ljudi koji hoće ukrasti moj dio svijeta.“ Onaj luđak koji je maloprije namatao kao vezice brkove na prst, sad se pope do prozora i počinje vikati: „On dolazi! Spasit će vas braćo jadnici!! Dolazi Zaratustra!“ Odvratim ovoj izgubljenoj duši apologetski, jer je to i bila moja svrha života, obraniti vjeru u koju sam čvrsto vjerovao: „Ti i tvoja filozofija ste Ti čovjeka ponižavaš smatrajući ga beskorisnom strasti. Niječeš postojanje Boga, a poradi njega sve postoji. Čovjek nema svrhe u jalovom svijetu po tvome uvaženom mišljenju! Samo to što si Čovjek i možeš uživati ljubav nekog nesebičnog dobrog oca, je svrha tebe kao Čovjeka. Mnogi zastanu u teoriji objašnjavajući kako je sve nastalo od velikoga praska. Mnogi kažu veliki prasak ili big beng je početak cijeloga svijeta. A budale se ne pitaju tko ili što je pokrenulo tu lančanu reakciju u svemiru, tko je stvorio ovu crninu, ovaj mrak i ni iz čega stvorio prvotnu materiju, da bi se ona naposljetku raspala i rodila jednog Ateista poput tebe koji negira Boga. Kakve su to gluposti i naklapanja. Zar je život bez velikog autoriteta nezamisliv. Kakav bi se svjetski kaos stvorio da ne postoji vrhovno biće sa svim znanjem i svom moći. Kako ti još nije jasno. Postoji netko tko je nesebičan za razliku od nas ljudi i želi svoju ljubav darovati svojoj djeci, nama, ljudima. On je poput roditelja koji rađadjecu, samo da bi svoju nesebičnu ljubav poklonio i razvio prema djeci. Mora da je tvoja duša potištena kada ovakve gluposti trabunjaš Ateistu.“ Ateist se zagleda u mene i jedan čas me gledao preneražen mojim riječima. Za to vrijeme dođe opet onaj luđak s prozora i upita: „Imate li hostiju, barem jednu? Spasenje je blizu, kraljevstvo Zaratustre je blizu. Moram se pričestiti.“ Srdito odgovorim: „Odlazi odavde! Makni se i idi svome popu po tu hostiju već jednom!“ stvarno zastranili i dotakli samo dno. Može te biti sram. Pao si zaista nisko od kuće Čovjeka. Zatim odlazak ovog potištenog luđaka što moli hostiju, zaustavi Ateist: „Reci prijatelju? Koja je tvoja filozofija zbog koje si ovdje i tko je tvoj bog?“ Ovaj šašavi što počеше namatati brkove oko prsta sjedne do mene i raspriča se nekako mistički: „Bog je mrtav, govorio je Zaratustra. Treba stvoriti Natčovjeka, treba stisnuti slabe i stati im na vrat dok se može, jer slabi nas vuku dolje u duboko more govorio je Zaratustra. On je rekao da se treba loviti za pučinu i isplivati na nju, a slabi moraju potonuti. Tko ima uši neka čuje!“ I ode. Ateist na te riječi odgovori: „Vrlo zanimljiva filozofija. A što ti misliš apologete?“ Šutio sam samo, jer nisam mogao podnijeti ovu rugobu koja me bola u samo srce. Gledao sam ga tupo i čekao što će sljedeće izlanuti. Naravno za očekivati izlanuo je nešto što me potpuno potreslo: „Misliš da si ti svet sveti Apologije? Misliš li da je tvoja vjera i teologija sveta? I ona ima nedostataka! Da nije bilo nedostataka, nikad ne bi stvorili filozofiju. Vi niste imali odgovora na mnoga pitanja koja su vam ljudi postavljali pa su stvorili razumske i logične odgovore na šupljine koje vi niste mogli objasniti i ispuniti. Trabunjate o visokoj ptičjoj perspektivi i svetosti ljubavi, a svi se vi ograničavate na filozofiju. Čovjek ima razum i voli se pitati kaoko to i zašto to? A čovječji razum želi također i odgovore. Kada nađemo odgovor na jedno pitnje, otvori se raskošna trpeza novih pitanja.

Ta pitanja su bila previše jaka za vas pa smo mi morali stupiti na scenu i spasiti narod. Predbacuješ da je filozofija zlo, a proizašla je iz nesavršenstva tvoje vjere koju tako sebično braniš.“ To mi je diglo živac i počeo sam mahnjito vikati: „Smeće jedno! Kako se samo usuđuješ tako govoriti!? Povuci riječ protiv svetinje vjere i pokaj se griješniče!“ No moje riječi nadglasa iznenadna tišina i pojava mlade žene s crnim plaštem, kapuljačom i oštricom kose. Oko vrata joj je visio križić od ametista, a za njom su čuvari ludare nosili jednu spodobu svu zaraslu bradom i kosom, obučenu u crvenu svilenu haljinu. Izgledao je kao metuzalem i neprestano nešto trabunjao čas o kapitalizmu, čas o komunizmu. Pitao sam se: „Je li on prorok? Je li on taj iščekivani Zaratustra ili možda novi Mojsije? Ili pak samo luđak?“ Odlike proroka su bile prave. Dugačka masna i zaljepljena kosa, dugačka brada u znaku mudrosti i ta grimizna tkanina kao pobjednička boja. Moje misli razbije Ateistov govor: „Tko je ona? Ta bajna djeva ogrnuta u crni veo. Kakav lijep zubati osmijeh samo ima. Kakva ljepotica.“ Odvratim na to: „Nije ona za tebe. Što si se u nju zatelebao kao puran! Pa vidiš da je ona plemićkog roda, a ne ti seljak u dronjcima. Njezino lice je previše sretno i zadovoljno; ona nije jedna od nas. Ona je predobra za tebe. Pa pogledaj se samo, molim te. Izgledaš kao mršavo pile iz inkubatora.“ Ateist upre sve snage i radosno upita: „A ime!?! Kako joj je ime!?! Sigurno nosi neko prekrasno mladenačko ime!“ Odvratim: „Koliko sam načuo od stražara, zove se Smrt. Ona je ljepotica. Kad bi odabrala mene, bio bih najsretniji čovjek na svijetu. Ali nisam te sreće. Nije na nama da odlučujemo koga će se lišiti patnje, a koga ne.“ Nakon što je otišla i nakon što je utihnuo onaj crveni prorok s dugačkom bradom, nastala je grobna tišina. A onda se sve počinje tresti. Kantice s bojom onih ludih umjetnika što se neprestano svađaju oko kista, su se razlijale. Svi su se uzbudili, a ponajviše onaj luđak koji je vikao: „Evo ga!!! Dolazi!! Dolazi naš spasitelj!! Dolazi veliki Zaratustra!“ Zid ćelije je napukao, a keramičke pločice su se razbijale uz jaki zveket o pod. Svi stanovnici ove ćelije su se stiskali u kut i gazili jedni druge. Ateist koji je začuđen promatrao situaciju me sa strahom upita: „Da li taj tvoj Bog oprašta? Da li dijeli milosrđe onima koji se pokaju? Reci mi molim te!?!“ I zaplače. Prvi puta sam vidio u njegovim sabranim očima strah, pravi strah, koji je lunjao po čitavoj prostoriji. Utješno samo velim: „Pokaj se i bit će ti oprosteno.“ Zid se prepolovi i počinje ulaziti jarka, zasljepljujuća svijetlost, a u njoj se iscertavao lik velikog anđela. Iz lica su mu šiktale bijele kao snijeg zrake svjetla, a oko vrata su treperili rajski biseri. Uz plač koji sam čuo i riječi pokajanja svoga druga Ateista, zvučno su se triput oglase nebeske trublje. Onaj luđak zavikne: „Stigao je Zaratustra ! O Zaratustro, spasi me!“ Tajanstvena svijetlost što je blještalala čitavom ćelijom postane sve jača; moje oči je ne mogaše više pratiti ni izdržati pod tom najezdom nebeske konjice te bljesne svom snagom i silinom. Nestane ćelije, a zajedno s njom i mojih drugova. Bili smo spašeni u tajanstvenom svijetlu s neba. Dobili smo milost Božju.

ZLATNA KRILA ANĐELA

Prve zimske večeri su najhladnije od svih večeri u okviru zamamne i bijele kokoške zime. Pogotovo ako čovjek sjedi zgrčen u samotnome kutku pod paučinom sjete, apatije i letargije, ljubeći usta slatke i napadne melankolije i udišući svjež i hladan noćni zrak, zureći u tminu i debelo meso mraka te prizivajući duhove nekih davnih neugodnih sjećanja.

Svake večeri, otkad je počela ova monotonija zime, iskradam se iz kuće i šuljam ulicama poput kakvog lopova ili poremećenog uma koji traži nasladu ili žrtvu s kojom bi zadovoljio nagonsko poimanje stvarnosti. Žurim i trudim se biti neprimjetan te s nekakvom neugodnom dozom straha ali i srama pokušavam izbjeći poznanike i njihova pitanja, njihova lica i osmjehe koji nalikuju bolesnim osmjesima žarkih prijestupnika koji u nasladi svojeg orgijanja ukoravaju nevine duše. Čekam da završi i posljednja večernja misa, da odbije jedanaest sati te da se zaključaju prednja vrata ove veličanstvene građevine obučene u haljine baroka i rokokoja s podugačkim volanima noćnih toaleta i krupnim, ali i simboličnim ornamentima starih majstora. Poput seoskog miša u pohabanom odijelu koji želi naći sigurno i toplo mjesto za počinak i miran san daleko od šapa neumoljive crne mačke straha i obmana, zavlčim se u utrobu ove gorostasne zvijeri, ove ribe koja je progutala Jonu, a koja već dugo pliva na suhom u masi idolopoklonika bez ijedne kapi biseraste vode. Motrim mrak i tišinu koja raspire moje umorno i izmrcvareno srce, osluškujem škripanje starog drva drvenih klupa i podižem pogled prema stropu gleduć izvurno potpalublje nekog odavna potopljenog broda ili голу kralješnicu ove ribe koju su oglodali do kosti laici i svjetovna analfabetska rulja tisućama godina. Znam da svaka pukotina ovoga zdanja skriva tisuće godina povijesti i mitskih priča, znam da je služila svojim debelim zidinama kao obzidani grad koji je branio kršćane od prodora smrtonosne kuge Maura koji su željeli srce ove zvjerke, srce koje još dandanas svijetli kao vječno svjetlo crvenim žarom bez prestanka. Upravo zgrčen u samotnome kutu na drvenoj klupi u pozi umornog putnika pratim odbljesak crvenog vječnog svijetla koje je raspršilo zrake svoje vječne vladavine po licima debelih i tustih anđelčića sa zlatnim krilima, koji poput nestašnih derana prate i izruguju se grijesima ljudi te ugojenom pojavom zadirkuju vrijeme koje je za njih kipove nepoznati pojam u rječniku vječnosti. Vitraji u spektru živih boja, popustili su poljupcu mraka iinja koje po njima šara i stvara još ljepše umjetničke prikaze osvijetljene i oživljene električnim sjajem noćne ulične rasvjete. Ponekad se pitam što uopće radim ovdje, da li dolazim ovdje zavidjeti čestitim i kreposnim životima svetaca ili pak slobodi tustih anđelčića koji lepršaju u svim smjerovima? Možda je ovo mjesto za pražnjenje nabrekle glave od tmurnih i tjeskobnih misli, možda mjesto da se napuni baterija prozračnog i uvijek neslomljivog duha, možda, možda... Najednom u drugom kraju crkve, začuh tupi udarac nekog predmeta koji je zvuk svojeg padanja razasuo po cijeloj noćnoj tmini i jedva raspoznavajućem plamu vječitog svijetla. Trznuo sam i zaledio se od straha te sam se osjećao kao da sam hladniji od ove zimske večeri, a venama nije tekla krv već ledena voda koja se vraćala svome srcu i ostavljala ga u nemilosrdnom šoku.

Prva misao mi je bila da se pomaknuo koji od kipova, da ih je noć i hladnoća oživjela te da se razmeću i hodaju crkvom kao ljudi u ljetnim večernjim promenadama javnim parkovima. A onda nečije disanje, otežano i zvučno, zatim nekoliko koraka koji su se uputili ravno prema meni prvo u laganom ritmu, a onda u sve bržem i bržem. Srce je lupalo brzo i krv je pulsirala mojim sljepoočicama koje su se gotovo i raspukle. To nešto ili taj netko mi se približio i osjetio sam kako sada diše ponešto dalje u moje lice. Zatim je nešto prasnulo i upalio se plamen, a miris voska svijeće je udario u moje nosnice i konačno sam ponovno počeo disati nakon nekoliko trenutaka u kojima sam zadržavao dah u dubinama ovoga mraka.

Taj netko ispred mene je rekao: "Dobro večer", a onda sam odahnuo gledajući da se radi o čovjeku koji je isprva vonjao po tamjanu, a zatim po starosti, po parfemu kojeg nije bilo moguće nabaviti nigdje, ni u kojem marketu, osim otjecanjem života kroz klepsidru starenja i odmicanja. Zapanjio me njegov sotonski smješak od uha do uha, smješak porculanskih zubiju koji su u iznenađujućoj okolnosti nalikovali zubima krvoločne zvijeri. Izmjerio sam ga od glave do pete koliko je bilo moguće u slabašnom plamu svijeće koji je titrao amo-tamo i plesao ples u ritmu nečujne glazbe te zamijetio krupno lice, niski trolovski stas, orlovski nos, proćelavost, crno odijelo i bijeli ovratnik. Odmah se srce smirilo kada sam shvatio da se radi o svećeniku. Dok još nisam znao što da mislim, a kamoli da kažem, sjeo je do mene i očinski me počeo umirivati i tješiti ovim riječima: „Gledam vas već neko vrijeme u ovoj kući božjoj i zanimalo me žarko što vas dovodi u ovo doba da sami sjedite u ovoj tišini i hladnoći...no nebojte se, neću vam ništa, ta recite nešto!“ Uvlačio sam zrak u pluća, a onda se nekako počeo opravdavati i dogodila mi se zbrka u glavi pa odgovorih na njegove riječi protupitanjem: „Kako to da vas ranije nisam zamjećivao ni čuo na ovome mjestu?“ Opet je složio onaj sotonski smješak, koji je već sada prelazio u nešto blagi i manje umjetni i sablasni smiješak te odgovorio: „Prije sam bio ovdje gore“ i pokazao je na mjesto gdje su bile grlene orgulje i mjesto gdje je stajao kor, a zatim nastavio „pitao sam se mnogo puta što taj dobri kršćanin radi ovdje sam? Zašto nije došao na misu, vidljivo se pokloniti dobroti ovih svetih i kreposnih ljudi koji sada ovdje stoje u vječito zamrznutom položaju?“ Počeo sam se polako sabirati, ali s još uvijek prisutnom sumnjom i strahom, pažljivo sam govorio: „Volim biti sam i razmišljati tako da me ništa ne ometa. Pa sami pogledajte ove kipove, ove slike i sve ovdje. Pogledajte njihove oči koje su uperene ravno u čovjeka koji stiže stazom od glavnih vratiju do ovoga mjesta! Zar nisu zlobne i sablasne? Pa pogledajte kako zure i potiču na priznavanje svih grijeha pa i onih koje nismo počinili, pogledajte molim da tjeraju čovjeka na prgavi i barbarski osjećaj manje vrijednosti i osjećaja krivnje! Zar je to u redu!“ Kroz dugi uzdah on mi odgovori: „Gledaj kršćanine svi ovi kipovi su ovdje da bi u nama probudili neke osjećaje, ali ne one koje ste vi opisali i onako drsko izrekli. Ne! Oni su tu kao simbol i podsjećaju nas na to tko smo i koji je naš cilj, a zna se da je naš cilj služenje i pokoravanje zapovijedi koje je On postavio.“ I dalje nastavlja: „Mnogi ljudi ne priznavaju da su pogriješili na bilo koji način pa ih moramo nekako prisiliti da se pokaju za svoja nedjela i opačine, za sve svoje grijehe. Mi smo ti koji ih moramo stimulirati da ne zaborave tko su, inače bi nastao kaos!“

Kako je dalje govorio, ton njegova glasa postajao je sve glasniji, ali i zlokobniji i ponešto zvjerskiji. U njegovim blebetanjima sam ga prekinuo: „Čekajte! Stanite malo! Vi zaista mislite da ovim sablasnim kipovima i svime ovdje što je zakopano ovdje u crkvi ..., Želio me prekinuti ovim riječima: „Kako to mislite zakopane?! Sve što je ovdje je časno i sveto!“ Nato uskočih poput pume na svoj plijen: „Sveto! Je li! Sveto! Zar su sveti i oni koji se raspadaju u smradu i zadahu podzemnih katakombi ove građevine? Zar mislite da su sveti svi oni dijelovi ljudskih tijela koji su zazidani negdje ovdje u stupovima, u kartijadama i potpornjima ili kosti koje su zalijane zlatom i optočene draguljima i nazivaju ih moćnici? Kakvu moć oni nose?! Da bi opravdao svoja učenja, svoju vjeru ili praznovjerja, odbrusi: „Kako ne razumiješ kršćanine? Ljudi ne vjeruju i ne pokoravaju se ničemu što za njih ne postoji materijalno i opipljivo, nešto što mogu zagristi, nešto u što mogu zariti svoje prste!“ Svi ovi veličanstveni prizori, stupovi su vjere, simboli koji udaraju u svijest nekog vjernika i potiču ga na razmišljanje, takoreći pokoravaju koliko god on bio divlji i nepripitomljiv. Gledaj kršćanine one oltare na kojima su tisuće godina prinosili krvave žrtve i zavjete, pogledaj samo kako su te žrtve bile ugodne Bogu. A vidiš li one portale oko svetaca, oni predstavljaju prolaze u drugu dimenziju, dimenziju vječnosti, a svi koji stoje pred njima, tu vječnost su i zaslužili svojim časnim i kreposnim životom. Oni sad nose ključeve i čekaju žrtvu koju će prinjeti neki od dobrih kršćana s čime će kupiti otkupljenje grijeha.“ Gledao sam kako je oblizavao svoja usta, kao da su iz njih izlazile medene riječi koje su bile melem za zavaravanje i osvajanje jadne mase žrtvenih jaraca što su dovedene na klanje ovdje. Htjedoh ga prekinuti, ali moje riječi su bile pobijedene njegovim opernim baritonom koji je brujaio i nastavljao: „Vidi onog prvog sveca što drži u naručju crkvu, on je izgradio i podigao ovu crkvu i borio se za prava vjernika. Zatim onaj u sredini u metalnom oklopu, on je branio ovo sveto mjesto od napada Maura i prinosio njihova srca ovdje na oltarima kako bi zadovoljio glad poštenja i pravde našeg dobrog Boga. A onaj zadnji u nizu koji se oslanja na drveni kotač s metalnim noževima, vidiš! On je na tome kotaču iskazivao vjernost i nepokolebivost u vjeri. Zar to nisu dovoljni razlozi za tebe kršćanine da bi shvatio vrijednost ovog mjesta i ovih ukrasa!?“ Nasmijao mi se u lice i prodro silnicama svojih modrih očiju u moje srce, a ja sam napokon prepukao od ljutnje i bijesa koji sam jedva kontrolirao u riječima koje su se činile kao pravedan borac s ovim zmajem. Srce je ponovno tuklo i osjećao sam se spreman za borbu ovim riječima: „Sve ove tu prikaze nisu za mene ništa, oni su izgledani u mramoru i drvetu i tu stoje kao budale, koje se samo smiju životima poštenih ljudi. Ni oni nisu bili sveti za svojeg života, nego su to postali krvavim zlodjelima i rukama krvavim do lakata koje više nikad nisu ni prali, jer su i dalje klali i ubijali, a s ovih oltara, tekle su bijice grimizne krvi stradalnika, koji su ginuli pod mačem slavohlepljivih, konzekventnih slavoljubaca, koji su sve žrtvovali za slavu, a sada ovdje prekoravaju zbog nekih besmislenih stvari nazivajući ih grijesima! To rade, zar ne!? Sve te nakaze čije su gubice sada ovdje, svi oni su prijestupnici, svi! Onaj prvi koji drži crkvu u naručju! Vidi on za mene ne drži crkvu, nego nož kojim je klaio, onaj drugi drži oklop kojim se štitio od optužbi da se zadovolji pravda, a onaj treći je na onom istom kotaču kao inkvizitor davio i mučio tijela nevinih i prisiljavao ih da sve svoje pripisuju njemu u čast i slavu. Svi oni su od ove mase žrtvenih jaraca mjesili blato, pekli cigle i zidali hramove slave u kojima bi njihova izdajnička imena bila vječita!

Ne! I ne! To je bilo totalno pogrešno. A vi, crna pseta s bijelim ogrlicama, vi ste te jadne i bespomoćne ovčice tjerali svojim gospodarima da ih zakolju, a zauzvrat dobivali ovčji but ili iznutrice. Vi ste krvoločne zvijeri! Najednom me prekine energičan pljesak i povik bravo! "Barvo kršćanine! Napokon si shvatio bit sviju stvari. Lijepo je to, ali pomalo patetično." Prenemagao se u svojim govorancijama i održavanju prodika te najednom ustao i energično nastavio: „Vidi ga tamo gore, onog luđaka koji luđački više proboden. I on je govorio kao ti sada kad smo se susreli u pustinji. I on je bulazio!“ Nakon tih riječi slijedi sotonski smješak i divlji zvijerski neprimjereni, cinični smijeh. „Nudio sam mu sva bogatstva svijeta, mogao je uživati kao razumno biće, ali neeee! On je poput tebe bulazio o poštenju pa vidi što se luđaku i dogodilo, ona ista rulja njegovih dobrih ovčica ga je i zaklala. Poštenje ga nije očuvalo, nudio sam mu toliko. Zar misliš, zar sumnjaš da nisam posjedovao sva ta blaga i imao svu tu vlast tada kada sam mu je nudio?! Imao sam dakako, imao oduvijek.“ Na trenutak mi se učinilo, dok sam pogledao u njega da vidim njegovu sijenu u obliku samog vruga s rogovima, jezikom koji vrluda dok govori i dugačkim repom koji na vrhu ima bodlju s kojom kolje ljude. Svijeća je dogorjela dopola. Uzeo sam tu istu svijeću i bacio je u njega s povikom: „Eto ti na prokleta zvijeri!“

Pohitao sam do glavnog oltara, a budući da je bio mrak, nisam mogao naći izlaza. Njegov smijeh se širio iz dna crkve i najednom mi se približio, ponovno upalivši svijeću koja je sada gorjela crnim plamenom. Pritom pakosno reče: „Vidiš ovaj vosak, on je spravljen od ljudskog sala i zato gori crnim plamenom ljudske nesreće.“ Strgnuo sam drveni kotač s onog kipa i bacio na tu spodobu, ali bez uspjeha. Naglo sam u navali bijesa i gotovo bez snage zavikao: „Proklet bio vražel!“ i zaletio se naglo na njega. On je izmakao, a ja sam se udario u krstionicu i sropoštao se na tlo. Polagano sam se podizao i razabirao da vidim gdje je. Pojavio se preda mnom i stavio na oltar zlatni kalež optočen fino obrađenim kamenjem. Nato prozbori, ali ovaj puta pun nekakvog samopouzdanja i sreće: „Ovo je za tvoju žrtvu, dojadilo mi je neprestano piti samo vino, sada hoću malo tvoje krvi!“ Bio sam izvan sebe i izvan svih svojih snaga da bilo što poduzmem, znoj me obljevao sa svih strana i počeo sam tinjati od vrućine. On, Vražina mi je prilazila nožem, a ja sam odmicao i leđa prislonio na vrata krstionice. Izmučen i bez snage sam odgovorio: „Neću ti dopustiti da me ubiješ i proljevaš krv, sam ću to učiniti da tako sačuvam svoju svetu krv.“ Nato zastane i nasmije se te prozbori kroz porculanske zube: „Dobro, vidim ipak ima nešto u tebi, i da skoro zaboravih samo je krv kod svih obreda, rituala i cjelukupnog interijera crkve stvarna. To znači da transupstancijacija postoji.“ I nato se đavolski ovoga puta nasmije. Ja sam odvrnuo rukave s obje podlaktice i zubima zagrizao svoje bijelo i netaknuto meso poput očuvanog jarca za klanje kojeg se štedi od ozljeda da bi bio ugodna žrtva. Osjetio sam kako mi vruća krv i bljutavi okus željeza ispunja usta. Zatim isto učinih i s drugom podlakticom, a Sotona, onaj koji je držao u mojoj blizini kalež, izgovarao je neke riječi na latinskom: „In nomine patre, et fili, et spiritus sankti“. Nakon tih riječi stropoštah se na tlo i udarih glavom u podni mramor i izgubih svijest. Primaklo se jutru i bijela svijetlost novog dana me počela buditi iz ružne i strašne noćne more koju sam proživio prošlu večer. Kad sam rasklopio vjeđe ugledah pred sobom ljude i svećenika kako održavaju liturgiju i shvatih da sam nepomičan. Pogledah ulijevo, pa udesno i ugledam zlatna krila, a tijelo mi stoji u zraku u visini šarenih vitraja. Nisam čuo svoje srce, svoje disanje niti nisam čutio bilo što. Postao sam debeljuškast drveni anđeo koji sad nepomično prisustvuje klanju žrtvenih jaraca.

BIJELI PERMANENTNI MARKER

Svaki je tjedan nosio suhi cvijetak neprežaljenog gubitka na njezin grob. Divio se sjaju mramora i uklesanog epitafa: „Sjeti se putniče...“.

-Čega da se sjetim? Pitao se često u nedoumici drobeći bijele kamenčiće sa grobne staze.

-Sjeti se stvaranja od pepela i praha. Nastavio bi misli na stih grobnog spomenika.

Te su se misli nekako automatizirano lijepile na nastavak prekinute i nedorečene misli.

Pomalo neumjesan epitaf, ali opet pomodan i industrijski utisnut u seriju proizvoda. Tako je to danas kod svega. Stvarnost modernog svijeta je industrijalizirana. Industrijalizacije, jednaka je genocidu osobnosti. Svi nosimo jednake oznake, oznake serijskih proizvoda. Čak ni grobni kamen više nema svoj vlastiti odraz i individualnost. Nadgrobni kamen ipak predstavlja portal u drugi svijet, lice koje splavar prepoznaje prilikom vožnje na drugu stranu rijeke. Sve je sklepano u manufakturi na isti kalup i naličje.

Kao i svi drugi i on je odabrao nešto pomodno: crni brušeni mramor prošaran plavim šarama. Često je znao sjediti na klupici ispred mauzoleja i slikati portret šutljive sadašnjosti koja se proljeva u neku buduću odustnu i za njega možda nikad doživljenu sadašnjost.

Zamijetio je kako spomenici svake godine postaju sve nepismeniji. Sve je manje teksta, a sve više gravura, ornamenata. Gravure su sve većih dimenzije i raskošnosti. Neki spomenici čak imaju i cijelu životnu priču ispričanu u slikama kao crno bijeli strip loše kvalitete.

Ponovno je stiglo doba nepismenosti i neukosti. Sve se manje piše i čita, a sve više gledaju slike.

I on je buljio u njenu sliku. Svako popodne išuljao bi se iz kuće samo da bi se divio odrazu svoje drage. Otkad je ugravirana u taj kamen, izgleda tako ljupko i mило, spokojno, prepuna sabrane ljubavi.

Žudio je za njenim ukočenim pogledom i upijao u mrenaste oči svoje starosti koncentrat posebne topline koja je zračila iz tok hladnog kamena.

Ukrašavao ju je ne samo cvijećem koje je oduvijek mrzila već i zlatom za kojim je gramzljivo žudila. Za inat joj je dao izraditi zlatnu krunu, zlatni obrub zaobljen preko ruba crnog kamena točno četiri centimetra iznad njene glave. Mučio ju je tom lebdećom, neuhvatljivom krunom. Kruna je bila tako blizu, a opet tako daleko.

Dao je urezati u kamen maslinove grančice samo da prikriju kobno ime one koju je nekad strastveno volio. Mrenasti pogled, zaustavljao se kadgod na godini rođenja. Drhtao je od straha da ne dođe u napast.

Vjerovao je u Vudu tehniku. Smatrao je da će se svako oštećenje na kamenu odraziti na tijelu i duši njegove drage. Isto kao što su Vudu svećenici zabadali igle u krpene lutke sa koncentratom svojih neprijatelja u nadi da će im se tako osvetiti, tako je i on htio zabadati osude i kletve s otvorenom željom da ona pati.

To je naprosto ljubav, ljubav na prijekore, ništa više. Ona ga je cijeli život voljela na prijekore. Jedino je tako znala iskazivati svoje sklonosti i osjećaje prema njemu: grubo i nasilno, ponižavajuće u arogantnom imperativu.

Drhtao je od želje da bijelim permanentnim markerom upiše godinu njezine smrti do godine rođenja. Od same pomisli da će joj on odrediti rok trajanja, poskakivalo mu je srce u uzastopnim tahikardijama. Dlan mu se oznojio koliko je gnječio taj marker. Osjetio je želju i navalu adrenalina jednaku onoj u djetinstvu kada je ukrao čokoladicu iz dućana. Nitko ga nije vidio i nitko ga nije ni okrivio. Neki čudni trnci uspinjali su mu se po leđima. Govorio je samome sebi da to ne smije učiniti. No pouzdano je znao da će to učiniti kad-tad. Bilo je samo pitanje vremena.

Hrabro ustane s klupice i dok nitko ne gleda ispisuje tekuću godinu na mramoru kao godinu smrti svoje drage blještave suputnice. Prije odlaska, naklonio se grobu japanskim dubokim naklonom.

Stigao je na večeru kući. Juha se već hladila, a ona je već čekala u napadačkom položaju osvetoljubive krvoločne pantere.

-Gdje si bio tako dugo!?

-Opet se vucaraš s onim tvojim prokletim idiotima...!

-Znaš da ih ne podnosim posebno onog šepavog.

-Juha se već ohladila!

Brusila je kreštavim glasom.

Nasmiješio se na njezine riječi.

Šutke je sjeo pred juhu i stao glasno srkati.

Izluđivao ju je srkanjem juhe.

-Dobro, seljačino! Nisu te naučili pristojnosti. Ne znaš se ponašati za stolom.

Nastavljao je i dalje glasno srkati juhu kotrljajući drugom rukom bijeli marker po stolu.

-Što će ti ipak to!? Tko je vidio pisati s bijelim markerom po bijelom papiru?!

Komentirala je strogo i nesnošljivo.

On se samo smiješio. Znao je da bijeli marker ima posebnu moć... i... da će ispuniti njegovu najveću želju...želju da ona konačno zašuti jednom zauvijek.

CRNE ZEBRE S BIJELIM PRUGAMA

Pitam se gubim li ponekad pravo na disanje u oceanu ljudskih zbivanja? I kakve je boje taj ocean? S ljudima je toplo, ali smrdi. Gušim se od propagandnih stihova traumatiziranih pjesnika političko-demoralizirajuće poezije što u svrhu osobnog uspona iskrivljavaju kolektivnu svijest. Grad oblijepljen proročanstvima i „vilinskim pričama“. Suvišna gramatika i pogrešna semantika. Previše crne i bijele tinte na jednom mjestu.

Piše: -|Zemlja nulte tolerancije na nasilje|- Čemu isticati nešto toliko očito?

Piše također: -|Društvo koje ne pravi razlike|- Onda je to amorfna masa u posljednjem stadiju dekadencije zapada.

Piše u međuostalom: -|Multikulturalno društvo bez predrasuda|- I pokraj tog pamfleta ispisan vic o Škotima i škrtosti.

To su samo neki sitno ispisani hirovi u okruženju privatne korporativne povijesti.

Zanimljiviji su oni trodimenzionalni hirovi.

Svako jutro prolazim pokraj „ugnjetavanih“ koji lifraju propagandne biblije crnih korica s vrlo prodornim frazama. Fraze poput: „Ponosan sam na svoje korijene“ ili „Ne stidim se što me crna majka rodi“ siju samo tugu i bol kao da je i bez toga nema dovoljno na svijetu. Na drugom uglu kao jastrebovi stoje „ugroženi“ sa bijelim zastavama ponosa. Ponosni što su bijeli jer bijelo znači čistoća, uzvišenost, svetost...

Težak je teret što ga nosimo mi sužnji vlastite gluposti. Pod zastavama svojih rasnih insignija stoje tako hrabri mladići, vitezovi uspaljenih moždanih i ozlijeđenim palcem tipkaju očajničku poruku: volim te.

Svako jutro na putu za posao već dvadeset godina gledam u oglas privatnog solarija: „Izgradite samopouzdanje preplanulim tenom.“ Otvoren poziv na promjenu boje kože; otvoren javni poziv na rasizam. Zar je bijelo loše? Zar je bijelo oličenje sramote? Opet hirovi korporativne povijesti.

Svako jutro kada hitam na posao gazim po njima: i po crnim i po bijelim insignijama rasne nadmoći. Mutim njihove planove dok stoje jedni uz druge i nakostriješeni čekaju poraz. Gazim po njima kao po balvanima i nije me briga jesu li crni ili bijeli. Nebitno. Omogućavaju mi prolaz, prolaz preko ceste i jedino mi je to bitno. Jednom su me pitali nakon večernjeg koncerta za intervju:

-Volite li više bijele ili crne tipke na klaviru?

Sviram klavir od pete godine života. Udaram po bijelim tipkama, ali ponekad bez razmišljanja, prasnem i po crnoj tipki. Dogodi se. Kao dijete uvijek sam zamišljao crne tipke kao neku varijantu karijesa na bijelim tipkama klavira. Nije me briga jesu li crne ili bijele. Želim samo proizvesti očaravajuću melodiju koja će rastopiti srca mojih budućih partnerica. Mnogo žena pada na suptilne muškarce.

Na intervjuu za posao na kojem svakodnevno crnčim kao bijeli tovar, prije dvadeset godina, poslodavac me kao štrkljavog mladića fizionomije razbojnika i pogleda čovjekomrseca priupitao:

-Volite li ljude? Nisam stigao odgovoriti na pitanje. Uslijedilo je drugo u relativno kratkom intervalu.

-Jeste li rasist? Glasio je nastavak onog prvog pitanja.

Pitanja su se zaredala.

Nisam uspio odgovoriti. Uslijedilo je iduće pitanje.

-Koliko crnaca radi kod mene u poduzeću?

Odgovorio sam nevino naivno.

-Pa trojica mislim.

Nasmiješio se.

-Dragi mladiću, sve upućuje na to da ste rasist. Kako znate da su trojica ako niste rasist? Takve ne želim u poduzeću. Svaraju lošu sliku mene osobno.

Preklinjao sam ga. Trebao mi je taj posao.

Ponovno me pitao.

-Jeste li rasist?

-Radite li rasne razlike među ljudima?

- Ne! Nisam rasist! Ja sve ljude bez obzira na boju kože, boju očiju, spol ili boju kose iskorištavam na potpuno jednak način: iscrpno i temeljito, do kosti.

To je bio onaj pravi, zadovoljavajući odgovor na nagradno pitanje koji mi je donijelo posao i plaću, egzistenciju i život.

Svako jutro pijem crnu tursku kavu iz bijele šalice. Nije me briga što je kava crna, a šalica bijela. Želim samo popiti kavu. Kava mi popravi probavu. Ujutro me uvijek nešto kolje u crijevima. Kava je eliksir za njih. Volio bih vas vidjeti nakon petnaest godina braka. Brak mi je rasturio sva crijeva. Njezino neurotično dramatisiranje i neurološki ispadi i samom bi vragu uništili crijevnu floru.

Prošlog ljeta kupovao sam boje za spavaću sobu. Želio sam raskužiti uspomene na nju. Rastava je pravo bolna. Orobila me i uzela mi čitav planet.

Uletio je naoružani crnac i tražio novce od blagajnice.

U afektu, udario sam ga kanticom jupola od pedeset litara. Nisam ni bio svijestan da je u kanti bila bijela boja. Samo sam želio zaštititi sebe i blagajnicu. Samo sam želio spriječiti krađu i otvoriti novo poglavlje.

Ovog ljeta skoro sam se ugušio patlidanom kojeg je pripremala moja nova intimna prijateljica. Nazvat ću je kodnim imenom: blagajnica. Patlidan je bio neoguljen. U brzini dok smo radili one stvari, zaboravila ga je oguliti...patlidan naravno. Crna kora patlidana zapela mi je u grlu. U nesvijesti, vidio sam crni mrak i bijele zvijezde i crveno apaško sunce.

Za drugu godišnjicu naše veze nakon incidenta sa patlidanom, odveo sam je u zoološki vrt gledati zebre. Ja četrdesetogodišnji komarac i ona mlada gušterica kameleonka gledali smo hipnotizirano u zebre grleći se.

Rekla je.

-Kako romantično.

-Zebre su tako romantične.

Prizor je bio doista „romantičan“.

Na dva kraja kaveza stajale su dvije skupine zebra. S lijeve strane oformile su se bijele zebre s crnim prugama, a s desne crne zebre s bijelim prugama. Hirovito su pokazivale zube jedne drugima.

I dok sam sisao med s njenih vrelih smeđih usana boje karamele, krajičkom oka zamijetio sam tablicu s imenom na kavezu tih zebra posebne vrste.

Pisalo je...

Naziv: ZEBRE ZEBROMRSCI.

Opis:BIJELE ZEBRE S CRNIM PRUGAMA KOJE MRZE CRNE ZEBRE S BIJELIM PRUGAMA.

DOROTHY

Ona je sat koji ide ali neprestano kasni, neprestano zapinje. Ona je prošlo vrijeme koje kaska za sadašnjosti. I tako već dvije duge godine.

Govore da ne treba odustati, da se treba nadati i biti strpljiv. Prazne riječi ohrabrenja, fraze koje ne znače ništa. Ruke su joj tople i suhe. Uvijek sam grijao led svojih dlanovi na njezinima. Diše usklađeno i mirno. Izgleda kao da spava dubokim snom. I onda kada se samo pravila da spava, izgledala je kao da je u dubokom snu. Mnogo puta se tako izvukla iz svojih bračnih obveza.

I tog je jutra tvrdo spavala ili se barem pravila da spava dubokim snom. Nešto nije bilo u redu. Osjećao sam to. Sve ostalo je bilo uobičajeno. Obavezna prepirka za doručkom oko kuhanih hrenovaka. Nije ih voljela. Ne samo hrenovke već i kobasice, svu hranu koja je nalikovala na penis. Rekli su da ima nerealni strah od penisa. Poštovao sam taj njezin strah, njezino pravo da se boji penisa.

Naš brak nije bio blagoslovljen. Naš brak je bio čisto podrazumijevanje. Naši roditelji su imali zajedničkih interesa i tako je sklopljen brak pod paskom isforsirane ljubavi. Dobro je to podnosila. Pokoravala se volji drugih. Voljela je usrećivati druge do granica iznemoglosti. Ponekad bi satima sjedila u kutu sobe i tresla se kao da joj je zima. Soba je uvijek bila dovoljno grijana. Samo je šutjela i smješkala se. Nije pokazivala svoje unutarnje nezadovoljstvo. Gnjev je zračio iz nje. Gnjev je iz nje progovarao u snu. Govorila je u snu. Same prostote... Nisam mogao ni zamisliti da bi nešto takvo moglo izaći iz usta ljepotice. Nikad joj to nisam spomenuo. Nisam želio da se osjeća sputano. I tog jutra je prostačila nad hrenovkama dok je tražila mobitel. Mobitel je zagonetno nestao. Moram priznati ja sam ga skrio. Čekao sam pravi trenutak za objašnjenje iako je sve bilo tako očito. Poruke, pa fotografije neuobičajenih zagrljaja i poljubaca njene najbolje prijateljice. Sve je to bilo tako očito, a opet glumili smo idealne bračne partnere pred očima roditelja, pred rodbinom, pred porotom i sucem.

Svako jutro već šest godina zajedno smo putovali na posao istim autom. Uvijek bih je odveo na posao i doveo kući. Šutke bismo tako sjedili i slušali brujanje motora. Volio sam u vožnji baciti pogled na njene crvene ulaštene cipelice. Pitao sam se kada će pucnuti petama i otputovati u čarobnu zemlju Oz.

Tog jutra glasno je disala. Disanje je bilo glasnije od motora automobila. Njeno disanje izazivalo je strah u meni, strah koji je postao stvarnost. Cijelo vrijeme odsutno je gledala kroz prozor. Stali smo na raskrižju. Semafor je pokazivao crveno. Odjednom se okrenula i obratila mi se.

-Hvala ti na svom strpljenju.

Oči su joj drhtale od straha i uzbuđenja.

-Moram ti nešto priznati. Sve ovo vrijeme ja te nisam voljela. Zapravo voljela sam te, ali ne kao muškarca. Ja volim.... drhtaj u glasu.

Čekao sam da kaže. Znao sam da će taj trenutak doći kad tad. Ipak poznajemo se od djetinjstva.

-...Tinu.

Otvorila je vrata automobila i uspravila se. Poslala mi je zračni poljubac. Iz suprotnog smjera pokosio ju je automobil. Pala je kao vlat trave pod naletom kose. Na pragu auta, ostala se klackati jedna crvena cipelica. Dorothy je nestala.

Rekli su da će stanje kome potrajati i da je dobro da uz nju bude netko blizak. Veća je vjerojatnost da je dodir ili glas te bliske osobe probudi. Treba biti strpljiv i uporan.

Nadam se, a opet nekako se veselim da se moja Dorothy konačno našla u zagrljaju Glinde, dobre vještice sa sjevera čarobne zemlje Oz.

KRAVE MUZARE

Mjesec je zagonetnim šaptom obasjavao noć. Kroz prozorsko okno aviona, bacao je pogled na spokojne gradove u daljini. Titali su kao plamen svjećica na rođendanskoj torti kada tortu iz mraka prinose slavljeničkom stolu pjevajući poznatu melodiju „Happy Birthday to you...“. Noćas se slavilo visoko na nebu. Bio je nečiji rođendan, rođendan neke...

Podnosio je izvještaj svojem nadređenom.

-„U protekle dvije godine preuzeli smo poduzeće na umoru.“

Nasmijali su se prisutni na riječ „umor“.

-„Iskoristili smo maksimalno što je to propalo poduzeće moglo ponuditi. Ako zbrojimo troškove ulaganja u krš koji smo naslijedili, marketinške trikove i proboj na tržištu...“

Zastao je na trenutak kako bi šutnjom stvorio napetost.

U gustom dimu kubanki glavešine su se uskomešale.

Jedan između njih (glavni pavijan) dobaci oštro.

-„Dajte više Josuf. Poštedite nas navlačenja. Recite više kakvo je stanje na tržištu.“

Ignoriravši ovu opsaku svojeg šefa nastavi kao da se ništa nije dogodilo.

-„Kao što sam rekao. Naslijedili smo krš, a zaradili...milijarde. Postali smo lideri na tržištu. Ukratko prema BCG matrici, poduzeće je u znaku krava muzara. Nije ga moguće trenutno reinvestirati, a donosi goleme količine novca.“

Pljesak i galama uskomešalih pavijana.

-„Bravo Josufe. Opet si ih dobro izmuzao.“ Glavni pavijan uhvati Josufa oko vrata i pijanim osmijehom mu da do znanja koliko ga cijeni.

Diže čašu i obraća se prisutnoj braći pavijanima.

-„Eto već drugi puta ovaj mladi gospodin u svojoj kratkoj karijeri koji je nedavno cvilio pod mojim pragom bez ijedne preporuke i nesvršene naobrazbe, donosi nam milijarde. Ne znam što reći. Ili je toliko lud ili je pravi talenat.“

Nazdravljaju mu. Zubi su im sjali kao zvijezde, a gramzljivi pogledi grabili su nebo.

Josuf se nakloni i zavalio u fotelju. Pijucne votku i zagleda se kroz prozor.

Zvijezde su se udaljavale, a svjetla grada približavala.

Na aerodromu, dočekala ga je limuzina. Vozio se bez riječi.

Najednom se uzbudi i zovne vozača.

-„Čekaj čekaj... tu stani! Stani na ovom raskrižju. Zaustavi tu! Stani!“

Vozač zaprepašteno vikne.

-„Gospodine, rekli su mi da vas dovezem kući... Gospodine!“

Izletio je iz limuzine u pusti mrak.

Polutrčecí, dahtao je u hladni noćni zrak s aktovkom u ruci i kaputom u drugoj. Gacao je blatom, prelazio prečacima i uspinjao se na brežuljak.

Napokon stiže na odredište zadihan. Sjeda na ogradicu i pali cigaretu. Prisjeća se kako je bilo gore među zvjezdama. Zaključuje: ljepše je na tlu, na zelenoj travici i blatu.

Uđe u kuću, odloži aktovku i kaput. Baulja po mraku tražeći fenjer. Pali fenjer, a blagi vatreni topli jezik liže zidove trošne seoske kuće skrhane žbuke i prozorskih dasaka.

Sjeda za stol, primiče metalni tanjur. Zvjerski nasrće na komadiće usoljene svinjetine. Ispija krčag hladne vode i rukavom obriše usta.

Ponovno rukama nježno miluje fenjer kao Aladinovu lampu i nosi ga u štalu. Uzima vile i prinosi sjeno u jasle. Njegova ga draga Linda velikim okruglim očima pozdravlja. A on sjeda pod nju s drvenim vjedrom i povlači vime. Izdja i izdaja velike količine mlijeka iz te krave muzare. Kapljice mlijeka blistaju kao biseri. Ovo mu doista dobro ide. Ima zlatne ruke. Zasigurno ima talenat.

PRED DISCIPLINSKOM KOMISIJOM

Pozvali su me jutros u ured.

Kažu: „...disciplinska komisija!!“.

-„Treba provjeriti metode vašeg rada.“

Sumnjiv sam i pod istragom; sumnjaju da radim posao kako treba, isuviše ispravno. Radim pored propisane norme: pretjerano predano, energično i savjesno unosim se u posao. Smatraju to nepoželjnim karakteristikama uredskog službenika. Ne daj Bože da se to nađe u preporuci za traženje novog posla. Nitko me više ne bi htio zaposliti. Očito nemam osobni život što je težak grijeh u zemlji ocvalih zmajeva.

-„Kolega, imate puno slobodnog vremena.“-kažu režeći dok im pjena izlazi na gubicu.

-„Nije vam to zdravo...posvetite se više sebi, a manje drugima.“- iskoče usputni komentari.

A zapravo misle.

-„Ti ćeš mi pogani oskrvritelju remetiti rutinu, troma istežanja u uredskoj stolici i uhljebljenu poziciju.“

Nitko ne voli „pametnjakoviće“, predane Efebe koji ginu za opće dobro, za cjelinu. To se kod nas zove „fašizam“. Društvo ljubi lagani ritam bez previše napora i učinka. U košnicama uhljebljeni trutovi zbijaju šale s pčelama radilicama. Rad uljuljkan u samozatajnost koja dovodi do tromosti i kronične klonulosti zapadne civilizacije.

Stao sam pred nju poput kažnjenika.

Očekivao sam pitanje:

-„Kajete li se zbog svojih postupaka?“

Taj unificirani Atila, pogleda me kao kojot krepanu kokoš, prijezirno nesigurno.

Grleni mišići drhću pripremajući riječi osude i užasa.

-„Cijenjeni gospodine teško mi je to reći, ali ostavljate dojam kako ne možete pratiti radnu klimu ove institucije.“

Ogledala se oko sebe nesigurno tražeći potvrdu od gomile uhljebljenih trutova umornih od stalnog gnječenja ispeglanih mošnji u foteljama.

-„Radite ovdje tri godine i još uvijek ne shvaćate politiku rada. U poslovnom svijetu i jeziku organizacije postoji pojam 'Organizacijska kultura'. Vi MORATE biti dijelom te kulture rada želite li opstati. Ne možete interno 'rovariti'...Gdje vam je radna etika?“

Da. Da. Shvatio sam. Moram se uskladiti s vladajućim kolektivom pa makar to bilo i postpuno kretiniziranje...

Oponašala je Atilu. Lamatala je jezikom kao Atila bičem.

Čovjek kada oponaša nekog drugog, u svoj nastup dodaje i dio svoje genijalnosti. Njezina genijalnost bila je gramzljivim pogledom ispisivati jednadžbu egzistencijalne postojanosti: $E=mc^2$.

Pred očima, blještali su mi titlovi: EGZISTENCIJA na kamenu univerzuma, jednaka je MAHNITOM CIJEĐENJU CIVILNOG sektora spletkama i dokoličarenjem.

Gledao sam neprofesionalno zamišljeno.

Držala je predavanje o tome kako tko treba raditi, kako postoje oni koji postavljaju tjedne i dnevne norme, da ja nisam u poziciji ljudima postavljati norme i kriterije rada....kako se trebam više opustiti.....

Iz mračnih šuma, razbijeno je prokletstvo.

Kao osuđenik na klupici, drhturio sam u mislima. Nije bilo potrebe da se išta kaže. Bilo mi je drago što se oporavila, što ponovno može glumiti leptiricu u terariju. Sjaj u očima, rumeno lice. Bila je opet puna života. Moja esencija u njoj, potpuno se razvila u laticasti cvijetak. Bolest (prokletstvo) potpuno je iščezla. Više ne izgleda mrtvo i iscijeđeno kao prije godinu dana. Opet je ulaštila ubojiti očnjak. Imala je rijetku krvnu grupu. Teško je bilo pronaći donora na cijelom svijetu.

No očito je i to bio posao kojeg sam „previše“ „savjesno“ i „ispravno“ odradio.

Treba li i tu sazvati disciplinsku komisiju?

TAZMANIJSKI VRAG

Bijesan sam. Želim osvetiti svoj zločin. Želim da netko bude kažnjen za svako moje uskraćivanje mladosti i života, za prilike i mogućnosti. Bit ću izliječen jedino ako nekoga kaznim i nanese mi bol. Tranzit napetosti i pogrešno usmjerena agresija doista oslobađaju. Jedino tako osjetit ću olakšanje.

Govorili su mi kroz moralne imperitive:

-Iskalit ćeš bijes nad nevinima? Što su ti ljudi krivi? Kakva si ti to onda osoba?

Ja..., ja nikad nisam imao prilike biti osobom. Samo dišem zrak kao biljka i zurim u prazno.

Je li se itko ikada pitao jesam li ja bio nevin kada me život kažnjavao i oduzimao mi radost i veselje? Jesam li ja bio onda nevin kada je uskraćeno sve ono što sam ikada poželio, sve ono što mi je prčinjalo zadovoljstvo i radovalo me? Pitanja...samo pitanja i ništa više. Pitanja bez odgovora.

Jednom prilikom svećenik mi je za jedne posjete objašnjavao kako na „onoj strani“ biramo ljude (svoje roditelje) koji će se brinuti o nama. Baš tamo, prije rođenja u prenatalnoj dobi mi biramo svoje krvnike. No on se suptilnije izrazio: „...mi ubiremo cvijet divnih duša koje su spremne brinuti o nama...“ Da...a u kojem svemiru?

Da, baš sam želio odabrati bolesne ljude, zapravo ljude koji nisu ni znali da su bolesni, jer nisu prepoznali jasne i očite simptome. Ja sam simptom njihovih bolesti gena koje su nosii u sebi. Ja sam rezultat onog što su stvorili. Ja sam...previše pričam imeprativno egoistički, ali moram jasno priznati: Ja sam spužva koja je na sebe upila grijeh svojih kreatora, ispovjednica kojoj svi poklanjaju svoje brige i probleme. Ja samo upijam i radiovalovima odašiljem gnjev, negativnu energiju koja često poremeti medicinske instrumente. Snagom te energije često poremetim respirator...

Pitanja...samo pitanja i ništa više. Pitanja bez odgovora.

Ja nemam odgovore; imam samo pitanja na koja treba odgovoriti, a ljudi ne znaju odgovore.

Slušao sam jednom o paralizi u snu. Nisam razumio medicinsko-stručno stajalište tog pojma, tog fenomena, no bilo mi je lakše predočiti ga romanitčnom atmosferom kakvom su ga predstavljali slikari.

Paraliza u snu prikazana je kao demon izgnječenog lica. Taj demon se zvao MORA u romantičnom prikazu. Sjedio je na prsima bijele ljepotice u snu. Samo je sjedio dok je djevojka spavala. Nije se

nimalo micao. Bio je s njom u snu, davio je i gušio. No nije se micao ni milimetra. Golemi je privilegij imati takav miran umet duše.

Ja nemam sjećanja ni o čemu. Sjene su moje jedino sjećanje na stvarnost, na prošli život. Sjene..i to ne moje vlastite sjene, nego sjene onih koji su me žalili, onih koji su tiho šaptali: „dobro da to nije zadesilo mene.“ Čuo sam njihov šapat. Svi nekako vole da se upravo to dešava nekome drugome. Svi žele imati gutača grijeha u blizini. Ja sam taj gutač grijeha, naoko miran i spokojan, ali nemiran, duboko deprimiran i nemiran.

Netko je jednom rekao:

-...pjesnici su čuđenje u svijetu.

Ja sam čuđenje u svijetu, odlagalište otpada, podsjetnik na to kako je život lijep onima koji ga ne poštuju; pjesnik vlastite šutnje.

I ja imam demona. No on nije toliko miran i spokojan kao romantičan demon na prsima bijele ljepotice. Moj demon je puno gori. Grize i ruje po tijelu. Moj demon ostavlja trag vreljih jantarnih očiju. Moj demon žeže, ali nije mogućnosti zapaliti vatru izvan tijela. Moj demon ne želi živjeti u snu; želi pustošiti i bunotvno se osvećivati. Moj demon....

Moram završiti misao... dolaze u vizitu...olaze se diviti, odlagati svoje grijeh....

SADRŽAJ:

1. Zima jednog lava (2)
2. Posljednji trenuci Gustava Mahlera (6)
3. Začarana kuća (9)
4. Evanđelje po Kristu (14)
5. Trojica neizlječivih ili tretman (21)
6. Gujino leglo (26)
7. Priča o snjeguljici i četvorici patuljaka (32)
8. Neželjeni povratak (38)
9. Jazbina (40)
10. Spašeni(44)
11. Zlatna krila anđela (48)
12. Bijeli permanentni marker (52)
13. Crne zebre s bijelim prugama (54)
14. Dorothy (58)
15. Pred disciplinskom komisijom (60)
16. Tazmanijski vrug (62)

Podaci o autoru:

Zoran Hercigonja, bavi se književnim radom redovito objavljujući sadržaje u različitim književnim formama i žanrovima na portalima i časopisima. Piše za časopise: **Književnost uživo, Kvaka, Avlija, Zvezdani kolodvor, Etna, Eckermann, Krična masa** te internet portale: **Očaravanje, Poezija Online, Strane, Metafora, Opusteno, Narativa, Impuls, Fioka.**

Objavljuje kratke priče, pripovijetke, poeziju, dramske tekstove, recenzije, osvrte, eseje te promocije. Autor je tiskane zbirke poezije pod nazivom *"Krhotine stakla", "Okamine", "Bezimene Pukotine", "Anatomija melankolije"* te tiskane knjige pripovijedaka *"Svi gjavli i gromovi", "Ogrebotine"*. Pokretač je i glavni te izvršni urednik web časopisa **Sapphoart-časopis za poeziju ISSN 2584-3974**. Pokretač je bloga **Faunova poslijepodneva** na kojem objavljuje prozne tekstove.

e-mail:

zoran.hercigonja@gmail.com

web:

zoran-hercigonja.webnode.hr

ISBN 978-953-8200-05-2